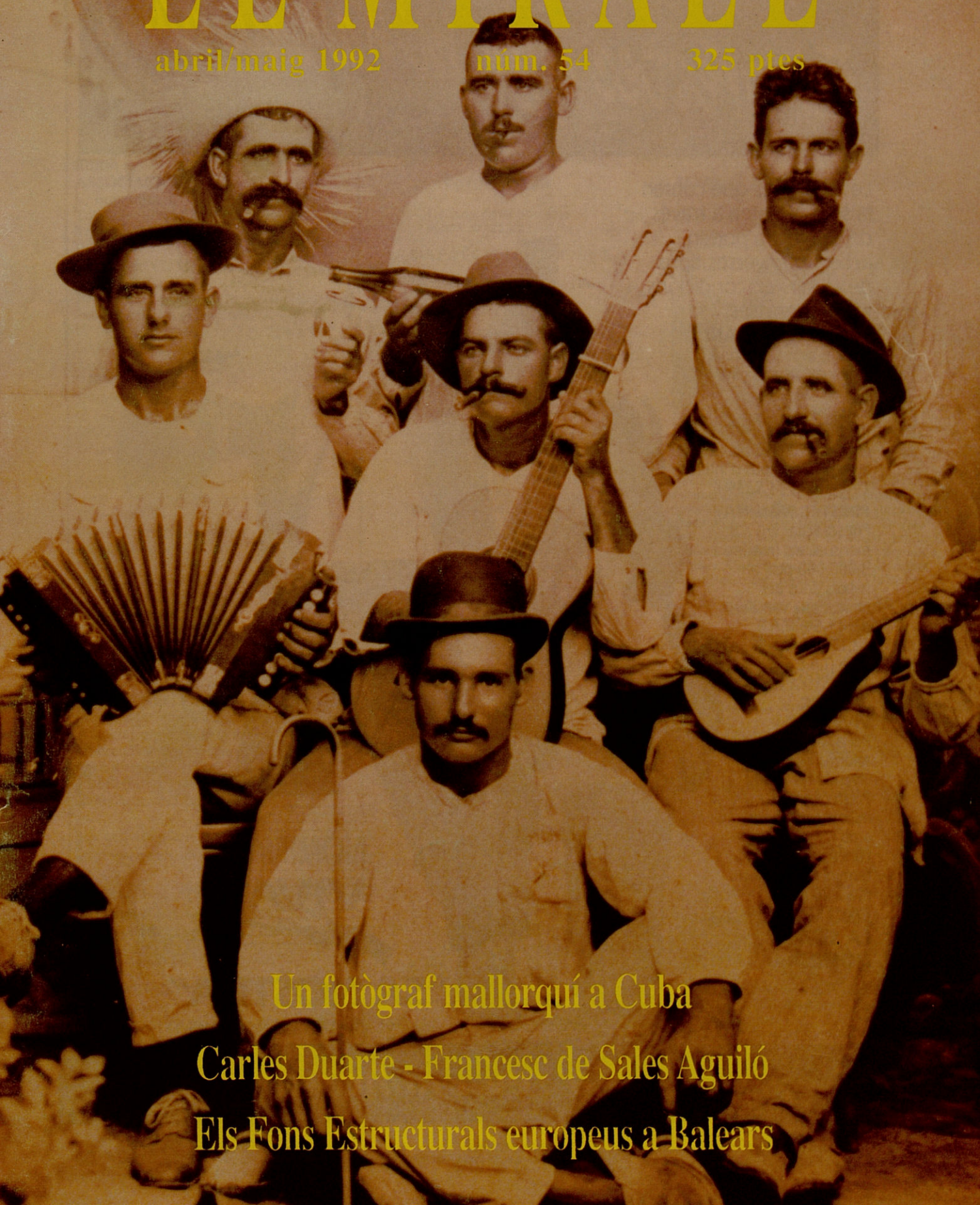

EL MIRALL

abril/maig 1992

núm. 54

325 ptes

Un fotògraf mallorquí a Cuba

Carles Duarte - Francesc de Sales Aguiló

Els Fons Estructurals europeus a Balears

La meva nòmina és...

El préstec que m'han donat!

Les persones que cobren la seva Nòmina a través de Sa Nostra poden accedir a diversos tipus de crèdits en condicions molt favorables.

CRÈDIT INSTANTANI

Podem avançar-li fins a 8 mensualitats (màxim 1.000.000 pts).

Es un servei àgil, pràctic i molt fàcil d'obtenir. La concessió és instantània amb un bon tipus d'interès 14% (T.A.E. 14,934%).

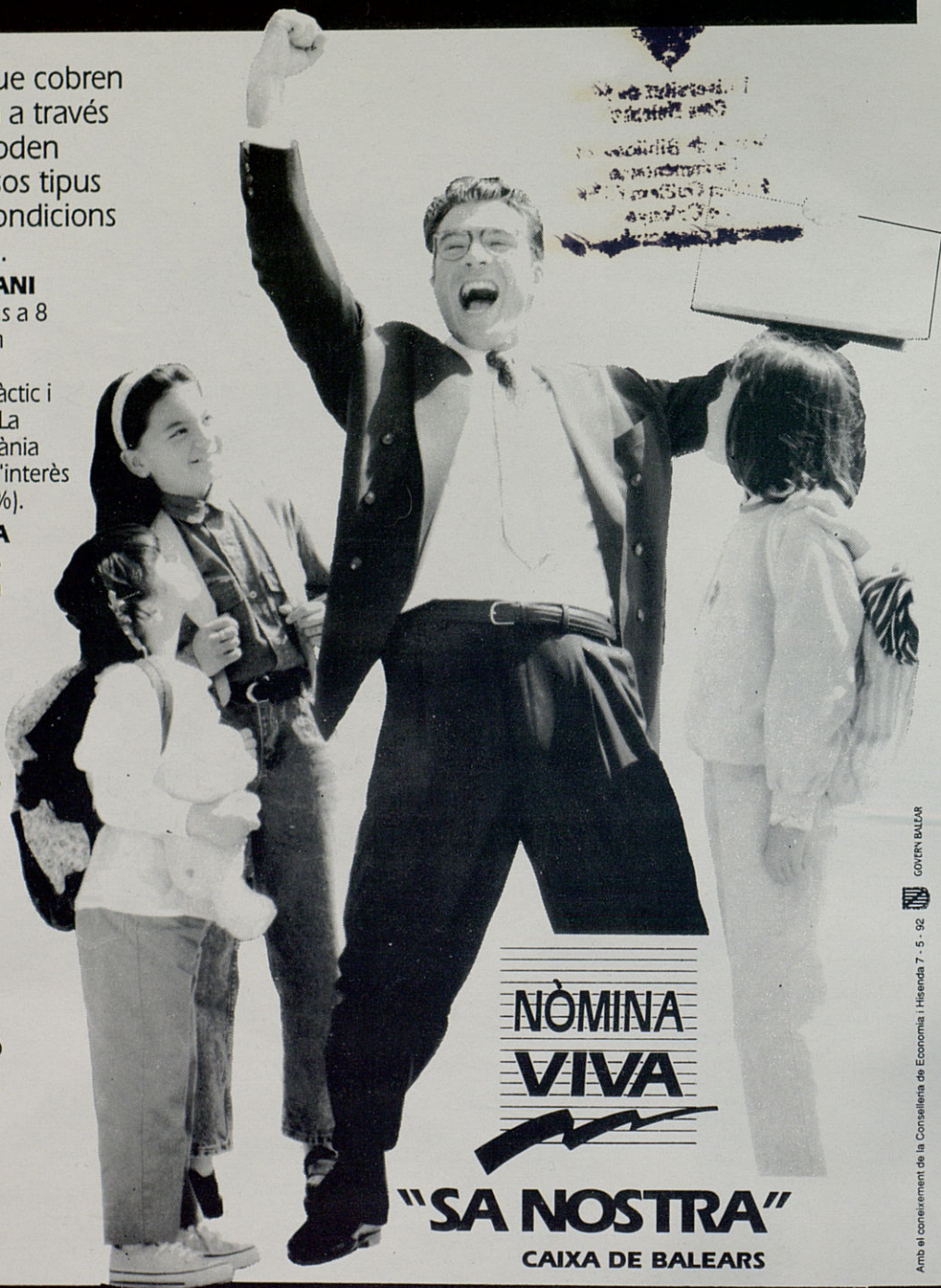
PRÉSTEC NÒMINA

Pot sol·licitar fins a 8 mensualitats (màxim 3.000.000 pts.) als millors tipus del mercat que van des del 11,5% (T.A.E. 12,126%) fins al 15% (T.A.E. 16,075%) a sis anys.

PRÉSTEC VIVENDA

Per a l'adquisició o reforma de la seva vivenda, Préstecs en les millors condicions, amb rapidesa en la concessió i un termini de devolució fins a 20 anys.

FACI VALER LA SEVA NÒMINA

**NÒMINA
VIVA**

"SA NOSTRA"
CAIXA DE BALEARS

La seva millor garantia

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5102891461

EL MIRALL

Revista mensual - 325 ptes.
Abril/maig - 1992 - núm. 54
ANY VI

Edita:

ASSOCIACIÓ EL MIRALL

C/ Impremta, 1 - 07001 Palma de Mallorca

Telèfons: (971) 72 32 99 - 71 93 85

Telefax: (971) 71 93 85

Publica: **Servei de Biblioteca i Documentació**

Associació EL MIRALL

C/ Impremta, 1 - 07001 Palma de Mallorca

Producció, Administració i Publicitat:

Informació i Correspondència:

C/ Impremta, 1, Pral. 2ª Tel. 72 59 37

07001 Palma (Mallorca)

Apartat de Correus 179

07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:

C/ Montcada, 20 (Palau Dalmasas)

08003 Barcelona

Delegació a València:

C/ Moratín, 15

46001 València

Director:

Clement Picornell

Cap de Redacció:

Gaspar Valero i Martí

Secretari de Redacció:

Josep Mª Magrinyà i Brull

Consell de Redacció:

Macià Blàzquez i Salom

Francesca Bosch i Capó

Rosa Mª Calafat i Vila

Antoni Ginard i Bujosa

David Ginard i Féron

Antoni Marimon i Riutort

Antelm Pujol i Fulgencio

Andreu Ramis i Puig-gros

Pere Rosselló i Bover

Publicitat:

Santi Adrover i López

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels autors.

Coberta: Fotografia d'Arnau Pou, emigrant d'Andratx a Cuba, feta al seu estudi "El Navio", impresa en targeta postal "Velox" (1915?).

Fotos:

EL DIA 16 de Balears i EL MIRALL.

Maquetació i Fotocomposició:

Documenta Balear s.a.

Impressió i coberta:

Xisco Arts Gràfiques,

c/ Baix Riera, 1-A - Palma. Tel. 24 03 86

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

UNA ALTRA VIA D'EXPRESSION

4

UM, de regionalista a nacionalista
JAUME MARCH

COMUNITAT ECONÒMICA EUROPEA

5

Els Fons Estructurals europeus a Balears
JAUME PAYERAS I ALZINA

ANDRITXOLS A CUBA

12

Un fotògraf mallorquí a Cuba
ROGER ARRAZCAETA/ORNA ROBINSON

FUTUR INCERT

18

La Serra de na Burguesa
MACIÀ BLÀZQUEZ I SALOM

LA CULPA ÉS DELS DE SEMPRE

20

Els separadors, destructors de l'Estat
espanyol
JOSEP MOLL MARQUÉS

ENTREVISTA

25

Carles Duarte
MIQUEL LÓPEZ CRESPI

INTEL·LECTUALS MALLORQUINS

28

Francesc de Sales Aguiló
ANTONI MARIMON I RIUTORT

HIPOTECA DE CABÒRIES

30

Què hi fa un moll dins el rostoll?
RAFAEL CRESPI

FIGURES I PAISATGES

32

Miguel Hernández
JOAN BARCELÓ I COLL

RECURSOS IMPRESCINDIBLES

35

La Biblioteca escolar
LLORENÇ HOMAR I BESTARD

VIATGES LITERARIS

36

Occitània, Provença (2)
MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

CRÍTICS I ATEMORITS

38

Qui tem els nacionalistes?
ANTONI QUINTANA I TORRES

L'ESCRITURA IMPLACABLE

40

Gabriel Janer Manila
PONÇ PONS

APROXIMACIONS

42

"Nits en el camarot"
JAUME GARMÉS I RIERA

POESIA LÍRICA

44

El palau de Garnier
JOSÉ S. AYALA

EXPOSICIÓ A WASHINGTON

44

Confluències culturals en la Mediterrània
SANTI ADROVER

RACISME I XENOFÒBIA

45

Iguals en drets
GRUP DE DRETS HUMANS DE MALLORCA

CRÒNICA PERSONAL

48

Esperit inconformista
JOSEP M. MAGRINYÀ I BRULL

SA TALAIA

49

La terra que ens ha vist néixer
BENIGNE PALOS

XIBBOLET

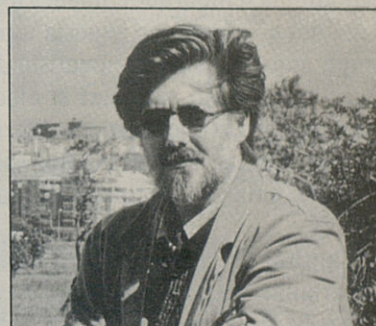
50

Geronto-hedonisme subvencionat
MATEU GRIMALT

CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

51

Les obres d'Auzias March
PERE ROSSELLÓ BOVER

És un home de la terra enamorat d'Eivissa, apassionat amant de la llengua. Simultaneja les activitats que li són obligades amb les altres que s'agrada de fer en benefici del país. En JEAN SERRA i TORRES col·labora als diaris, escriu narrativa i fa poesia, dibuixa i pinta, i és amic dels amics. A les pàgines d'EL MIRALL sempre hi té una finestra oberta abocada a l'illa blanca.

BORIS PASTERNAK

52

El doctor Givago
JEAN SERRA

CIÈNCIES SOCIALS

55

Memòria versus Amnèsia
J.M.B.

CANÇÓ O MIRALL

56

Jaume Sureda
VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

SCIENCES&GLAMOUR

59

Cultura és ciència
BIEL MESQUIDA

LLENGUA CIEN TÍFICA

60

Primeres Trobades Oftalmològiques
FRANCESC MIR

LLIBRES

58-60

Carrousel de novetats i llepolies
BIEL MESQUIDA

El nacionalisme i el territori

ROGER GOTARREDONA I FIOI

L'ocell del Paradís

SANTI ADROVER

EXCURSIONISME

62

El Puig Tomir
GASPAR VALERO I MARTÍ

UM, de regionalista a nacionalista

JAUME MARÇI

Després del darrer congrés d'Unió Mallorquina sembla que comença fer-se realitat el somni que aquesta terra compta amb un partit nacionalista de centre-dreta. Això serà així si efectivament el partit que ara regeix Maria Antònia Munar compleix amb els principis emanats d'aquest cinquè congrés.

També és veritat que Unió Mallorquina no podia fer res més si volia subsistir com a partit i deixar de ser el que ha estat darrerament, el "punto de apoyo" del PP.

Què suposa el nou camí d'UM? Hom diria que és un bon pas sempre i quan tot el que s'ha dit en el congrés no quedi en simples focs d'artifici que no permetin recobrar la il·lusió d'uns militants que fa temps que pensen que ja no tenen res a fer. Un bon pas, perquè en primer terme suposa que el nacionalisme troba una altra via d'expressió, centrada dins la línia de pensament predominant a Mallorca com és el conservador. Perquè, no ens hem d'enganyar, de progressistes, allò que se'n diu progressistes, n'hi ha pocs a la nostra terra, ben pocs.

D'altra banda, el nacionalisme d'UM elimina el fet que el nacionalisme conservador quedi en mans de folkloristes i potencials seguidors del senyor Le Pen. Comporta que els partits nacionalistes d'esquerra puguin remarcar aquest llinatge i que signifiquin quina estructura de nació configuren. En aquest camí caldrà potenciar la idea de Països Catalans, tan allunyada darrerament del PSM.

Així mateix també suposa la recomposició d'ERC de Mallorca, que ara haurà de reforçar el sentit independentista i pancatalanista,

alhora que haurà de diferenciar-se socialment, és a dir, fer servir la seva E, com el PSM la seva S.

Des del passat 24 d'abril el món nacionalista a Mallorca ja no és el que era fins aleshores. Una altra cosa serà que UM resulti incapaç d'assumir els compromisos que el congrés li ha marcat. Si fosaixí, l'intent de configurar una línia política necessària haurà tornat fallar i potser es perdrà la millor oportunitat que ha tengut aquesta terra d'adreçar el nacionalisme conservador. Si se'n surt, el projecte de Maria Antònia Munar dividirà les forces polítiques illenques entre centralistes i nacionalistes i cadascú haurà de treballar des de la seva concepció nacional.

Els ciutadans que s'apunten al projecte que els sembli millor. Com deien els líders del PSM, "nosaltres no tenim el patrimoni del nacionalisme". Tant, això és cert, que ara només manca que

Ma. Antònia Munar dirigeix ara la línia política d'Unió Mallorquina.

cadascú assumeixi el paper que li correspon esser i que en sigui coherent. Llavors, si l'estratègia pròpia de cada partit no és entesa pels ciutadans, la responsabilitat no serà dels partits sinó de la col·lectivitat mateixa.

Com tantes vegades s'ha dit, cada poble té els governants que es mereix, cada poble llaura el seu propi futur. □

La intervenció financera dels Fons Estructurals a Balears i a Espanya

JAUME PAYERAS I ALZINA

Introducció

En 1988 la Comunitat Econòmica Europea inicia el procés de reforma dels anomenats Fons Estructurals, els instruments bàsics de la política regional de la CEE, a l'objecte de millorar la seva eficàcia per atènyer el més aviat possible l'objectiu de la cohesió econòmica i social que poc abans havia estat fixat per l'Acta Única Europea.

La Reforma dotà els Fons d'una major operativitat i eficàcia en concentrar les seves accions en cinc objectius bàsics, coordinar les actuacions dels diferents Fons (FEDER, FEOGA i FSE), establir el principi de cooperació amb les autoritats competents dels Estats Membres, però, sobretot, en duplicar la seva dotació pressupostària.

Aquests cinc objectius bàsics són:

- 1) les regions subdesenvolupades de la Comunitat
- 2) les regions en declivi industrial
- 3) l'atur de llarga durada
- 4) la inserció professional dels joves, i
- 5) el desenvolupament de les regions i estructures agràries.

Els objectius 3 i 4 són sectorials, és a dir, s'apliquen a tot el territori comunitari, mentre que els altres

requereixen la designació de zones que seran elegibles per a les accions dels Fons. Els criteris d'elegibilitat, establerts pels Reglaments de Coordinació dels Fons, són diferents per a cada objectiu. Així, perquè una Regió sigui

del Reglament 2052/88/CEE, mentre que les afectades pels objectius 2 i 5b es decidiren a Brussel·les durant l'any 1989. D'aquesta manera, Andalusia, Astúries, Castella-Lleó, Castella-La Manxa, Ceuta i Melilla, Comunitat

Valenciana, Extremadura, Galícia, Canàries i Múrcia foren declarades objectiu núm. 1, i la resta de Comunitats, a excepció de La Rioja i Balears, total o parcialment afectades pels objectius 2 i 5b.

Arribats a aquest punt cal aclarir que de la dotació pressupostària del FEDER (el Fons més important i que actua als objectius 1, 2 i 5b) un 80% va dirigit a finançar accions dins les Regions afectades per l'objectiu núm. 1.

El Marc Comunitari de Suport (MCS) per a les zones rurals preveu la formació i aprenentatge d'activitats complementàries o alternatives a l'explotació agrària.

elegible per a l'objectiu núm. 1, haurà de tenir un Producte Interior Brut inferior al 75% de la mitjana comunitària durant els tres darrers anys. Per a l'objectiu 2, es tindrà en compte la taxa de desocupació, el percentatge d'ocupació industrial i l'existència d'una disminució ocupacional.

La llista de les Regions afectades per l'objectiu núm. 1 figura a l'annex

Reglament CEE núm. 4253/88, la selecció de les Regions que es poden acollir a les intervencions dels Fons Estructurals en virtut de l'objectiu 5b, es farà segons els següents criteris:

- a) índex elevat d'ocupació agrícola en relació amb l'ocupació total
- b) baix nivell de renda agrícola

Les Illes Balears: Objectiu 5b dels Fons Estructurals

Segons l'Art.4 del

c) baix nivell de desenvolupament socioeconòmic.

Així mateix es preveu que, prèvia sol·licitud justificada d'un Estat Membre, la intervenció comunitària es pugui ampliar a les illes o zones perifèriques i a les zones de muntanya o desfavorides, entre d'altres.

El Govern Balear aconseguí, amb no poques dificultats i vencent la reticència inicial del Govern Espanyol, que la Comissió inclogués una part de les nostres illes dins les zones rurals elegibles per a l'objectiu 5b. En efecte: la Decisió de la Comissió de 10 de maig de 1989 relativa a les zones rurals elegibles per a ser beneficiades de l'assistència comunitària a títol de l'objectiu 5b, definit pel Reglament 2052/88 del Consell, inclou com elegibles l'illa d'Eivissa, la de Menorca i la comarca dita de Tramuntana de Mallorca.

Quin és l'objectiu de les accions co-finançades pels Fons Estructurals en funció de l'objectiu núm. 5 ? Fonamentalment:

- Reforçar i reorganitzar les estructures agràries
- Garantir la reconversió de les produccions i el desenvolupament d'activitats complementàries
- Garantir un nivell de vida equitatiu per als pagesos
- Contribuir a la protecció del mediambient.

Aquestes accions són finançades prioritàriament pel FEOGA, però l'actuació del FEDER i del FSE serveix per complementar-les mitjançant la creació i millora de les infraestructures i de la formació de la població activa.

D'acord amb els Reglaments de Coordinació dels Fons, el Govern Espanyol presentà a la Comissió Europea el 27 d'octubre de 1989 el Pla de Desenvolupament de les Zones Rurals d'Espanya per al període 1989-1993. Aquest Pla inclou la descripció dels eixos prioritaris de desenvolupament seleccionats i de les mesures proposades així com indicacions dels ajuts necessaris per a

QUADRE 1
INVERSIONS PREVISTES PELS MARCS COMUNITARIS DE SUPORT
(en milions d'ecus)

COMUNITAT AUTÒNOMA	POBL.%	OBJ.1	OBJ.2	OBJ.3i4	Obj.5b
ANDALUSIA	17'4	1047			
ARAGÓ	3'0		21'41	5'0	135'35
ASTÚRIES	2'9	135			
BALEARS	1'8			3'2	(*) 24'21
CANÀRIES	3'7	279			
CANTÀBRIA	1'3		15'24	0'8	29'38
CASTELLA-LLEÓ	6'7	507			
CASTELLA-LA MANXA	4'3	371			
CATALUNYA	15'8		130'08	26'3	36'07
EXTREMADURA	2'8	306			
GALÍCIA	7'3	537			
LA RIOJA	0'6		5'36	0'6	
MADRID	12'7		26'52	48'5	10'45
MÚRCIA	2'6	133			
NAVARRA	1'3		10'94		19'93
PAÍS BASC	5'4		82'21		8'64
VALÈNCIA	9'7	343			
CEUTA-MELILLA	0'3	10'5 i 11'4			

Notes:

- Aquestes dades es refereixen a les intervencions dels Fons Estructurals previstes per als anys 1989-1993 mitjançant els Marcs Comunitaris de Suport. Per a l'Objectiu 2, contràriament, es va preveure l'adopció de dos MCS: el primer per als anys 1989-1991, i el segon per a 1992-1993. Les xifres apuntades es refereixen, doncs, al primer.
- Els preus s'expressen en pessetes constants de 1989.
- Les dades de població corresponen a les facilitades per la *Fundación Fondo para la investigación Económica y Social*.
- (*) La quantitat definitiva que rebran les Balears en funció de l'Objectiu 5b és de 17'7 mecus, i no 24 com estava previst.

l'execució del Pla per part de la FEDER, FEOGA-O i FSE.

Una vegada discutit amb les autoritats espanyoles competents, la Comissió elaborà el que s'anomena *Marc Comunitari de Suport (MCS) per a les Zones Rurals d'Espanya Objectiu 5b*, de 6 de juny de 1990. El Marc Comunitari de Suport preveia la intervenció financera dels tres fons repartida com segueix:

FEOGA-O:	184'9 milions d'ecus
FEDER:	61'1
FSE:	39'0
Total:	285'0

La Zona 5b de Balears té, segons el MCS (aprovat en 1989), una població de 200 mil habitants i una superfície de 2361 km². La població agrícola és un 8'81% del total de la zona (percentatge produït per la inclusió d'Eivissa). El seu VAB/hab era en 1985 de 4.632'8 ecus davant els 6.946'6 de la mitjana de la Comunitat Autònoma i els 7.400 de la mitjana de les zones 5b espanyoles. Finalment, la taxa d'atur era en 1988 d'un 10'4%.

El programa operatiu per a la Zona 5b de Balears FONER presentat pel

Govern Espanyol en funció de les directrius fixades pel MCS, que va ser aprovat a Brussel·les per la Decisió de la Comissió de 19 de juliol de 1991, preveu una inversió total de 43'824 milions d'ecus, dels quals 17'728 seran aportats pels Fons comunitaris (al MCS se n'havien previst 24 milions), 21'674 pel sector públic i 4'422 pel privat.

Els sectors que es veuran beneficiats per aquestes inversions són:

L'Agricultura: millora de la qualitat alimentària, associacionisme, optimització dels recursos hídrics, promoció del turisme rural, millora de la sanitat del ramat i foment de mercats i activitats artesanals.

El Medi Ambient: preservació de la flora i fauna autòctones, lluita contra l'erosió i creació de parcs naturals i àrees recreatives.

Recursos Humans: formació i aprenentatge de tècniques productives no intensificadores i comercials, de preservació del medi ambient i activitats complementàries o alternatives a l'explotació agrària.

El Programa FONER el gestiona la Conselleria d'Agricultura del Govern Balear.

Les intervencions del Fons Social Europeu a les Balears

A més del 1'721 mecus que el FSE destina a finançar el programa operatiu de l'Objectiu 5b Balears, el Fons Social Europeu contribueix econòmicament de forma exclusiva al finançament del programa operatiu per a Balears dels Objectius núms. 3 i 4.

El Marc Comunitari de Suport (MCS) per a aquests objectius, d'una durada de tres anys (1990-1992), preveia una dotació de 563 mecus, dels quals només 3'18, uns 413 milions de pessetes, havien d'esser invertits a les

Balears. Finalment aquesta quantitat ha quedat en 3'534 mecus: uns 459 milions de pessetes.

Aquesta suma es dedicarà fonamentalment a accions de formació i d'inserció professional gestionades per l'INEM i la Conselleria de Treball del Govern Balear, orientades principalment a la formació de base i a la promoció de la contractació.

seu finançament.

Existeixen tres tipus d'Iniciatives Comunitàries:

- aquelles que pretenen solucionar problemes greus directament relacionats amb la realització d'altres polítiques de la Comunitat, com són: RECHAR, RENAVAL O RESIDER.
- les que tenen per objecte fomentar

L'objectiu dels Fons Estructurals 5b Balears contribueix econòmicament a la formació de base i a la promoció de la contractació.

Les Iniciatives Comunitàries

L'article 11 del Reglament de Coordinació, introduït en funció dels nous principis inspiradors de la *Reforma dels Fons Estructurals*, permet a la Comissió actuar de forma independent per mitjà de les anomenades *Iniciatives Comunitàries (IC)* per completar les mesures adoptades amb l'acord dels Estats Membres incloses als Marcs Comunitaris de Suport.

La Comissió pretén d'aquesta manera assentar les bases d'una vertadera política comunitària ja que impulsa les Iniciatives Comunitàries en aquells camps i sectors que considera prioritaris o essencials per a la realització del mercat únic, garantint especialment la cohesió econòmica i social.

Els tres Fons poden intervenir de manera conjunta o individual en el

l'aplicació de les polítiques comunitàries, com: LEADER, ENVIREG, STRIDE, EUROFORM, NOW, HORIZON, TELEMATIQUE, PRISMA, RETEX o REGEN.

- i, finalment, les que intenten solucionar problemes comuns a determinats tipus de Regions, com: REGIS o INTERREG.

En total hi ha 13 IC aprovades des de 1989, la majoria en fase executiva.

Balears quedà exclosa de la gran majoria d'IC a casua dels següents motius:

- a) La major part d'IC van dirigides a les Regions Objectiu 1.
- b) D'aquelles que afecten l'Objectiu 5b, només ens és aplicable ENVIREG i LEADER.
- c) No existeix cap IC que ataquí el problema de la insularitat o el de la

reconversió del sector turístic.

D'aquesta manera se'ns escaparen programes tan interessants com TELEMATIQUE (serveis de telecomunicacions), al qual el Govern Balear pretenia concórrer però que la Comissió reservà finalment a les Regions Objectiu núm. 1.

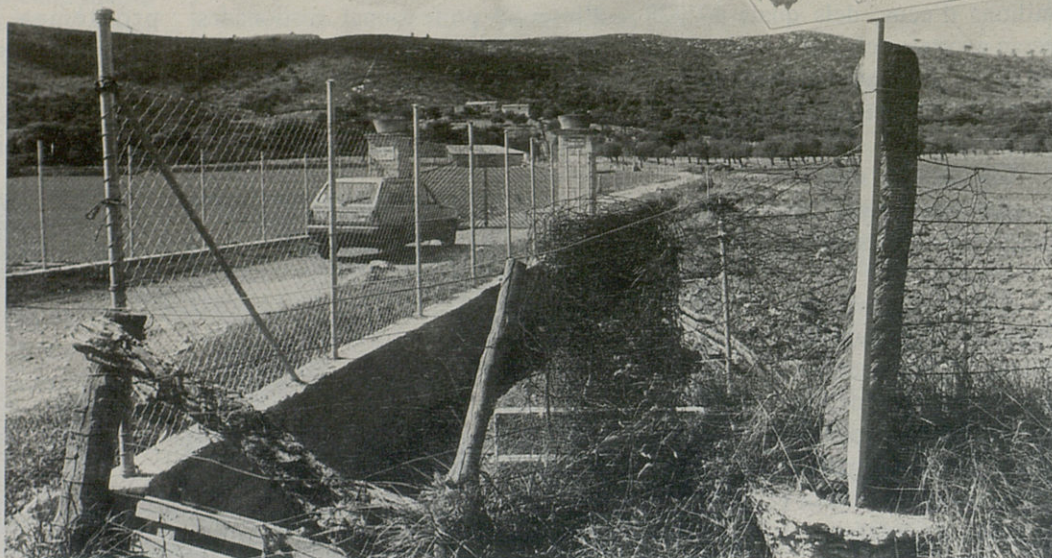
Segons la Comunicació que la creà, la IC LEADER pretén establir una xerxa de grups d'acció local en favor del desenvolupament rural que disposin d'un marge d'avaluació important per aplicar localment les activitats que es financien.

A la Iniciativa Comunitària LEADER Balears presentà dos programes operatius: un per a la Serra de Tramuntana i un per a l'illa de Menorca. A tal efecte es constituïren com a responsables dels programes l'Associació Serra de Tramuntana que agrupava els poders públics afectats, i la Fundació "La Caixa", el Consell Insular de Menorca i la Unió de Cooperatives Agràries de Menorca, respectivament. Les quantitats que se sol·licitaven als Fons eren, en el primer cas, de 768 milions de pessetes, mentre que per al segon es demanaven a Brussel·les 117 milions.

Aquests dos projectes tenen com a finalitat la creació de dos Centres de Desenvolupament Rural que dinamitzarien l'execució de les accions programades.

La Comissió aprovà els dos projectes per una Decisió de 6 de desembre de 1991 mitjançant la qual es concediren 0'80 i 2'25 mecus, respectivament, als projectes menorquí i mallorquí.

Pel que fa a la iniciativa ENVIREG, dotada amb 500 mecus i dirigida a reduir la contaminació de

Un dels aspectes beneficiats pel Programa FONER és el de la promoció del turisme rural.

les zones costaneres mediterrànies de la Comunitat, el Govern Espanyol presentà, d'acord amb les Comunitats Autònomes, una proposta de Programa Operatiu a la Comissió perquè aquesta fes les observacions que consideràs oportunes.

El Govern Balear inclogué dins els programa la sol·licitud de cofinançament de la Comunitat per a diferents projectes, com:

- la creació d'infraestructures i instal·lacions per al tractament d'aigües residuals
- utilització d'aigües depurades per al regadiu
- tractament de residus sòlids procedents de nuclis urbans
- la realització d'estudis, amb fins agrícoles, dels adobs composts orgànics i dels fangs de depuració
- i altres diversos projectes de formació professional.

Per últim, la Comissió Europea ha aprovat tres projectes de formació per a Balears dins el marc de la Iniciativa Comunitària EUROFORM, entre els quals figura, per exemple, el projecte ALTUR per a la formació de professionals en allò que es denomina

turisme alternatiu.

Accions Especials i Projectes Pilot

La Comissió ha duit a terme una acció especial per ajudar les regions perifèriques de la Comunitat a superar les repercussions negatives que els puguin produir la integració a la Comunitat dels nous Länder alemanys i la caiguda dels règims comunistes de l'est. Es diu PERIFRA.

La dotació total de PERIFRA ha estat de 40 mecus, dels quals Espanya n'ha obtingut 6'4 per a finançar projectes a Torrejón, Andalusia, Canàries, Astúries i Euskadi.

L'article 10 del Reglament FEDER diu que la Comunitat podrà contribuir al finançament d'aquells projectes pilot que fomentin la construcció d'infraestructures d'un marcat interès comunitari i afavoreixin l'intercanvi d'experiències i la cooperació entre les Regions de la Comunitat.

En funció d'aquest enunciat la Comissió convoca anualment les Regions a presentar projectes en els següents camps: urbanisme, formació de xerxes de Regions i cooperació transfronterera.

Entre els projectes pilot espanyols

La Serra de Tramuntana de Mallorca és objecte d'un Programa Operatiu que el Govern Balear presentà a Iniciativa Comunitària (IC).

aprovats per la Comissió destaca la recuperació dels "Cerros de Cantueña", a Madrid, que ha obtingut una subvenció del FEDER de 4'6 mecus.

Les Balears han presentat diversos projectes, tant a l'AE PERIFRA com a l'article 10, sense èxit. Només un projecte presentat per la Xerxa COAST (Coordinated Action for Seaside Resorts), de la qual formen part les Balears, ha rebut el suport de la Comissió. Es tracta d'un projecte de cooperació entre Regions costaneres de la Comunitat per a potenciar i diversificar la seva economia.

Conclusions

En podem treure dues:

- En primer lloc, que els ajuts que ens arriben de Brussel·les, principalment en virtut de l'Objectiu 5b, a part de ser insuficients, no són els adequats per atacar els problemes estructurals que afecten la nostra economia.

- En segon, existeix una desproporció important entre el que la Comunitat inverteix a Espanya i el que inverteix a les Balears en concepte de política regional. Ens ho demostra el fet que la despesa per habitant dels Fons Estructurals a Espanya sigui de 287 ecus, mentre que a Balears se situa només en 29.

Si a més tenim en compte que la política regional no només consisteix a fer inversions en aquelles regions

que ho necessiten sinó també a modular els efectes regionals de les polítiques que es desenvolupen (com poden ser la política agrícola, de transports, competències, etc.) per evitar efectes discriminatoris entre les mateixes regions, podrem concloure que no existeix una política regional de la CEE per a les Balears ja que, essent com som una Comunitat Insular, no se'ns ha atorgat fins ara cap tipus de derogació per a l'aplicació del dret comunitari, però se'ns ha exclòs, per contra, d'aquelles Iniciatives Comunitàries que ens haguessin pogut ajudar a superar l'handicap que suposa la nostra situació perifèrica i d'aïllament.

Queda clar, per altra banda, que cal ampliar els criteris que en 1988 inspiraren la Reforma dels Fons Estructurals per evitar que la política regional de la CEE es transformi en

QUADRE 2 INVERSIONS PREVISTES PELS MCS: TOTALS ECU/ HABITANT

COMUNITAT AUTONOMA	POBL.%	TOTAL (mecu)	ECU/HABITANT
ANDALUSIA	17'4	1047	151
ARAGO	3'0	161	136
ASTURIES	2,9	155	140
BALEARS	1'8	27	(*) 38
CANARIES	3'7	279	190
CANTABRIA	1'3	45	86
CASTELLA-LLEO	6,7	507	198
CASTELLA-LA M.	4'3	371	223
CATALUNYA	15'8	192	31
EXTREMADURA	2'8	306	288
GALICIA	7'3	537	193
LA RIOJA	0'6	5	20
MADRID	12'7	85	17
MURCIA	2'6	133	128
NAVARRA	1'3	31	59
PAIS BASC	5'4	91	43
VALENCIA	9'7	343	89
CEUTA-MELILLA	0'3	22	146

(*) Les inversions totals a Balears seran, finalment (sense comptar les IC), de 20'9 mecu, uns 29 ecu/hab, com s'ha dit en el segon punt de les conclusions d'aquest article.

una simple transferència de recursos dels països rics cap als pobres i es pugui fer front, d'aquesta manera, als problemes concrets de les Regions allí on existeixin. La potenciació de les Iniciatives Comunitàries és un bon senyal que aquest canvi es comença a produir, però per a nosaltres cal que s'arribi al fons de la qüestió i es debati el tema en profunditat. La segona reforma dels Fons Estructurals prevista per al 1994 en serà una bona oportunitat. De fet, els Estats Membres del nord ja han expressat el seu descontentament per una política que l'única cosa que els reporta és una sagnia econòmica significativa.

Tornant a les Balears i a la reglamentació avui vigent, hem de reclamar mesures que posin fi a aquesta situació discriminatòria, començant per demanar l'extensió de l'Objectiu 5b al Pla de Mallorca, o que entre els motius pels quals una comarca pugui ser declarada Objectiu 2, s'inclogui, a part del declivi industrial, el del sector de Serveis. Hem de demanar l'elaboració d'IC per a contrarestar els efectes de la insularitat i promoure la reconversió del sector hotel·ler i turístic.

Tot això sense oblidar que el més decisiu, pel que fa a les repercussions que sobre les Balears tindrà l'entrada d'Espanya a la CEE, és la forma amb la qual se'n apliqui la normativa general elaborada a Brussel·les, ja que els efectes no són els mateixos per a una Regió central de la Comunitat que per a una Comunitat multi-insular i mediterrània com la nostra. Aquest aspecte, encara que desbordi l'objecte d'aquest article, forma part del que anomenem política regional de la qual els Fons Estructurals en són l'instrument més visible. Les Illes Canàries són ben conscients d'això i per aquest motiu forçaren l'aprovació per part del Consell del Reglament CEE núm. 1911/91, relatiu a l'aplicació de les disposicions del Dret Comunitari a les Illes Canàries.

Salvant les distàncies, potser que no sigui mala idea intentar fer el mateix a les Balears. □

Jaume Payeras i Alzina, llicenciat en Dret per la UIB, ho és en Dret Comunitari per la Universitat Lliure de Brussel·les.

Biblioteques Municipals

PALMA Carrer d'en Colom i Jaume II

CORT

Pça. Cort, 1
c.p. 07 001

SON RAPINYA

Catalina March, s/n.
C.P. 07013

SON XIMELIS

Cap Blanc, s/n.
C.P. 07011

RAFAL VELL

Pere Ripoll Palou, 9
C.P. 07008

GENOVA

Barranco, 2
C.P. 07015

ESTABLIMENTS

Pça Immaculada, 3
C.P. 07010

SANT JORDI

Bauçà, 31
C.P. 07199

ARENAL

Pça. Gaspar Rul·lan
Garcies, 5
C.P. 07600

COLL D'EN REBASSA

Albuera, s/n.
C.P. 07007

BLANQUERNA

San Joaquín, 9
C.P. 07003

SON GOTLEU

Regal, 105
C.P. 07008

SA INDIOTERIA

Gremi Tintorers, s/n.
C.P. 07009

POLIGON DE LLEVANT

Ciutat de Queretaro, 3
C.P. 07007

MOLINAR

Xadó, 7
C.P. 07008

SANTA CATALINA

Fàbrica, 34
C.P. 07013

L'OLIVAR

Mercat de l'Olivar,
parades 104b/105b
C.P. 07002

BIBLIOTHEQUES MUNICIPALS

Ajuntament de Palma

TROBADA AMB LA CIÈNCIA 92 AL DELTA DE L'EBRE

26 de juny a 18 de juliol

CIRIT

GENERALITAT DE CATALUNYA
Acció conjunta amb la
Direcció General d'Universitats

Informació general

Què són les Trobades amb la Ciència

Són jornades de treball, d'una setmana de duració, en grups de trenta joves, coordinats per un equip d'investigadors, amb l'objectiu de proporcionar-los una experiència que els apropi al món de la recerca, en diferents àmbits, a l'entorn d'un tema genèric: aquest any, el coneixement del Delta de l'Ebre.

Qui pot participar-hi

Nois i noies que cursin 2n i 3r de BUP, FP de segon grau o COU, o nivells equivalents, i amb un bon nivell de motivació pel tema triat.

Com fer la inscripció a Mallorca:

- Cal omplir la sol·licitud d'inscripció que es pot trobar als centres educatius d'ensenyament secundari.
- Heu de canalitzar-la per mitjà dels centres d'ensenyament respectius i formular-la abans del 31 de maig a la CIRIT (Comte d'Urgell, 270, 7è - 08036 Barcelona, Tel. 93/3212146).
- Una fotocòpia de la inscripció i del DNI l'heu d'entregar a l'Obra Cultural Balear.
- Cal que el nom de l'OBRA CULTURAL BALEAR consti en lloc ben visible a la butlleta d'inscripció.
- A l'OCB trobareu també butlletes d'inscripció així com tríptics informatius.

Confirmació de la participació

Es donarà resposta a totes les sol·licituds rebudes. També es trametrà informació referent a lloc i hora de reunió, allotjaments i aspectes a tenir en compte, a tots aquells a qui s'hagi admès per participar en alguna Trobada.

La CIRIT Assumirà les despeses d'organització, material, allotjament i manutenció i subscrirà una pòlissa d'assegurances per als participants. El viatge d'anada i el de tornada són a càrrec de cada participant. El preu de la Trobada és de 8.500 ptes.

1r torn: del 26 de juny al 2 de juliol

1

EL SISTEMA EBRE

Contingut: Fauna (principalment ocells), vegetació i ecologia de les aigües.

Lloc d'emplaçament: Deltebre.

2

CAMPS INUNDATS

Contingut: L'activitat agrària i la seva relació amb el medi.

Lloc d'emplaçament: Deltebre.

3

MIRANT EL CEL

Contingut: Observació astronòmica.

Lloc d'emplaçament: Poblenou del Delta.

4

EL NAIXEMENT D'UN POBLE

Contingut: Relació entre el medi geogràfic i l'activitat humana.

Lloc d'emplaçament: Poblenou del Delta.

5

DOLÇ I SALAT

Contingut: La distribució i composició de l'aigua des del riu fins al mar.

Lloc d'emplaçament: Sant Carles de la Ràpita

2n torn: del 5 a l'11 de juliol

6

DE LA MARINADA AL TERRAL

Contingut: Estudi dels vents locals com a factor climàtic.

Lloc d'emplaçament: Amposta.

8

LA SALUT DEL RIU

Contingut: Anàlisi química de les aigües de l'Ebre.

Lloc d'emplaçament: Amposta.

9

GRANGES EN L'AIGUA

Contingut: Aqüicultura (mol·luscs, peixos i bacteris).

Lloc d'emplaçament: Sant Carles de la Ràpita.

7

SENYALS DEL PASSAT

Contingut: Reproducció d'un procés d'investigació arqueològica.

Lloc d'emplaçament: Amposta.

3r torn: del 12 al 18 de juliol

10

DUNES, AIGUAMOLLS I SALOBRARS

Contingut: Estudi dels sòls arran del mar.

Lloc d'emplaçament: Amposta.

11

LO TORTOSÍ

Contingut: coneixement de la variant lingüística de les Terres de l'Ebre.

Lloc d'emplaçament: Amposta.

12

NI TERRA NI MAR

Contingut: La formació geològica d'un delta.

Lloc d'emplaçament: Amposta.

13

ENTRE DOS MONS

Contingut: Com funciona un estuari i la vida del seus organismes.

Lloc d'emplaçament: Sant Carles de la Ràpita.

Nota

- Hi ha reservades per a les Illes Balears 2 places per a cada trobada.
- Les trobades 11 i 12 estan cobertes.

Amb la col·laboració de:

Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Institut Cartogràfic de Catalunya, Direcció General de Joventut, Institut Català de Serveis a la Joventut, Acció Cultural del País Valencià i l'Obra Cultural Balear.

Un fotògraf mallorquí redescobert a Cuba

ROGER ARRAZCAETA / ORNA ROBINSON

Fotografies de la "Colección Arnaldo Pou", del Museu Municipal de Batabanó

El redescobriment d'Arnau Pou

Quan al 1981 visitàrem per primera vegada una vetusta casa de fusta al poble de Surgidero de Batabanó, abandonada pels inquilins que emigraren a l'estranger, no imaginàvem que entre els objectes que podrien figurar en un museu trobaríem una abundosa col·lecció fotogràfica amb estampes immillorables del poble de Surgidero de Batabanó i dels seus habitants: acabàvem de redescobrir el treball original i excel·lent del fotògraf Arnaldo Pou.

Durant la recerca en el seu domicili, trobàrem unes bosses de jute que contenien un nombre indeterminat de fotografies rompudes amb imatges dels carrers i edificis representatius del poble, i d'altres amb temes diversos.

Un altre grup de fotos, esplèndidament conservat i intacte, estava depositat en una capsa de cartró oblidada damunt un vell armari guarda-roba. Eren retrats units en feixos de cent i subjectats amb un cordill. La capsa contenia més de mil exemplars del tipus *Post Card*, molt en voga durant les primeres dècades del segle XX.

La investigació empresa amb motiu del formidable descobriment, prest va adreçar-nos cap el fotògraf oblidat i ens va revelar l'existència d'instantànies preses per Arnaldo Pou a les famílies de Surgidero i Batabanó, entre els anys 1910 i 1919, aproximadament.

Surgidero de Batabanó, poble adoptiu

Arnaldo Pou probablement va arribar a Cuba abans del gener de 1899, com a polissó en algun dels vapors que feien la travessia des de la península ibèrica. Sabem amb

Arnau Pou i Pujol, al seu estudi de Surgidero de Batabanó (1918-1919?).

seguretat que ja a l'abril d'aquest any residia a Surgidero de Batabanó (1). En la seva declaració per optar a la ciutadania cubana assegura haver arribat a l'illa "...sol i sense família"; però, curiosament, també està registrat com establert a Surgidero el mateix any, el seu germà Francisco (Pancho).

El motiu que el va fer anar a Cuba era purament econòmic, ja que a les darreries del segle passat l'illa de Mallorca sofria una gran crisi en la seva indústria i agricultura, i l'escassetat de feina i doblers era important. Mentre, Surgidero disfrutava d'un boom econòmic i ja hi vivia una colò-

L'esposa d'Arnau Pou, Maria Lluïsa Tres (1912-1913?).

nia de coetanis d'Andratx, el seu poble natal, entre els quals diversos parents i amics de la família Pou Pujol.

Als primers anys del segle XX Surgidero era un poble pròsper i pintoresc, situat només a 56 kms de la capital, enmig de la costa fangosa. Posseïa una indústria pesquera important dedicada a l'escata i, fonamentalment, a la captura, processament industrial i exportació de l'esponja als mercats de França, Estats Units, Gran Bretanya i Espanya. La vida portuària era intensa i diverses línies de vapors costers que enllaçaven les ciutats del litoral sur i la Isla de Pinos amb la capital, l'havien pres com a lloc de posta. La gran producció de carbó vegetal i llenya permetia abastir la demanda local i parcialment la de la ciutat de l'Havana.

La població de Surgidero de Batabanó era molt *sui generis*. A més de l'idioma oficial de Cuba, s'hi parlava el català -en la seva derivació mallorquina-, el grec i l'italià entre grups d'emigrants residents al lloc. Però el major contingent d'estrangers assentats a Surgidero l'aportà la vila

d'Andratx, a Mallorca, Balears. Era gent que havia arribat de molt jove i sense família, tot i que alguns deixaven esposes i fills al poble. Venien amb l'esperança de fer fortuna i retornar a la Mare Pàtria. Qualcuns, al cap dels anys, retornaren, però la majoria va quedar per sempre, *aplatanada* a la terra ja familiar.

Arnaldo Pou formava part dels que no retornaren a Mallorca i aquí va trobar una professió i creà una família. La seva vida laboral la va començar com a empleat en una de les cases armadores de Surgidero(2). En aquest temps era un fervent seguidor de les idees anarquistes que tanta influència varen tenir en el moviment obrer cubà durant la segona dècada del segle XX.

Les seves primeres fotografies

Potser abans de 1910, Arnaldo Pou estableix una societat amb el seu germà Francisco i Ramon Fraga Curbelo en la botiga "El Navío", el local de la qual era propietat de Fraga. El negoci tenia el domicili al carrer Maceo núm. 4 i un cartell col·locat al portal anunciava: EL NAVIO - Sastrería y Fotografía.

Desconexem els incentius que el dugueren a convertir-se en fotògraf. La seva filla Minerva conta que va tenir una formació autodidacta, emparat en els llibres que posseïa. També és probable que practicàs amb l'ajuda de qualche fotògraf amic. Pou coneixia Ramon Carreras, un dels fotògrafs més famosos de l'època, que tenia un estudi magnífic al carrer Reina núm.6, a la ciutat de l'Havana. S'havia fotografiat amb ell en 1905 i és proba-

ble que hi mantingués contacte perquè era un germà massó de la logia de l'Havana. La Memòria de 1912 de la lògia "Virtud" de Surgidero de Batabanó ressenya que *el querido hermano Ramón Carreras, dedicó a la logia una fotografía del V. H. Francisco Sánchez Curbelo, Gran Maestro de nuestra orden* (3).

En la data en què Pou fa els primers passos en la fotografia, A. del Pino tenia un estudi fotogràfic al carrer de la Independència núm. 70 de Surgidero de Batabanó, i és possible que aquest l'assessorés d'alguna manera.

Les primeres fotos que va fer Pou, de les quals tenim coneixement, varen ser unes publicades a la Memòria de la lògia "Virtud" de Surgidero de Batabanó en 1910, en la qual consta que *las fotografías de los clisés publicados se deben a la amabilidad del hermano Arnaldo Pou* (4). Eren dues fotos, una de la façana de la lògia i l'altra d'un detall de l'interior. La lògia va ser derriuada pel fort cicló de 1910, i és possible que aquestes fotografies constitueixin l'únic document gràfic del desaparegut immoble.

Una curiosa fotografia dels primers temps del seu Estudi és un

Natura Pou Tres, als quatre anys. Foto virada al color castany i impresa en targeta postal Azo, feta al "Estudio Arnau".

Membresia de la lògia massònica "Virtud", a la qual va pertànyer Arnau Pou de 1910 a 1940, autor de la fotografia.

fotomontatge realitzat a l'octubre de 1912. Hi apareix la seva esposa Maria Lluïsa Tres a l'edat de 10 anys amb un braç estès sobre l'espatlla d'Arnaldo, que aparentava una edat similar. Però aquest treball peca d'algunes imperfeccions perquè la impressió va haver de ser retocada a *creyon* a causa de les deficiències que tenien els originals fotocopiats.

Estudi fotogràfic i equipament: les emulsions i el paper

L'equip utilitzat per Pou consistia en una càmera d'acordió de fabricació alemanya, que a més d'utilitzar plaques i *film pack*, podia fer servir rodets de pel·lícula de 8 exposicions (5). El format d'aquesta càmera devia ser de 8x14 cms, cosa que hem comprovat sobre les nombroses impressions per contacte que el fotògraf va fer en el seu estudi.

Els retrats els feia en una sala perfectament decorada amb escenes de fons i moblada d'acord amb el gust de l'època. La càmera anava col·locada en un trípode i els models eren il·luminats amb llum elèctrica a fi d'obtenir una imatge nítida de l'original. Les instantànies fora de l'estudi les feia solament amb l'ajuda d'una càmera i un trípode.

Una habitació fosca amb llum de

seguretat de color vermell o taronja servia per al revelat dels negatius i la impressió per contacte, i l'ampliació sobre paper. Utilitzava papers emulsionats de la marca Kodak, que llavors acaparava més del 90% del comerç fotogràfic mundial.

Les seves fotos estan impreses en una gran varietat de tons, textures, brillantor i contrastos. Entre els papers més comuns hi ha les targetes postals Azo de superfície E, pes doble i contrastos 1, 2, 3 i 4; l'Azo de superfície F i pes senzill, per a ampliacions.

En algunes fotos de tons castanys fetes en Azo degueren emprar el Virador al Hipo-Alum T-la, operat a to castany, Kodak. Integren aquest repertori, a més, les targetes postals Velox, de gran sensibilitat, àmplia latitud de revelat i to blau-negre fred. Altres classes identificades

són l'Opal senzill de superfície C; el Korabromide de pes doble, superfície N, virat al castany fent servir Virador Sèpia al Sulfur T-7a, Kodak; i, finalment, les targetes postals marca Artur usades en la impressió per contacte, que no eren de la casa Kodak.

Durant la segona dècada del segle XX, les emulsions negatives havien millorat sensiblement amb relació als procediments de finals del segle XIX i començaments del XX. Tot i que es feien servir àmpliament els rodets de pel·lícula pancromàtica (6), les emulsions continuaven sent molt lentes i no és fins al 1914 que la casa Agfa aconseguí

la impressionant velocitat de 8 DIN, una novetat en aquella època.

Algunes de les fotografies fetes per Arnau Pou en exteriors, com per exemple les que va fer als carboners sota el manglar de la *ciénega* de Zapata, mostren deficiències de llum

Arnau Pou i Maria Lluïsa Tres als deu i onze anys. Fotomontatge fet pel mateix Arnau Pou a l'octubre de 1912.

a causa de la lentitud de les emulsions negatives de l'època.

Pou va desenvolupar el seu treball fotogràfic en dos vessants diferents: el retrat d'estudi i la fotografia d'exterior.

Els retrats d'Arnaldo són notables per la netedat i l'excel·lència de l'enquadrament i la composició. Els clients posen en actitud i aspecte extern corresponents als estaments de la societat. Acudien a l'estudi en ocasió d'un dia assenyalat, o simplement durant el passeig del cap de setmana, o motivats per qualche exigència oficial. La burgesia batabanonesa d'aquests anys, així com

els pobres i humiliats obrers, estan

registrats en les fotografies d'Arnaldo.

Dels seus treballs efectuats fora de l'estudi ens ha arribat tot un repertori gràfic de la vida socioeconòmica de Surgidero. Entre aquestes instantànies destaquen les sèries sobre les indústries del carbó vegetal i l'esponja; un nombrós grup de fotos sobre els vapors de pesca i les seves tripulacions evidencien la impotència de l'activitat portuària.

No menys interessants són les imatges d'escolars i escoles públiques del terme. Les instantànies de vistes panoràmiques de Surgidero, els seus

carrers i edificis; així com les d'esports com el *baseball*, proporcionen una idea general de la vida quotidiana del Surgidero de la segona dècada del segle XX. Bona part de totes aquestes fotografies varen ser preses responnent a sol·licituds de marxants, però altres tantes tenen a veure amb el seu interès personal.

Al llarg de la seva carrera com a fotògraf comercial va radicar en distints locals, com els situats al carrer Maceo nús 1, 2 i 4. Moltes de les seves fotografies van firmades amb el nom dels seus Estudis, com: *Fotografía "Arnau" de Arnaldo Pou - Maceo 1 - Surgidero de Batabanó*; *Arnaldo Pou - Surgidero de Batabanó - Maceo 2*; *Fotografía "El Navio" - S. de Batabanó - Maceo 4*; *Fotografía "Arnau" - Surgidero de Batabanó - Maceo 2*. El darrer d'aquests estudis va ser l'anomenat "Arnau", ubicat a Maceo, 2.

Pou viatja a Mallorca en 1921 i visita la seva família a Andratx i, en retornar, no es dedica més a la fotografia professionalment. Trasllada el domicili a la capital i passa a administrar durant un període de temps curt la Quinta de Salud "Centro Balear", a San Miguel del Padrón.

Equip de baseball de Surgidero de Batabanó. Arnau Pou és també autor de la fotografia històrica del primer joc de baseball a Cuba, devers 1915 o 1916.

Muchacha. Fotografia virada en color castany i impresa en paper Velox, superfície F.

Vista panoràmica de Surgidero de Batabanó i del port, població que va rebre una molt important emigració d'andritxols al tombant del segle.

Després torna a Surgidero i compra la impremta "La Opinión" a la vídua de José Barreiro Cotilla. Va mantenir aquest negoci fins a la seva mort el 2 d'abril de 1940, i el succeí la seva filla Natura Pou.

Algunes facetes de la seva vida pública

Com a home públic promotor de la cultura i l'esport a Surgidero de Batabanó, va ser sub-redactor del periòdic "Juventud Demócrata", publicació independent que responia als interessos dels pescadors. Va formar part del cos de redactors de la

revista "Renovación" en 1934, i col·laborà al "Diario de la Marina", famós periòdic havaner.

Presidí la Sociedad Recreativa y Deportiva "Centro Nuevo" Sporting Club, en 1934. Vinculat a la lògia massònica "Virtud" des de 1910, hi va arribar a ocupar el càrrec de Venerable Mestre en 1921 i el va mantenir fins a la seva mort.

A finals de la dècada de 1930 va fundar i va ser membre de la directiva del "Comité por un Batabanó mejor", que advocava per la lluita contra el vici, el joc, la prostitució i altres mals

de la societat batabanonera de llavors.

Mai abandonà el compromís moral amb la pàtria estimada. Participà activament com a president del "Comité pro República Española" de Surgidero de Batabanó mitjançant la tramesa de diners, medicaments i roba al poble espanyol. Integrà la directiva del Casino Español de la localitat i la direcció de propaganda del Centro Balear del Sporting Club de Surgidero.

Després de mort i en honor seu, va ser fundada la lògia AJEF Arnaldo Pou, Asociación de Jóvenes Esperanza de la Fraternidad. □

FUNDACIÓ «SERVEIS DE CULTURA PER AL POBLE»

Per a la promoció popular de la nostra cultura estam al vostre servei

Demaneu informació a c. del Mar, 6, 3r.
07012 PALMA

FAJAS REINA

José Tous Ferrer, 1 - Tel. (971) 71 60 33
07002 Palma de Mallorca

CITES I NOTES

(1) *Libro de Ciudadanía*. Surgidero de Batabanó. Tom III, folis 515-518.

(2) Carta de Minerva Pou Tres, tramesa als autors de l'article en data 23 de 1987.

(3) Logia Virtud. Batabanó. Memòria de l'any 1912. Inprenta y Papelería La Opinión. Independencia 23, Surgidero de Batabanó, 1913. pàg. 16.

(4) Logia Virtud. Batabanó. Memòria de l'any 1910. Surgidero de Batabanó. Imp. y Papel. La Opinión. Independencia 23, 1911, pàg. 19.

(5) Minerva Pou Tres. Carta cit.

(6) La pel·lícula pancromàtica és sensible a tota la gamma de colors, restituint-los amb una gamma de grisos equilibrats.

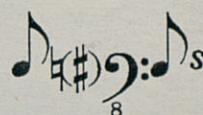
BIBLIOGRAFIA

- *Almanaque-Catálogo Minicam*, 1949.
- Camps, Gabriel: *Batabanó. A: Cuba y América. Revista Ilustrada*. Any VIII. 10 de gener 1904. Vol. XIV, núm. 2, pp. 29-33.
- Duarte, Félix: *El Hermano, el Masón ejemplar, hecho en la vida, pensamiento y acción para el bien*. Imprèss en els Talleres de La Opinión. Surgidero de Batabanó, 1941.
- *Antecedentes históricos de Batabanó. A la Sociedad de Marineros y Pescadores de Batabanó. A: Sociedad de Marineros Pescadores de Surgidero de Batabanó*. Album-Souvenir, desembre 1930, pp. 15-19.
- García Alonso, Francisco: *Memorias de un Pescador*. Editorial Letras Cubanas. La Habana, Cuba, 1989.
- García Pérez, Nicolás: *Batabanó. Recuerdos Históricos. Setmanari La Opinión. Año VIII*. Surgidero de Batabanó, 18 d'octubre 1914. Núm. 430.
- I.H.M.C.R.S.C.: *Historia del Movimiento Obrero Cubano 1865-1958. Tomo 1 (1865-1935)*. Editora Política. La Habana, 1987.
- Olivares, José: *Batabanó and the Sponge Industry. A: Our Islands and their People*. Copyright, 1989, by N.D. Thompson Publishing Company. pp. 39-43.
- Roldán Oliarte, Esteban: *Cuba en la Mano. Enciclopedia Popular Ilustrada*. La Habana, 1940.
- Salcedo Ruiz, Angel: *Historia de España*. Casa Editorial Saturnino Calleja Fernández, 1914.
- Sougez, Marie Loup: *Historia de la Fotografía*. 2a. ed. Madrid. Cuadernos Arte Cátedra, 1985.
- Tausk, Petr: *Historia de la Fotografía en el siglo XX*. Editorial Oriente, Santiago de Cuba, 1984.

Nota de la redacció

El Museu Municipal de Batabanó guarda gelosament l'obra inèdita del fotògraf Arnau Pou i Pujol (1887-1940). Orna Robinson i Roger Arrazcaeta són conservadors en el Museu. El text que publicam és una traducció del castellà del qual hem respectat el gentilici *Arnaldo*. (L'article ens l'ha proporcionat David Ginard.)

La millor manera de gaudir d'un bon concert és anar-hi

Cicle:
Música
Americana
juny/juliol
92
Castell
de
Bellver

I Concert

11 juny 92, 22 h.

• Terra de Temporal	MONCAYO
• Concert de violí	PONCE
• Xarxes	REVUELTAS
• Huapango	MONCAYO

Director: Jesús Medina
Solista: Fèlix Parra (violí)

II Concert

18 juny 92, 22 h.

• Melodia al pla	ESTÉVEZ
• Concert per a piano	GINASTERA
• Preludis vegetals	LETELIER
• Tres danses per a orquestra	GUARNIERI
• Sense manya	REVUELTAS

Director: Guillermo Scarabino
Solista: Martha Noguera (piano)

III Concert

25 juny 92, 22 h.

• Suite homenatge a Ravel	LANDA
• Cançons negres	MONTSLAVATGE
• Suite	CAMPOS-PARSI
• Concert per a clarinet	C. PRIETO

Director: Carlos Riazuelo
Solistes: Adolfo Garcés (clarinet),
Paula Rosselló (soprano)

IV Concert

2 juliol 92, 22 h.

• Tres aires xilens	SORO
• Concert de violí	OREGO SALAS
• Set invencions simfòniques
dedicades a la Reina Sofia	ATEHORTUA
• Preludi i dansa colombiana	L. TIGUEROA

Director: Agustí Culler
Solista: Martha Noguera (piano)

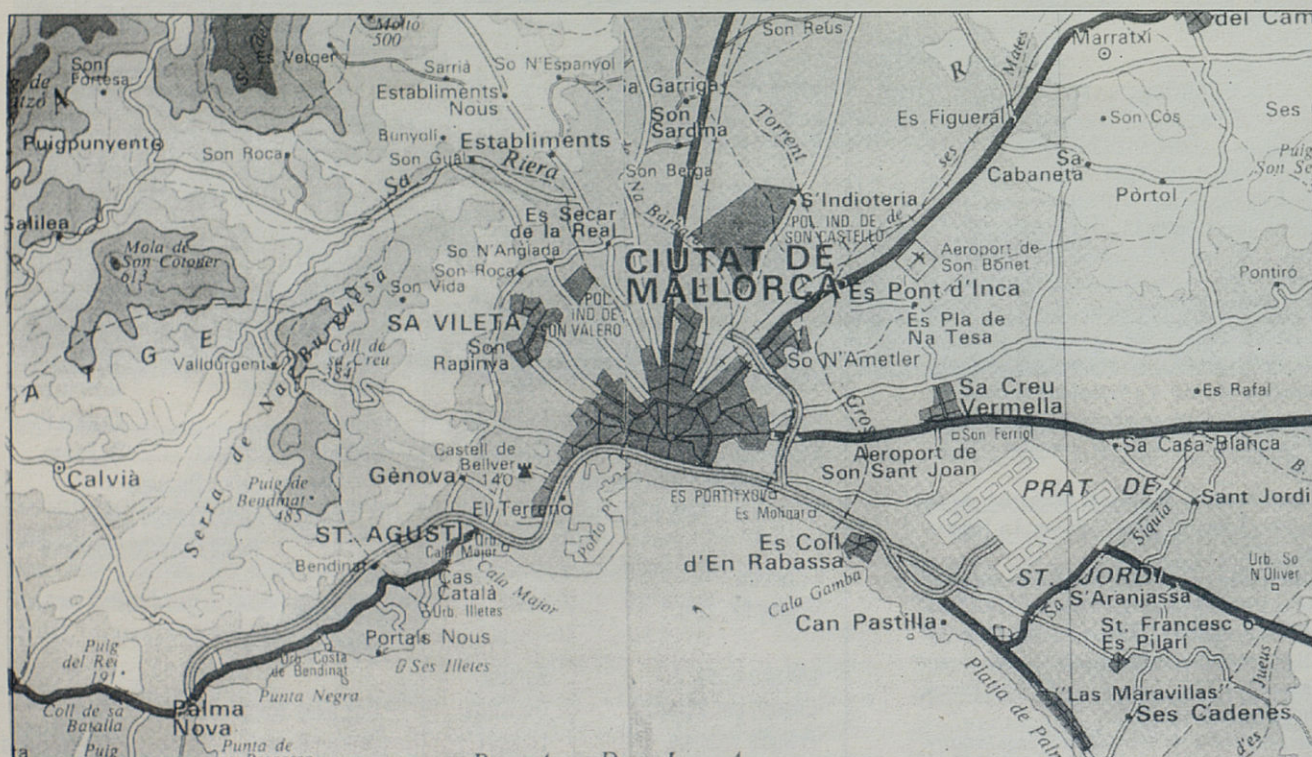

Per a qualsevol informació telefonau a la FUNDACIÓ PÚBLICA DE LES BALEARS PER A LA MÚSICA, Telèfon: 28 75 65

LA SERRA DE NA BURGUESA

un espai de recreació i respecte a la natura per a Ciutat.

MACIÀ BLÀZQUEZ I SALOM

La Serra de na Burguesa, de sa Porrassa a Establiments, hauria de ser un espai natural harmoniosament integrat al seu context urbà.

Carències i volences ciutadanes

La vida quotidiana dels ciutadans de Mallorca ens allunya de la natura. Aquest fet, juntament amb la major conscienciació ecològica de la gent, provoca un espectacular creixement de la demanda d'espais lliures i activitats d'esplai al medi natural (excursionisme, mountain-bike, torrada, acampada, etc.).

Els espais verds de Ciutat no mantenen un bon nivell de conservació dels ecosistemes naturals. Això és degut al seu alt grau d'humanització i a l'altíssima freqüentació; alguns exemples en són el Parc de la Mar, Es Carnatge i, fins i tot, el Castell de Bellver.

Aquesta mancança d'espais d'oci per als ciutadans se satisfà amb desplaçaments cap a la part forana, amb l'aparició d'estols de "panets" (ciutadans diumengers) a Lluc i els seus voltants cap a Binifaldó i Massanella; la Vall de Sóller: Biniaraix, Fornalutx i el Port; Puigpunyent i Esporles, plenes d'àrees recreatives improvisades a la vora les carreteres; o sa Comuna de Bunyola.

Serra de na Burguesa amb Ciutat versus Collserola amb Barcelona

Així com de Barcelona o de Tarragona s'ha dit que han crescut d'esquena a la mar, de Ciutat es pot dir que ho ha fet d'esquena a la Serra de na Burguesa.

Habitants i polítics de l'Àrea Metropolitana de Barcelona ja entengueren que l'espai muntanyenc definidor de la plana barcelonina, entre el Llobregat i el Besòs, havia de ser *conservat i integrat* a la ciutat. Collserola és un espai natural molt freqüentat, que cobreix múltiples necessitats d'equipaments, d'infraestructura i fins i tot residencials de la mancomunitat metropolitana.

La Serra de na Burguesa, perllongada per les Serres de Son Camps i de Son Marill en una mateixa unitat morfològica, delimita la Plana de Palma per ponent. Si ens hi fixam, trobarem que sempre ha servit per a ubicar-hi tot tipus de serveis i usos marginals: pedreres (Génova, Esta-

bliments, Son Quint, Bunyolí, ses Vinyes, Dalmau, na Carnisser, Son Falconer, Son Bugadelles, etc.), casernes militars (Campament de Son Suredeta: Palma 47 i ex-CIR 14 amb pistes d'ensinistrament i camps de tir), repetidors (Pic de ses Creus i Son Vida) i urbanitzacions (Gènova, Son Vida i Costa d'en Blanes) i miradors abocats al paisatge de la badia.

Però, fins ara, cap iniciativa ha potenciat usos harmoniosos amb la conservació dels recursos naturals. Les darreres "tendències" d'ús de la serra són ben espontànies i descontrolades. Fent un volt podem trobar motoristes i ciclistes fent cross, caçadors fent batudes matineres, quan no "panets" escopeters no gens selectius, campistes i excursionistes visitant el bosc i, sovint, escampant deixalles, i famílies senceres fent torrada, amb l'equip de camping complet, això sí, vora el cotxe mateix.

Aquestes no són activitats que provoquin degradació irreversible a llarg termini. El que cal és posar ordre. Més que res per l'alt risc d'incendi, però també pel fet que així com s'estan duent a terme aquestes activitats, provoquen una tal degradació de l'entorn, que fan llevar les ganes de tornar-hi, minven l'atractiu i fan perillar el manteniment del recurs recreatiu.

Les pedreres, abocaments d'escombreries, obertura de vials, edificacions, destrucció de comunitats vegetals i hàbitats faunístics, així com del patrimoni arquitectònic, són mals quasi bé irreversibles, i aquests sí que s'han d'aturar d'immediat.

Una oferta diversa per a totes les preferències

La situació actual de la Serra és idònia per a oferir gran diversitat d'hàbitats i espais de lleure, on preservar i a la vegada fer conèixer els valors naturals als ciutadans.

Alguns exemples clars i concrets del que podria ser un *parc natural integrat a Ciutat* són:

- * Les Pedreres abandonades de Son Quint, utilitzables com a espai de lleure d'intensa ocupació: torrades, acampada, jocs a l'aire lliure, etc.
- * Les cases de Valldurgent, ubicades al medi rural més pur i només a 10 minuts de Ciutat, amb gran vocació de centre d'interpretació i apropament al medi.
- * Els miradors i refugis del Coll de Son Marill, Ca na Burguesa, Coll de sa Creu, Coll des Vent, Mirador de n'Alzamora i Pic de ses Creus. Tots ells enllaçats per una xarxa de tiranys i camins que proporcionen un itinerari ideal per la carena.
- * Les àrees amb presència d'espècies i comunitats vegetals singulars haurien d'esser protegides i "apartades" dels circuits d'ús intensiu. Aquests són els casos dels alzinars, coscollars i penyals de la Serra.
- * Juntament amb els indrets d'interès florístic s'han de preservar hàbitats faunístics on són presents espècies d'interès tals com el falcó marí, el falcó pelegrí o la rara tortuga mora.
- * A més de les dites cases de possessió, refugis i miradors hi ha a la Serra gran quantitat d'elements d'arqui-

tectura popular com són els camins empedrats que antigament comunicaven Ciutat amb Calvià pel Coll des Vent i amb Puigpunyent pel Coll de Son Marill, rotlls de sitja de carboners, forns de calç, etc.

Iniciatives i fórmules de protecció i ordenació

Gràcies a la Llei d'Espais Naturals i als plans urbanístics municipals la Serra sembla lliure de ser més urbanitzada.

El PGOU (pla urbanístic) de Calvià proposa l'ordenació de la part de la Serra que queda dins del seu terme com a Parc Natural. La finalitat que els planificadors hi donen, igual que per a la resta del terme, és turística, no es pretén que cobreixi les carències d'espais verds de Ciutat.

L'únic futur encertat per a la Serra de na Burguesa és la de ser un Parc Natural concertat pels tres municipis que hi tenen part: Calvià, Palma i Puigpunyent.

La gestió consensuada pot anar a càrrec d'un patronat format pels ajuntaments (a través d'un pla especial com el de Collserola) o de la Conselleria d'Agricultura (per declaració de Parc o Reserva Natural).

Aquesta mesura es pot complementar, per evitar susceptibilitats, amb la compra de propietats per part de l'administració.

El més important és evitar que es continuï degradant aquest espai natural tant excepcional. Tres consistoris divergents políticament han de demostrar que són capaços de posar-se d'acord per donar prioritat al bé públic. □

Papers pintats

Marcas i Motlures

Pintures

Casa Pomar Flores

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77. Tel. 72 14 83

07002 PALMA

Els separadors, destructors de l'Estat espanyol

JOSEP MOLL MARQUÈS

La polèmica és molt antiga, encara que, com tantes altres polèmiques, segurament no val la pena: Els espanyolistes jacobins acusen els separatistes, i tots els que ells defineixen com a tals, de voler destruir la unitat d'Espanya, que ells consideren sagrada. I els separatistes, i molts que (encara?) no ho són, acusen els espanyolistes d'obligar-los a voler la separació, d'esser separadors a base de fer impossible la convivència.

Objectivament, em sembla clar que els separatistes tenen la raó i els separadors la responsabilitat. Però així i tot, crec que la polèmica no val la pena, encara que només sigui perquè la possibilitat de fer-la (i de treure'n conseqüències, que seria lo important) arriba tard. Cosa que no suposa un posicionament respecte de la unitat d'Espanya ni de cap altre Estat europeu. Darrerament he tengut ocasió d'escriure repetides vegades que la independència, la configuració del nostre poble (per cert: quin poble? Mallorca? Balears? Països Catalans?

La meua posició en aquest tema és coneguda, però quina seria la majoritària? Segurament cap... Bé, ja en parlarem un altre dia, si us plau) com a Estat independent, no em sembla una qüestió prioritària i essencial, sinó secundària i contingent. Però en lògica contrapartida he de dir que, si secundari em sembla el tema de la independència, tant o més m'ho sembla el

de la unitat dels Estats actuals; inclosa Espanya, com és natural. M'explicaré.

Al meu entendre, la qüestió bàsica en la vida d'un poble és la seva plena realització nacional, és a dir, el desplegament integral i sense traves de la seva pròpia personalitat com a tal

l'autonomia de cada una de les nacions que l'integren per a configurar, cultivar i desplegar la seva personalitat diferenciada, l'aspiració independentista no té gaire sentit, com ho demostra el fet que no trobi ressò dins els pobles que viuen en Estats plurinacionals en els quals aquestes condicions existeixen.

L'exemple paradigmàtic, i avui potser únic, d'això que dic és Suïssa. Però em sembla obvi que l'Europa que s'està construint en serà un altre molt més evident. Europa, he escrit ja altres vegades, serà federal o no serà. Jo, en tot cas, no tenc dubte que cap dels Estats que estan "parint amb gran dolor" l'Europa unida (o els Estats Regionals Units d'Europa, com vulgueu) no està disposat a renunciar a la seva personalitat nacional, és a dir, com a poble diferenciats, en ares d'una personalitat "superior" europea, que per altra banda ni existeix ni existirà en un futur humanament comprensible.

La construcció europea no és, no pot esser, un procés d'homogeneïtzació, d'uniformació, de robotització nacional. Europa només és possible, imaginable i pensable com un mosaic de pobles, cada un amb la seva personalitat pròpia, que s'ajunten en un Estat plurinacional per raons purament pragmàtiques (idealistes

Al meu entendre, la qüestió bàsica en la vida d'un poble és la seva plena realització nacional.

poble. Per tant, l'exigència a la qual un poble mai no pot renunciar és a mantenir i a configurar autònomament les condicions polítiques, socials, culturals i econòmiques necessàries perquè la seva plena realització nacional sigui possible. Si aquestes condicions es donen de forma suficient i satisfactòria dins un Estat plurinacional que respecti il·limitadament

abstenu-vos!), perquè saben que ajuntant esforços tots viuran millor, però perquè saben també que aquest nou Estat no els obligarà a renunciar a cap dels seus trets distintius, a la qual cosa no estarien disposats (per inèrcia i per comoditat, no ens facem il·lusions els idealistes!) cap d'ells ni cap dels seus ciutadans. Ni els 80 milions d'alemanys, ni els 4 milions de danesos. En conseqüència, succeirà tot el contrari: serà dins aquesta Europa on els pobles que fins ara han estat a vegades oprimits, a vegades perseguits, i sempre impeditos de desplegar totes les seves potencialitats, ara, dic, ho podran fer: els bretons, els gal·lesos, els occitans,... i també els gallecs, els bascs, els catalans; i si m'apuro, fins i tot els castellans.

Estic convençut que la dinàmica històrica anirà inexorablement per aquí, i per tant que la nostra millor opció com a poble és incorporar-nos a la construcció del mosaic europeu. I per favor, que no hi hagi malentesos: no estic dient que "en un moment en què es va a unificar Europa no té sentit parlar de crear noves fronteres". Això és una bajanada com un piano, que els simplificadors de sempre utilitzen com a raó d'aparent evidència per a amagar la seva manca d'arguments, i segurament de capacitat, però en tot cas de disposició, a argumentar, a debatre, a acceptar ni que sigui intel·lectualment l'opció independentista.

Allò que jo vull dir és que la independència, per a ésser un objectiu lògic o fins i tot obligat, hauria de suposar una millora substancial de la possibilitat de mantenir i configurar autònomament les condicions polítiques, socials, culturals i econòmiques que necessitam i volem (quants?) per a la nostra plena realització nacional. Si els esforços que s'haurien d'esmerçar per a assolir la independència són desproporcionats a la millora de condicions que podríem assolir, consider que dedicar-los-hi seria una equivocació, i que val més dirigir-los a millorar-les dins el context jurídic-constitucional actual, encara que sempre, això sí, amb la mirada posada a Europa, és a dir, en el nostre futur com a poble.

Manuel Azaña va dir que "en Barcelona había que entrar a cañonazos cada 50 años".

Amb això vull dir també que crec que l'Estat de les Autonomies ofereix un marc adient per a la nostra plena realització nacional, perquè va crear la possibilitat de mantenir, configurar autònomament i millorar permanentment les condicions polítiques, socials, culturals i econòmiques (i perdonau la reiteració) necessàries a tal fi. Ara bé: no les va crear de cop i resposta. L'Estat de les Autonomies és un procés, com ho és Europa. I així com el procés europeu pot fracassar per actituds egoïstes com la francesa d'un temps o la britànica d'ara, també l'Estat de les Autonomies (que en definitiva haurà estat un procés cap a Europa) podria fracassar si s'imposassin les actituds jacobines (és a dir, en aquest cas més que mai, nacionalment mesquines, retrògrades, i al capdavant provincianes) que s'han posat de manifest en els pronunciaments que he pogut llegir aquests dies i que m'han provocat a escriure aquest article.

I no em referesc a les opinions dels qui han interpretat la proposta d'administració única com un intent de desmuntar l'Estat o de tornar a no sé quin segle suposadament ja superat. Al cap i a la fi, això són accidents dins el procés que és l'Estat de les Autonomies, visions miops i lamentables,

però que el temps ja s'encarregarà de corregir, com la dels que cada vegada que es fa una nova passa en l'estructuració de l'Estat de les Autonomies diuen: "ara sí que ja està tancat i acabat el procés i no en parlarem pus!".

La veritat és que a mi em sembla molt pitjor (encara que tampoc no és més que un accident dins el procés de l'Estat de les Autonomies) l'intent de conservar innecessàriament una duplictat d'administracions per tal de mantenir la ficció d'un Estat unitari que al mateix temps estam tots d'acord en desmuntar (i anam ja desmuntant!) per dues vies: la de la seva substitució per l'Estat de les Autonomies (certament encara unitari, però valga'm Déu quina diferència!), i la de la seva dilució (o dissolució, o fagocitació, o destrucció, que tant m'és perquè me'n fot) dins l'Europa de les regions, o de les nacions, o dels pobles, que també m'és igual perquè és la mateixa cosa. I si aquest Estat és en vies d'extinció, quin valor té la seva unitat, si no és el purament funcional? Els seus defensors, per tant, val més que s'afanyin a fer-lo funcionar bé, si no volen que perdi aquest darrer valor possible que li queda.

No. Quan parl d'actituds que poden fer fracassar el procés que és l'Estat de les Autonomies i legitimar l'opció

independentista, o més ben dit (perquè legítima ho és sempre), donar-li sentit encara que ja estiguem a les portes de l'Europa unida, em referesc a la ignorància culpable, la hipocresia intransigent, el cinisme repugnant (no he sabut trobar qualificatius que, essent més durs, encara no fossin grossers) que traspuaven uns escrits que es varen publicar quasi simultàniament a dos diaris de Palma comentant els resultats electorals de Catalunya, o més concretament, el resultat electoral d'Esquerra Republicana de Catalunya. I no perquè siguin lamentables les opinions dels tres insignes noninguns i desconeguts autors dels articles (supòs que l'obligació constitucional de conèixer el castellà no m'obliga també a conèixer un tal Luis Nadales, José Ramón Alonso i Alvaro Delgado-Gal), sinó perquè el sol fet d'atrevir-se a escriure semblants barbaritats i mentides demostra que estan segurs de l'aquiescència de molts conciutadans tan absolutistes i capsclosos com ells, i que estan disposats a aprofitar-se, enlloc de combatre-la, de la ignorància no culpable de molts altres als quals no volen il·lustrar, sinó seguir enganant-los.

Amb dos dies de diferència, José Ramón Alonso i Luis Nadales dedueïen de l'avanç electoral d'ERC la necessitat d'amenaçar els catalans amb entrar a sang i foc dins Barcelona i anunciar les més greus calamitats com a conseqüència de l'independentisme. Si l'un recordava que ja Manuel Azaña va dir que "en Barcelona había que entrar a cañonazos cada 50 años" (cosa que només demostraria que també un

home intel·ligent i cult com Azaña pot dir imbecilitats i que Espanya no va aprendre a dialogar fins l'any 1978), i feia una enumeració de les canonades sofertes per Barcelona fins l'any 1939

Gibraltar va esser culpa dels catalans que varen provocar la guerra entre Felip V i l'arxiduc Carles!

(cosa que permet suposar que considera que ja fa tres anys que li toca un altre bombardeig), l'altre, més moderat, parlava de "los catalanistas exaltados que cada cien años hunden a Cataluña en una guerra".

Una altra curiosa coincidència: la

culpa de tot sempre ha estat dels catalans, i les conseqüències també. Si segons aquest no era Espanya, sinó Catalunya la que s'enfonsava en una guerra, segons l'altre "la larga guerra contra Felipe IV representó para los catalanes la pérdida del Rosellón y de la Cerdania". El subconscient els traïx: Espanya no hi va perdre res, perquè per a aquests espanyolistes separadors el Rosselló i la Cerdanya no han estat mai Espanya. Eren Catalunya, i ara són França i punt. No com Gibraltar, cinc miserables quilòmetres quadrats de roca, però sacrosanta terra espanyola, que va esser una pèrdua de valor incalculable que encara plora tota Espanya. I que a més també va esser culpa dels catalans, que segons aquests bergants varen provocar la guerra entre l'arxiduc Carles i Felip V!! Ja ho diuen els castellans: "Así se escribe la historia".

Una història amb un final ben conegut. Si l'un dictamina que "el separatismo sólo ha dejado ruinas a su paso", i que "todos y cada uno de los arrebatos de independencia llevaron a los catalanes (un cop més: no tots els espanyols, sinó només els catalans!) a la catástrofe", l'altre, comparant el cas de Catalunya amb els de Croàcia i similars, considera que "con tales ejemplos iríamos (aquest, almanco, parla aquí en plural!) al desastre, como siempre".

No contents amb amenaces de mata-setzes a sou i prediccions apocalíptiques, aquests dos elets coincidien també en falsejar la història amb mitges veritats i grans mentides. Tots dos donaven una responsabilitat

LIBRERIA ANTICUARIA
RIPOLL

LLIBRES ANTICS

LÀMINES GRAVATS

Sant Miquel, 12- Tel. (971) 72 33 55 - Apart - 338

07002 PALMA DE MALLORCA

Plànols topogràfics
Fotografies aèries

ESTOP

TOPOGRAFIA-FOTOGRAFIA-PROJECTES

Plaça del Rosselló, 4-A, 3r.
Teléfono 72 33 56

07002 Palma de Mallorca

fonamental a ERC en l'esclat de la guerra civil. Segons ells, ERC "es la resurrección del viejo partido que fue de Companys, que tanto contribuyó al estallido de la Guerra Civil de 1936", en versió del primer, que l'altre modificava lleument parlant de "aquel partido un día dirigido por Companys y cuya sublevación contra la República, en octubre de 1934, fue un gran paso hacia la Guerra Civil de 1936". S'ha de suposar que el pobre Companys va morir de pulmònia perquè es passejava descalç per Montjuïc, i que En Franco era un bon jan que un dia, passejant per El Pardo, li varen proposar esser dictador vitalici d'Espanya i ell, que, acabada la ganga de les guerres del Marroc, no tenia res millor a fer, va acceptar per tal de salvar Catalunya de les dèries independentistes.

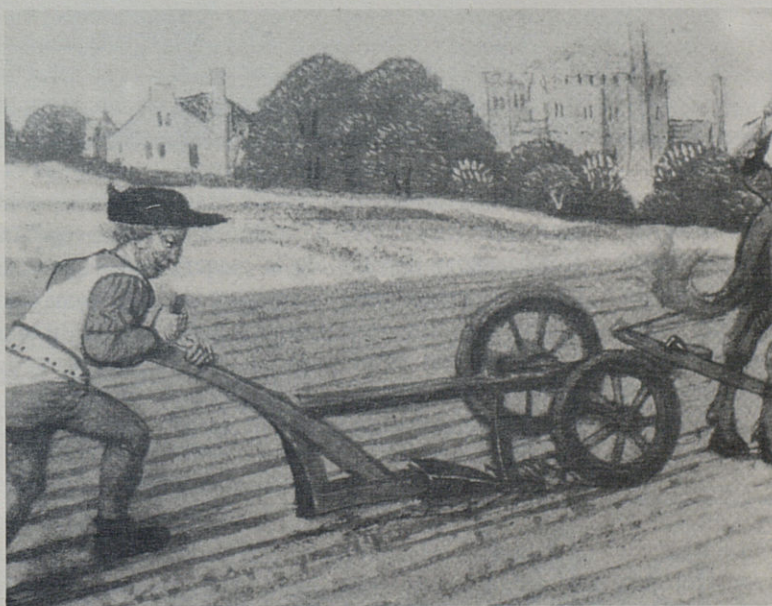
Peraixò, resulta "incomprensible", encara que "no inexplicable" (com dirien els "chulis", "generosos que somos, tío!"), que es mantengui "el amargo recuerdo de un pasado histórico todavía próximo", encara que en definitiva no va esser més que "una cierta incomprensión hacia Cataluña". Res greu, una minúcia, que a més, i "por cierto, sólo duró en la década de los cuarenta, pues después hubo total libertad para la lengua y el folklore de los catalanes", segons l'un; mentres que l'altre, comentant la referència que Pujol havia fet a "cuando durante una serie de años se intentó aplastar

todo lo que era el derecho legítimo de los pueblos a tener su libertad, su lengua, su cultura y sus instituciones, sin duda refiriéndose a los años cuarenta", objectava que "pero va a hacer ahora treinta años que, con Fraga en el Gobierno, se reanudó la publicación de libros en catalán, se exaltó su folklore, y paso a paso se volvió a unas libertades

Els dos belitres només parlen de la llengua, redueixen la cultura a folklore, i s'obliden de la llibertat i de les institucions.

mayores que las del Estatuto de 1932". Els dos belitres només parlen de la llengua (i menten més que no escriuen), redueixen la cultura a folklore, i s'obliden de la llibertat i de les institucions, perquè certament la recuperació d'una i altres va esser molt posterior i no precisament mèrit del Govern del qual formava part

Els jacobins encara no ho saben ni ho sospiten. Però ja fa temps que han entrat en el túnel del temps en un viatge cap la passat sense possibilitat de retorn.

Fraga, sinó a pesar de la seva gestió. Total, que els catalans són uns gemegaires indecents, que es queixen sense motiu!

L'altre esgriguador es va deixar d'històries i va plantejar el seu rebuig de l'independentisme des de l'imperialisme pur i nuu, resultat del dret

d'invasió i de conquesta. I si no, ja em direu quina altra interpretació tenen aquestes frases, amb les quals es vol documentar la improcedència de l'independentisme a Catalunya: "Étnicamente, la mitad o más de la mitad de los catalanes proceden, en primera o segunda generación, de fuera de Cataluña; lingüísticamente, el castellano sigue dominando sobre el catalán; y como idioma escrito, el castellano continúa siendo lo bastante poderoso para impedir, por la pura fuerza de la inercia, la aparición de diarios en catalán de larga circulación".

Després d'aquesta descripció, brutal, però correcta, d'una situació no provocada pels catalans ni amb la seva conformitat; una situació que qualifica de "hechos consumados", pels quals, però, i pel que es veu, els catalans han de pagar les conseqüències (això és com el jutge que diu que l'embaràs resultant d'una violació és un "hecho consumado", i per tant absol el violador i condemna la violada

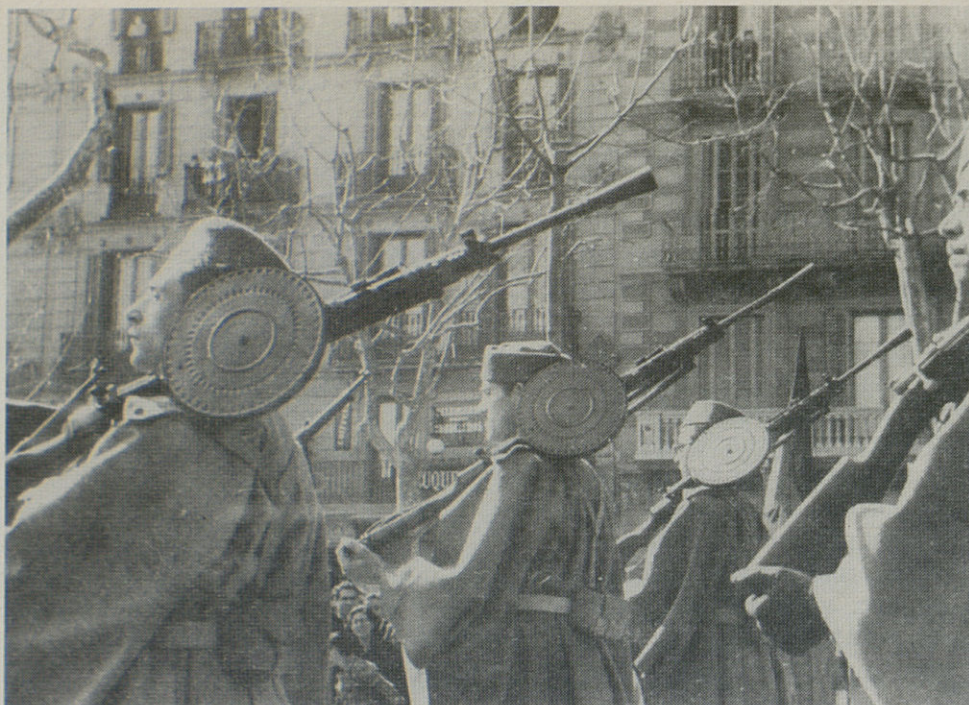
a parir l'infant, alimentar-lo i donar-li carrera d'enginyer), sense preocupar-se de qui i com els va consumir, com tampoc d'explicar la inèrcia que encara fa possible que a la majoria dels catalans els resulti més laboriós llegir en la seva pròpia llengua que en una llengua importada que ni tan sols dominen a la perfecció.

Després, dic, de tal prova de prepotència xulesca, cau en les contradiccions pròpies de qui no es sotmet a la força de la

lògica, sinó que "argumenta" amb la lògica de la força. No sols té la barra de qualificar de "equilibrio presente" una situació de total desequilibri que ell mateix acaba de descriure, sinó que, tot dient que la Generalitat intenta corregir aquest "equilibrio presente" en un permanent i sostenido ejercicio

de 'normalización' catalana que, según se sabía también, viola con frecuencia el espíritu y la letra de la Constitución" (aquest home en sap més que tot el Tribunal Constitucional!), dóna per fet que el desequilibri és en contra del castellà i critica "la dificultad para seguir cursos en castellano en la Universidad de Barcelona" (supòs que li deu semblar absurd que a la Universitat de Copenhagen es donin les classes en danès; i a més, mal llamp!, per què no em vaig queixar que a la Universitat de Munic no hi havia manera de seguir cursos en anglès...? En castellà potser sí que seria demanar massa, eh?), protesta de "la subvención preferencial, en Enseñanza Media, de lo catalán" (es veu que a Madrid subventionen preferentment lo francès), i, segur que no ho creureu, denuncia "la adulteración de la historia y hasta de la geografía en los libros de texto"!! (que diguem que En Pizarro va ésser un carnisser mata-indis, passi; però això que l'Ebre sigui el riu català més important, per favor, això no té perdó de Déu!).

Tot això considera que "supone un coste innegable para el castellano parlante o el que se siente español en general" (és a dir: se suposa que un "catalanoparlante" que se senti "español en general" ha de considerar impropedient que es potencii "lo catalán") i "revela una estrategia de acoso y

"Todos y cada uno de los arrebatos de independencia llevaron a los catalanes (un cop més: no tots els espanyols, sinó només els catalans!) a la catástrofe."

derribo a la manera como vive y naturalmente se expresa una importante porción de la población de Cataluña" (és a dir, d'aquells pobladors de Catalunya que ell accepta implícitament que no són catalans; es veu que no ha sentit aquella frase tan preciosa, que a la vista d'aquesta i altres experiències semblants algú s'hauria d'encarregar de matisar, que diu que "català és tot aquell que viu i treballa a Catalunya"). Del "acoso y derribo" de la manera com viu i naturalment s'expressen els catalans de bon de veres, ni una paraula.

Sabeu què és el pitjor de totes aquestes barbaritats? Que aquests senyors les diuen sense pensar ni per un

instant que són barbaritats. A ells els semblen dogmes immutables, sobre els quals basteixen l'altar on adoren l'ídol de l'Estat unitari, de l'Espanya uniformitzada. Realment fan ganes d'enviar-los a pastar fang. Però ja no val la pena. El tren de la història els deixarà despenjats sense remissió. I nosaltres podrem seguir construint el nostre futur com un poble entre els pobles d'Europa, perfeccionant cada vegada més l'Estat de les Autonomies fins que acabi cedint la seva sobirania a l'Europa unida. Els jacobins encara no ho saben, ni ho sospiten. Però ja fa temps que han entrat en el túnel del temps en un viatge cap al passat sense possibilitat de retorn. Bon vent els empengui! □

Ses Puelles
Estudi
de
Perruqueria

Carrer Navarra, nº 3, 1er - 07003 Palma - Tel. 71 80 37

carrer del
baix riera, 1-a
tel: 24 03 86
07009 palma

arts
XISCO
grafiques

Carles Duarte

MIQUEL LÓPEZ CRESPI

Carles Duarte i Montserrat.

Els meus primers treballs literaris, en castellà, són publicats als anys 1974 i 1975 en revistes d'escola: "Surcos" i "Nosotros".

L'any 1976 vaig guanyar un premi de poesia de barri en una setmana de joventut. Arran d'això publico un seguit d'articles de presentació de diversos poetes catalans (Miquel Martí i Pol, Salvat Papasseit, Vicent Andrés Estellés,...) en una revista del barri de la Meridiana, a Barcelona.

A la mateixa època vaig fer un muntatge teatral, que es va representar en centres de barri, sobre poemes meus en castellà, amb una temàtica diversa, però sobretot basats en una reflexió a l'entorn de la solitud.

Durant 1975 començo a escriure en català.

En 1978 publico diversos poemes d'un llibre en preparació, *Memòria de carrers*, a "Delta", revista de literatura de la Universitat de Barcelona, on estudiava des de 1975 (érem companys de promoció Alex Susanna, Joan Barceló i Cullerés i jo, i en una ocasió vam fer junts, a les aules de la Universitat, un recital de poemes) i a "Maig", revista de cultura d'un grup independent.

Paisatges efímers, quinze poemes al número 1 de la nova revista literària, "Maig", apareixen publicats en 1979.

L'any 1980 faig noves col·laboracions literàries en els números 4 i 7 de l'esmentada revista "Maig".

En 1984 l'Ed. Moll m'edita el llibre de poesia *Vida endins* i una col·laboració a l'antologia de textos inèdits *Poemes i narracions*.

El llibre de poesia *Petits cors de sorra* l'acabo en 1985.

Més distincions per a Miquel López Crespi

E.M.

La confirmació que Miquel López Crespi és un poeta i escriptor d'inspiració fecunda i fàcil ploma s'ha repetit recentment amb la concessió de diverses distincions. Les darreres són el primer premi de poesia de l'Ajuntament de Cerdanyola a *Poemes*, i el també primer premi de poesia de l'Ajuntament de Masnou a *Ruptures*. D'altra banda, en aquesta mateixa convocatòria l'obra *Arxipèlags de corall* va merèixer l'accèssit de narrativa.

La nostra enhorabona més cordial.

—El teu treball literari es desenvolupa a l'entorn d'un paisatge essencial en què la naturalesa sempre és present i no compleix només una funció de marc, d'escenari, sinó que constitueix un germen de coneixements, de sensacions. Per exemple, el teu llibre *VIDA ENDINS* és un reflex —penso que força fidel— de la teva evolució personal i literària. Una evolució d'un intimisme clos, en què els núvols i el mar són un paisatge únic, absolut, cap a un intimisme en el qual s'incorpora de manera decidida la figura, sobretot els ulls i les mans.

—Aquest paisatge essencial és un paisatge mediterrani (els núvols, el mar —sobretot en el meu llibre inèdit *Petits cors de sorra*—, els boscos,...) que fa companyia, que comunica força, que ens diu el pas del temps i que tanmateix té presagis d'eternitat, que ens porta l'enyor,... Però també és un paisatge humà. I ho és en un doble sentit, perquè en la poesia es reflecteixen els canvis de la meua vida personal i perquè hi apareixen aquells afectes que em són més íntims, i hi apareixen sobretot precisament en allò que per a mi és més íntimament comunicatiu: els ulls, les mans.

La meua poesia, doncs, és una poesia intimista, però no vol ser en cap cas una poesia tancada o reservada. Hi reelaboro sensacions personals a fi que el lector trobi els elements per recrear-les no pas com jo les sento sinó com ell les pot sentir. Per això procuro usar uns recursos literaris i lingüístics que no m'allunyin del lector.

—L'obra creativa depèn d'una manera rellevant del medi en què viu l'actor. Parlem de les teves influències culturals.

—En el meu treball literari, però, molt més els factors que podríem qualificar de constitutius del paisatge íntim (les persones, els arbres, els colors que m'envolten) que el context polític o social, encara que en reconec la importància des d'una perspectiva general.

Com a influència cultural, recordo que, com altres escriptors formats dins

del franquisme, vaig començar a escriure en castellà. Això feu que des de ben jove llegís amb delit obres d'A. Machado, J. Manrique,... i especialment d'escriptors sudamericans

—Ja sabem que els problemes de l'escriptor català són diversos. Però si et demano que en destaquis dos de caràcter general ¿quins de tots ells concretaries exactament?

—En primer lloc, el nombre de lectors. I parlo de problema no pas perquè consideri que la comunitat catalanoparlant no és suficient per al manteniment d'una literatura d'avantguarda i de prestigi. En parlo perquè als Països Catalans hi ha encara força persones que no estan acostumades a llegir habitualment en català i perquè les publicacions de les diverses comunitats de llengua catalana no es difonen prou al llarg de tot el domini lingüístic. Això crea dificultats per a la professionalització dels escriptors catalans.

En segon lloc, la projecció exterior de la literatura catalana. Cal impulsar les editorials i les institucions oficials valencianes, illenques, de Catalunya perquè

EL VOCABULARI JURÍDIC DEL LLIBRE DE LES COSTUMS DE TORTOSA (MS. 1272)

Carles Duarte i Montserrat

Ja n'he dit abans que el meu treball literari es desenvolupa a l'entorn d'un paisatge essencial en què la naturalesa sempre és present i no compleix només una funció de marc, d'escenari, sinó que constitueix un germen de coneixements, de sensacions. Per exemple, el teu llibre *VIDA ENDINS* és un reflex —penso que força fidel— de la teva evolució personal i literària. Una evolució d'un intimisme clos, en què els núvols i el mar són un paisatge únic, absolut, cap a un intimisme en el qual s'incorpora de manera decidida la figura, sobretot els ulls i les mans.

Generalitat de Catalunya
Escola d'Administració Pública
de Catalunya

com P. Neruda o J.L. Borges. Posteriorment les meves lectures, i doncs el meu possible ventall d'influències, han estat preferentment d'escriptors catalans, com ara A. March, Salvat-Papasseit, Espriu, Llompart... russos, anglesos, francesos, etc.

—I l'origen de la teua vocació d'escriptor, d'on surt?

—A casa sempre hi ha hagut llibres. El meu pare ha estat i és un gran lector de literatura i un home amb sensibilitat literària. També el meu germà ha fet literatura, de moment sense gaire continuïtat. La veritat és que sempre he tingut una passió, gairebé obsessiva, pel món dels llibres. Recordo de ben menut projectes esbojarrats en aquest sentit. Suposo que la meua vocació literària és conseqüència també de la manera de ser, de les crisis de creixement en l'adolescència, de certs esdeveniments polítics, com el cop d'Estat a Xile l'any 1973, que em colpí profundament... Es tracta d'un seguit de circumstàncies ben diverses que hi han influït.

DUARTE I MONTSERRAT, CARLES
Barcelona, 16.9.1959

Nom de ploma: Carles Duarte

Estudis: Filologia catalana

Activitat professional actual: Administració pública

Associacions: AELC, AILLC, PEN

Gèneres conreats: Poesia, guionatge, crítica i estudis literaris

Col·laboracions en mitjans de comunicació: Llengua i Administració, Llengua i Dret

Guions difosos: *Parlem de drets humans*. Vídeo

Llibres publicats: *De l'origen dels mots*. Barcelona: Indesinenter, 1981. *Vida endins*. Palma de Mallorca: Moll, 1984. *Vocabulari jurídic del "Llibre de les Costums" de Tortosa*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1985. *Llengua i administració*. Barcelona: La Magrana, 1986. *Paisatges efímers*. Barcelona: Columna, 1989. *La pluja del temps*. Barcelona: Columna, 1990

Altres dades literàries: Ha publicat diverses obres de tema lingüístic

actuïn de manera més eficaç per estendre els mercats de la literatura catalana afavorint-ne la traducció a altres llengües.

—*¿Com valoren la situació de la poesia catalana i de la crítica actual?*

—A hores d'ara la poesia catalana viu un moment creatiu en què, al costat d'unes grans figures que tots reconeixem (Foix, Estellés, Llompart, Martí i Pol, etc.), els autors joves són cada cop més exigents, posseeixen una formació literària més rica de lectures i tenen una consciència de responsabilitat sobre la pròpia obra. Els poetes joves fan, a més, interessants intents de renovació, d'experimentació, que sovint donen resultats engrescadors.

Trobo, potser, que hi ha un risc d'aïllament. És un difícil equilibri: el poeta s'exigeix més i exigeix més al lector, però convé que hi hagi més lectors que s'interessin per la poesia i el poeta ha de ser conscient dels entrebancs comunicatius que, com en altres èpoques, pot generar la utilització de certs recursos literaris.

L'escriptor necessita un suport més gran des de diversos punts de vista. I un de ben important és el de la crítica. La consolidació d'una crítica literària independent, suggestiva i intel·ligent, amb gust i imaginació, ha de contribuir de manera

notable a l'impuls de l'activitat creativa i de la lectura plaent de l'obra literària. Hem de demanar als crítics una reflexió honesta i exigent sobre el fet literari. Per a l'escriptor és molt

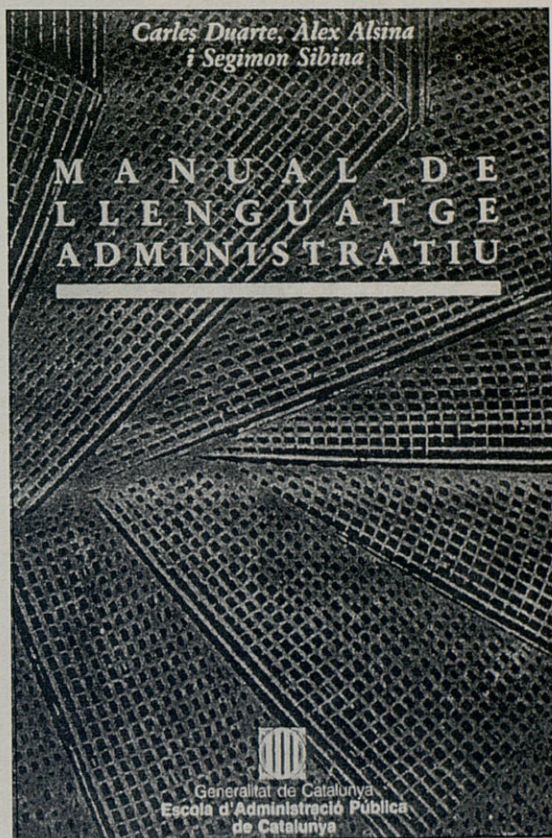
sensacions, unes sensacions que els lectors visquin com una pròpia intimitat...

—Em proposo de fer una poesia entenedora i austera, basada en la construcció d'imatges que suggereixin o evoquin les sensacions que em proposo d'expressar (per exemple: "vaig palpejant un estrany recipient sense fons, on he desat, sota la pols d'uns mots, el record de les meves mans"). Això fa que la meua poesia, que es basa en la redacció d'un primer esborrany, passi sovint per una sèrie de reelaboracions abans que no arribi a una versió publicable, que sovint continuo revisant.

—*¿Quins són els teus projectes actuals?*

—A hores d'ara he enllestit un llibre de poesia, *Petits cors de sorra*, i en preparo un altre, *Paisatges efímers*, que reprèn un antic projecte, però no em fixo un ritme determinat per a la redacció del llibre. Per fer poesia necessito unes condicions íntimes i ambientals que no sempre es produeixen.

Sovint tinc molts més projectes dels que se'm fa possible de realitzar. Com a obres de creació, em proposo, en un termini mitjà, d'escriure una novel·la, que tot just he començat, i una obra de teatre (camp en què he treballat diverses vegades des de ben jove i que és força engrescador per a mi). □

valuosa l'opinió d'un crític que estudiï amb rigor i respecte la seva obra.

—*Fa uns moments deies que el teu objectiu bàsic en poesia era comunicar*

LA SEVA AGÈNCIA DE VIATGES
A LES ILLES BALEARS

I ARA TAMBÉ A LES CANÀRIES

Central:

Oms, 50/b
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears - Espanya
Tels. (9) 71/71 13 46 - 72 38 42

Sucursals:

Carles III, 22/b
07080 EIVISSA
Balears - Espanya
Tels. (9) 71/31 24 72 - 27

Pl. del Príncep
07701 MAÓ - MENORCA
Balears - Espanya
Tels. (9) 71/36 70 13

Francesc de Sales Aguiló: un nacionalista a l'exili americà

ANTONI MARIMON I RIUTORT

En el darrer llibre de Josep Massot i Muntaner, *Els intel·lectuals mallorquins davant el franquisme* (vegeu la ressenya d'A.N. al núm.53 d'EL MIRALL), s'esbuquen alguns mites.

En aquest llibre, magníficament documentat i perfectament redactat, Josep Massot ens narra el trist paper jugat per Joan Estelrich i, en general, per tots els seguidors de Cambó com a propagandistes del franquisme. Dins i fora de Catalunya ja existia una àmplia xarxa formada per catalans de la Lliga Regionalista que espiaven i conspiraven contra la Segona República i la Generalitat de Catalunya. I Joan Estelrich ocupà un lloc destacat en aquesta xarxa, molt útil per a l'Espanya Nacional.

Tampoc no va ser massa brillant el paper jugat per Gabriel Alomar durant la Segona República. Pel Parlament de Madrid passà amb més pena que glòria, fins al punt que fou expulsat de la Unió Socialista de Catalunya, un partit que havia presidit. A les pàgines del llibre de Josep Massot veim un Alomar sovint abatut, acusat d'acumular càrrecs i sous, que cerca amb desesperació un consolat o una ambaixada, per llunyana que sigui, que li permeti fugir d'Espanya.

En canvi, Francesc de Sales Aguiló i Forteza (Palma 1899-Bogotà 1956) se'ns apareix com un autèntic nacionalista, lluny de les veleïtats castella-

nistes d'Alomar o franquistes d'Estelrich, que desenvolupà una intensa activitat cívica i cultural fins i tot en

un dels impulsors del fracassat projecte d'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears.

Francesc de Sales Aguiló i Forteza

condicions molt adverses.

Políticament, milità en el republicanisme, primer en el Partit Republicà Federal de Mallorca i, després, en l'Esquerra Republicana de Mallorca i en l'Esquerra Republicana Balear. Va ser tinent de batle de l'Ajuntament de Palma (1932-34 i 1936). En 1931 fou

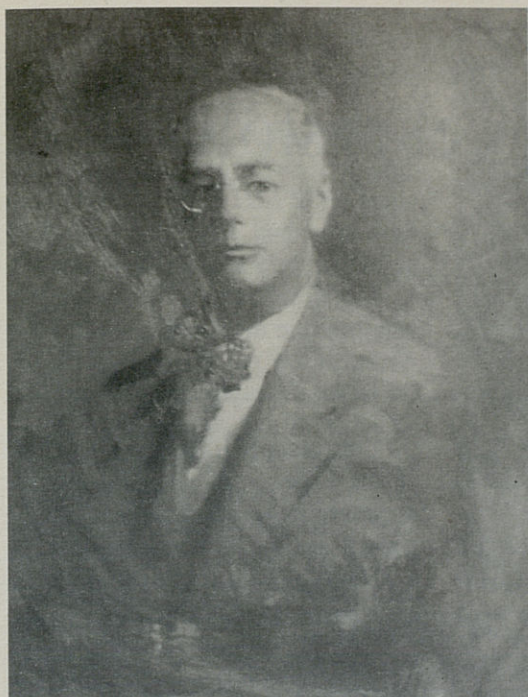
Arran de l'aprovació de l'Estatut de Catalunya, el setembre de 1932 anà a Barcelona on sol·licità "l'ajut dels catalans, en el llindar del triomf ara, per tal de defensar les llibertats de Mallorca" i l'anul·lació de l'article de la constitució espanyola que prohibia que les autonomies es federassin entre elles.

Per cert, la guerra civil el sorprengué a Barcelona. Aquí, realitzà una intensa activitat propagandista, impulsà el butlletí *Mallorca Nova* i presidí el consell executiu d'Esquerra Republicana Balear, que s'havia reorganitzat a Barcelona.

En 1939 hagué de passar a França i al 1940 a Amèrica del Sud. En 1942, ara fa cinquanta anys, s'instal·là a Bogotà, la capital de Colòmbia, on va viure fins la seva mort. Francesc de Sales, que era llicenciat en Ciències per la Universitat de Barcelona, fou professor a diversos col·legis i a la Universitat Nacional.

A l'exili americà també desplega una gran activitat cultural i sovint col·laborà amb els exiliats catalans. L'any 1947 publicà als *Quaderns de l'Exili* un "Projecte d'unitat nacional", que Josep Massot reproduïx sencer (pp.197-198).

Aquest projecte afirmava que

Gabriel Alomar

"Catalunya, València i Balears" són "tres pobles germans", que constitueixen una nació, una "col·lectivitat natural determinada per la unitat del llenguatge i afirmada per la seva pròpia voluntat", en paraules seves. Els pobles català, valencià i balear volen unir-se per constituir "la família" dels "pobles de llengua catalana".

A continuació el projecte reconeixia a cada poble el dret a la pròpia personalitat i a l'autodeterminació. A més, exposava el desig que Catalunya, València i les Balears es poguessin federar lliurement, una possibilitat que ja hem dit que prohibia la constitució republicana espanyola de 1932.

El projecte d'unitat nacional parlava de la necessitat de restaurar la República i de defensar els principis liberals i democràtics. Els pobles hispànics s'haurien d'estructurar en una "Comunitat Confederada dels Pobles Hispànics". Convé recordar que en una confederació la sobirania resideix en els estats membres, cosa que no s'esdevé en els estats federals.

Francesc de Sales Aguiló no va tenir sort. Va fugir d'una guerra civil i a Colòmbia es trobà amb una altra guerra interna que enfrontà els partits liberal i conservador. A

Bogotà, com ha dit Sebastià Trias, Francesc de Sales se sentia estrany en terra estrangera, sense llar ni família. □

Joan Estelrich

Bibliografia sobre F. de S. Aguiló i Forteza

A més del llibre esmentat de Josep Massot, cal consultar l'índex de noms d'altres dos llibres seus: *Cultura i vida a Mallorca entre la guerra i la postguerra (1930-1950)* i *Els escriptors i la guerra civil a les Illes Balears*. Existeixen dues biografies de Francesc de S. Aguiló, la d'Antoni Nadal, publicada a la *Memòria Civil*, núm. 26 (1986), i la que jo vaig redactar per a la Gran Enciclopèdia de Mallorca el 1988. També s'ha de consultar TRIAS MERCANT, Sebastià (1991): *La dialèctica Mallorca/Amèrica en el pensament de l'exili americà*. A *Amèrica y Mallorca*. Ajuntament de Palma. Edicions Miramar, pp. 231-239.

hilario

- Material Tècnic de dibuix
- Llibreria Tècnica de dibuix
- Papereria

EN CATALÀ:
 Blocs impresos de factures,
 albarans i rebuts.

C/. Aragó, núm. 10 Tel. 46 45 72
 Palma de Mallorca
 C/. Quint, núm. 3 Tel. 71 54 33

Què hi fa un moll dins el rostoll?

RAFEL CRESPI

Gràcies Sr. Moll. La veritat és que mai m'hagués pensat que les meves hipoteques, amb prejudicis o sense —el fet de creure's racional o racionalista, no estic per matisos, vostè ho ha dit ben clar: no els sé cop-sar, no implica menys prejudicis, ni més cohe-rència, ni més rigor intel·lectual; hom es pensa que intel·lectualitzant les seves mancances, les seves febleses o el seu cinisme les dignifica —haurien rebut l'atenció de llinatge tan il·lustre.

Passar en poc temps de ser eludit al·ludit com un anònim jovenet llançador d'atzagaiades a merèixer en exclusiva tota la seva atenció és un progrés que mai no m'hauria imaginat que fos tan fulgurant.

Som ben conscient que aquest article —a manera de rèplica— no és altra cosa que caure en el parany de la joventut fogosa, però ja que interpreta els meus silencis, no voldria mantenir-lo en l'endarrerit i el desconcert

d'esbrinar si ja he amollat el mac o, en canvi, si he amagat el cap sota l'ala.

Ja ho veu, persistesc voluntàriament en la meua obcecació, en els meus prejudicis i, si tant vol, en les meves satisfaccions malaltisses. I consti que m'agradaria molt poder al·ludir el seu projecte polític en positiu, en articles laudatoris, però, o la meua miopia és clínica, o els avenços que impulsa el seu partit, dins les

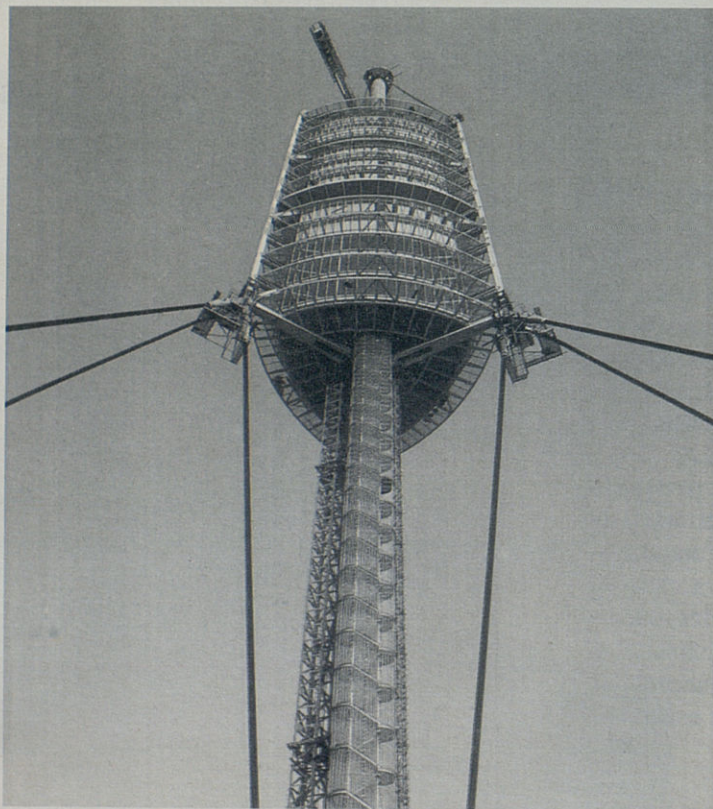
seves responsabilitats, en matèria de normalització són imperceptibles. (Esper que algun dia en comptes d'oferir-nos bones mostres de retòrica eixorca disfressada de faula

Com és obvi, no pretenc con-vèncer-lo de res, ni tan sols de privar-lo que segueixi desenvolupant aquest paper d'incomprès màrtir nacional que s'ha autoimposat tot intentant treure

el llustre a una cosa que sols no té fesomia, o mantenint encara el miratge de fer creure a certs sectors del seu partit i de la societat que el PSOE pot con-juminar un projecte polític progressista i alhora nacionalista. (De tota manera no crec que perdin la seva clientela política per la qüestió nacional —aquells que des de perspectives nacionalistes optaren per l'opció PSOE perquè era una opció de poder i perquè des del poder podrien materialitzar el seu projecte de país, no només han traslladat aquestes creences a l'òrbita estrictament particular sinó que, fins i tot, han iniciat un procés de reconversió nacional-espanyol digne d'anà-

lisi, i això que de cada dia, segons vostè, són majoria. Déu n'hi do si fossin minoria!)

Però així com al Sr. Cañellas li és legítim fer el pageset regionalista per fer creure que el seu partit estima la terra i la llengua, no li neg, des de la meua discrepància respectuosa, a vostè, exercir el mateix dret des d'una òptica no tan folklorista i aparentment més intel·lectualitzada. (Disculpi la

El PSOE sucursaleta Illes Balears, contribuirà a la connexió amb el circuit català de TVE, la reobertura de Ràdio-4...?

intel·lectualista ens delecti amb un llistat de coses pràctiques que ha fet el PSOE en general, o la sucursaleta illes Balears en particular, per contribuir a normalitzar la consciència nacional i lingüística del nostre poble: connexió amb el circuit català de TVE, reobertura de Ràdio-4, autorització d'alguna emissora en català a les illes fent cas de la resolució aprovada pel parlament balear... i un llarg etc.)

meva gosadia d'equiparar categories no homologables, però a la pràctica no hi veig diferència.)

Perdonau-me, el malabarisme no l'he fet a posta, però ja que ja els tenc dins el mateix sac, PP-PSOE, aprofitaré per dir-li que han estat precisament aquests dos els partits que han signat el pacte autonòmic. I m'agradaria saber quin malabarisme retòric és capaç de fer per explicar-nos que aquest pacte s'ha fet per desenvolupar millor, és a dir, fins a les darreres conseqüències, l'anomenat "estado de las autonomías" i no, en canvi, per refrenar certes aspiracions autonomistes de comunitats de tercera com la nostra. I com explica el guirigall que s'ha armat devers Madrid per les manifestacions de Fraga o per l'actitud del PP a la diada de San Jorge a Aragó? Supòs que això són les servituds i les responsabilitats del sistema democràtic que els ingenus com jo tenim la desgràcia de desconèixer o la santa barra d'ignorar.

De tant en tant vostè ens recorda que és responsabilitat del Govern Balear la tasca de la Normalització Lingüística. Té raó, o millor dit, part de raó. Jo podria cometre la ingenuïtat de dir que així com vostès no han traspassat les competències de sanitat o d'educació —sotto voce la família socialista diu que no ho han fet perquè el desgovern, li agrada així?, Cañellas les usaria molt malament—, si estaven convençuts que vostès ho farien molt millor i creuen que la N.L. és un qüestió molt important, se la podrien haver guardada. Però és clar, em respondria que en aquest cas s'haurien guardades totes les competències.

De tota manera no cal gaire rigor intel·lectual ni gaire debat intern per veure que una de les herències del franquisme ha estat la desigualtat lingüística, no només legal sinó també "emocional". L'altre dia uns estudiants gallecs em digueren que el "catalán i el gallego eran dialectos". Jo em deman, si dins el projecte socialista hi ha lloc per a la justícia social, per a la solidaritat, etc. etc. ¿quan hi haurà lloc per a desenvolupar una campanya de sensibilització ciutadana que convidi a tots els ciutadans espanyols a

¿És derrotisme nihilista treballar en un projecte normalitzador basat sempre en el voluntarisme del professorat i no en les facilitats i la incentivació del MEC?

respectar, estimar, valorar, apreciar les llengües no castellanes? Adesiara, veig campanyes que inciten a no fumar, a no consumir drogues, a emprar un llenguatge no sexista, a dignificar el paper de la dona dins la societat, etc. etc., totes elles molt respectables. ¿Quan en faran una, des del Ministerio de Cultura, incitant conèixer, valorar i estimar la realitat plurilingüe d'Espanya? ¿Això és també responsabilitat del Govern Balear? I ho dic per no enumerar-li el memorial de greuges que el Govern Socialista des de Madrid hauria pogut fer i no ha fet.

Si vostè dubta de les meves afirmacions sobre les impugnacions de les oposicions de l'Ajuntament de Calvià, cosa que se n'ha fet eco la premsa, a mi també m'és lícit dubtar, i fins i tot demanar-li, quina és l'estratègia concreta que aplica el PSOE a Calvià per avançar en els seus objectius (he de suposar que normalitzadors). Si Calvià no fos un exemple extrapolable, cregui'm que no hauria gosat posar-lo.

Gràcies per la màxima, però crec que s'ha equivocat de destinatari. ¿És derrotisme nihilista posar, juntament amb altres companys, tot el meu entusiasme i, fins i tot, hores de lleure per treballar en un projecte normalitzador al meu institut, basat sempre en el voluntarisme del professorat i no en les facilitats i la incentivació del

MEC, curiosament en mans del PSOE, per exemple? ¿És nihilisme derrotista haver de lluitar per mantenir aquest projecte, amenaçat constantment pels concursos de trasllats i altres disposicions que el PSOE amb 10 anys de govern no ha pogut arreglar? ¿És nihilisme derrotista haver, encara ara, de traduir circulars que la direcció provincial del MEC ens envia en castellà? ¿És nihilisme derrotista haver d'escriure al Ministeri d'Assumptes Socials per demanar que ens enviïn els cartells de les campanyes de sensibilització en català per guardar la coherència amb el nostre projecte normalitzador?

P.S. Em fa gràcia veure com, en els seus articles, invoca la paraula "socialista", com si fos una poció màgica, un doll de virtuts, una garantia exclusiva per establir la felicitat còsmica. Convendria que arran dels afers Guerra, Renfe, Ibercop... hi reflexionàs una mica. Un poc d'escepticisme no li aniria malament.

Nota final: Una dada personal meva per al seu arxiu. Aquesta és una veritat empírica i inqüestionable, se la pot ben creure: per sort o per desgràcia no vaig lluitar contra el franquisme, quan en Franco va estirar els potons jo era un bollicao de primer de BUP. Però, per desgràcia meva, he de lluitar contra herències del franquisme que aferrissats antifranquistes s'han entossudit a mantenir. □

Miguel Hernández o el crit del poble

JOAN BARCELÓ I COLL

*Cierra las puertas, echa la aldaba, carcelero.
Ata duro a ese hombre: no le atarás el alma.
Son muchas las llaves, muchos los cerrojos, injusticias:
no le atarás el alma.*
(Miguel Hernández, en "El hombre acecha", 1939)

Han passat ja més de cinquanta anys de l'acabament de la guerra civil espanyola. El fet va ser ben tràgic i traumàtic per la virulència de les passions i el tall profund que va produir en la nostra societat. Si a això hi afegim l'escalfament polític i ideològic (per l'especial efervescència dels feixismes, comunismes i anarquismes d'aquells moments i les desigualtats socials) i el retruny internacional que va tenir ens expliquem l'atenció continuada que la nostra dramàtica ensulsiada ha mantingut. Les causes, fils i motivacions han estat tractades molt abundantment des d'interpretacions purament històriques fins a memòries i visions més personals i justificatives. Aquest és un camp encara relliscós, de difícil objectivitat. Hi pot molt el subjectivisme, les creences particulars, el partit pres, la defensa de les idees pròpies, el rossec intern, les injustícies comeses o rebudes, l'amargor de la derrota o l'exaltació de la victòria.

Tal com han anat els últims esdeveniments històrics a Europa la nostra guerra civil quedarà unida per sempre a un sentit de vehemència

passional i de crit vindicatiu, mescla de revolució, de lluita de classes i d'idees i de disbauxa fraticida caòtica i desfermada.

Són precisament aquests últims aspectes els que potser varen rebre des del principi una més gran atenció, fonamentalment de part dels intel·lectuals i, sobretot, d'alguns novel·listes i poetes. La nòmina de literats notables lligats a la interpretació o a la lluita en la nostra tragèdia civil és àmplia i molt significativa de les

diverses tendències (Malraux, Hemingway, Orwell, Brenan, Claude Simon, Mauriac, Bernanos, Unamuno, Barea, Alberti, Foxá, Machado, Garcia Lorca, Miguel Hernández...). És precisament d'aquest últim de qui avui parlarem, pel seu valor i valer poètic i vindicatiu que l'ha convertit en el poeta més representatiu i emblemàtic de la guerra civil.

Ara fa cinquanta anys (el 28 de març de 1942, dissabte del Ram) moria a la presó d'Alacant el poeta Miguel Hernández, víctima de la guerra, el dolor i les malalties (la tuberculosi va ser la causa més terminal). Tenia només 31 anys i havia nascut a Oriola (Alacant) fill de família pobre.

Allò que desseguida destaca de la figura de Miguel Hernández és la intensitat, l'autenticitat

Portal de la catedral d'Oriola, població en què va néixer Miguel Hernández.

i la sinceritat amb què va viure els seus destins inquietants, tot ell sempre ple d'impulsos vocacionals i fort tremp temperamental. Les coses no li varen ser gens fàcils en la seva curta i intensa vida. Estudis només primaris, un pare incomprensiu, el recolzament femení de la mare i la germana. Una adolescència difícil i insatisfeta, primer com a meritori d'uns grans magatzems locals i després pastor de cabres a Oriola que el familiaritzaran amb la naturalesa i amb ell mateix. Un neguit intern de poeta juvenil que malda per escriure poemes des dels 15 anys. Jano deixarà més el corc de l'escriptura fins a la seva mort tràgica i prematura. En les circumstàncies en

què es va haver de moure, qualsevol altre, sense la seva empenta interior i la tossuderia poètica, hauria acabat com a poeta menor autodidacta, de cant bucòlic i vivències idíl·liques impersonals. Ell, fill de poble, va saber tenir una veu pròpia, plena d'autenticitat i vibració humana, amb encuny personal i social.

En aquests anys inicials, dins dels límits estrets i tancats de la vida camperola a Oriola, li és fonamental l'amistat i la guia intel·lectual de Ramón Sijé (pseudònim de José María Gutiérrez). És el període d'absorció frenètica de les sensacions directes del camp i del poble, del coneixement dels elements i dels cicles de la naturalesa (que tanta presència tindran en la seva poesia), d'assimilació d'una cultura i d'un llenguatge que li permetran obrir-se al somni i trencar l'estretor i la rutina que l'envolta.

Les primeres composicions, publicades en diverses revistes locals, mostren un poeta obert, greu i alegre

Oriola. L'església de Sant Jaume.

al mateix temps, ple d'inquietud, molt sensitiv però amb un domini difícil del llenguatge i del contingut, que se li escapa compacte per excés, es densifica inútilment. El 1931 fa la primera fugida física i real d'Oriola i de la seva vida estreta i provinciana i intenta, infructuosament, fer-se un lloc a Madrid, on hi roman mig any. Molts encara el veuen com el "pastor poeta" de formes rudes i excessivament espontànies, rígid i entossudit en les finalitats. El seu tarannà natural i sincer contrasta fortament dins la xarxa ciutadana i cultural de Madrid. Retorna a Oriola.

És llavors que coneix a Josefina Manresa que, més tard, esclatada la guerra, serà la seva dona i amb qui tindrà dos fills. A *Perito en lunas* (1933), el primer llibre de poemes, l'autor recull la seva veu lírica feta encara de contradiccions, esforços i imatges hermètiques, i un llenguatge molt treballat, amb regust dels clàssics (Góngora, Calderón de la Barca, Lope

de Vega, Fray Luis de Granada) però excessivament culte i neogongorià. Li surt massa forçat si es compara amb la netedat de les imatges, la naturalitat de les metàfores i l'expressivitat fonda de poeta del poble que esdevindrà després.

Les dues produccions següents tenen un fort component religiós, impulsades pel seu amic Sijé. Seran el *Silbo vulnerado* i l'auto sacramental *Quien te ha visto y quién te ve y sombra de lo que eras* amb fortes influències místiques, sobretot de San Juan de la Cruz en la imatgeria poètica i de Calderón de la Barca en l'estructura i composició teatral. A partir d'aquesta època col·labora a la revista "El Gallo Crisis" dirigida a Oriola pel seu

amic Sijé i a "Cruz y Raya" de Madrid, dirigida per José Bergamín, a qui coneix en un segon viatge a Madrid. Des d'aquest moment incrementarà les coneixences i estades a Madrid i ampliarà fortament el registre de les vivències i lectures (Juan Ramón Jiménez, Federico García Lorca, Rafael Alberti, Pablo Neruda, Vicente Aleixandre César Vallejo, José M. de Cossío...). Pablo Neruda i Vicente Alexandre passaran a ocupar un lloc destacat en la seva nova orientació, amb clar trencament amb el període d'Oriola i la influència de Sijé.

També serà decisiu l'ideari, el tarannà i les relacions amb els pintors de "La escuela de Vallecas" (Maruja Mallo, Benjamín Palencia i l'escultor Alberto Sánchez). En aquesta època es distancia de la seva promesa i té algunes relacions amoroses a Madrid, especialment amb Maruja Mallo. També li va ésser decisiva la protecció de Cossío que li oferí treball de col·laboració per a l'enciclopèdia "Los

toros" que duia a terme a Espasa-Calpe.

Coincidint amb la mort del seu amic Ramón Sijé enllesteix un dels primers llibres importants i més personals. Es tracta de *El rayo que no cesa* al qual incorpora una molt sentida i apreciada "Elegia" pel seu amic mort. Aquest llibre marca el tomb vital i el descobriment de la seva autèntica veu poètica carregada ja de veritat interna i caliu comunicatiu. Les imatges són

nítides, el llenguatge guanya en significació, es fa més concret i profund i brolla més espontani i natural, mostrant la tensió interna. S'inicia així el camí vers l'intimisme amorós i el sentit i el sentiment de la naturalesa, tot i no perdre l'alè èpic que ja destaca en la seva primera producció. És saludat i acceptat com un nou gran poeta.

Al juliol de 1936 la guerra el sorprèn a Madrid. Va a Oriola i al setembre retorna a Madrid per incorporar-se al front com a voluntari. Aviat, per la seva eloqüència verbal i poètica i el seu fons senzill, vehement i impulsiu és nomenat agregat del comissari polític en el batalló de "El Campesino". Traslladat al front d'Andalusia (on disposarà de més lleure per escriure), fa també un viatge a l'URSS i a altres ciutats europees.

La tensió de la guerra, la seva situació crítica amorosa i personal i la sensibilitat per les injustícies que rep el poble el converteixen en un poeta de crit greu, profund i tràgic que lloa la lluita alliberadora i mostra amb dicció patètica i vibrant les nafres de la societat, de la guerra i de la injustícia.

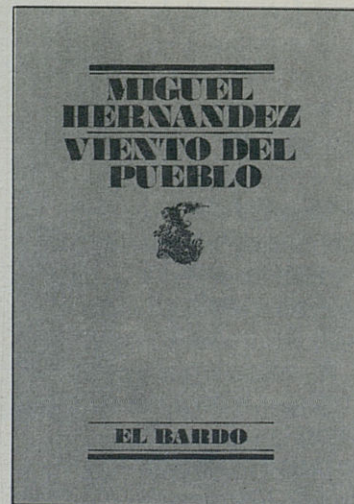
S'hi aboca amb tota la impetuositat de fill del poble. *Viento del pueblo* (1937) és un dels principals reculls del període inicial i encara esperançat de la guerra, mentre que a *El hombre que acecha* (1939) ja hi és marcada la ferida final i la petja de l'amargor i el desencany. *Cancionero y romancero de ausencias*, la seva obra pòstuma, mostra amb més intensitat i cruesa l'evolució final del seu pensament i dolor al llarg del curs tràgic dels esdeveniments. S'ha convertit en una figura emblemàtica, plena de vibració, que expressa, amb gran naturalitat i angioxa, la tensió interna d'una poesia essencial carregada de significació cívica i sentit social, tota ella ferida de patiment personal.

Acabada la guerra, la seva fi serà trista i penosa. Coneixerà diverses presons i en alguna coincidirà amb Buero Vallejo que li farà un retrat de rostre noble, greu i serè, de mirada neta, fixa, frontal. Viurà mal nodrit i mal cuidat. L'acompanyarà sempre la pena per la mort del seu primer fill a causa de desnutrició durant la guerra. Ell mateix deixarà la pell i la vida, que no l'esperit, entre la foscor i la pestilència de la presó, entre l'obligada separació de la seva dona i segon fill (per a qui escriurà i dibuixarà diverses faules i històries) i la il·lusió de sobreviure i recordar (per transcriure'ls quan tingui a mà un paper i un llapis) els versos que li bullen dins el cap, papers que feia tots els possibles perquè arribessin a la seva dona i fossin guardats cuidadosament. Hi veia el pa segur del futur de la família.

Com ja hem dit al principi, mor el dissabte de Rams del 1942. Dos dies després era enterrat, al capvespre. El seguici el formaven la seva vídua, la seva germana Elvira, una veïna i dos amics. L'acompanyà també el silenci i el respecte dels camperols. Ens quedà per sempre l'obra i el seu crit poètic de fill del poble que cap circumstància adversa va aconseguir d'ofegar. Era i és un poeta essencial i "necessari" tal com tan encertadament escrigué Buero Vallejo que el conegué en moments personals ben crítics i decisius.

Ara, transcorreguts cinquanta anys de la mort, és difícil saber què destacar

més, si el tremp de la poesia, intensament sentida i viscuda, l'afany d'ésser i de llibertat o la vibració social de justícia pel seu poble. En tot cas, la seva poesia brolla juvenil, plena, neta, lligada a la vida i a la naturalesa que conegué i estimà tant. En la seva obra s'hi troben els problemes que sempre constituïran la lluita i el destí de l'home: la il·lusió de viure, l'esclat de l'amor, el pesar i l'angoixa per la

mort, la presència esplendent de la naturalesa, l'amistat trobada i perduda, el valor de l'individu i de la llibertat, sentir-se i ser del poble, la vindicació de la justícia, la força de l'esperit i de les vivències, la tensió emotiva, el poder de les imatges i de la creació poètica, la voluntat d'ésser i manifestar-se lliurement. El pas del temps no ha fet sinó augmentar tots aquests valors i aclarir el pes decisiu de la seva veu poètica.

També, coincidint amb el cinquantenari, Espasa-Calpe acaba de publicar la seva "Obra Completa". El Volum I recull els llibres de poesia que hem esmentat anteriorment, junt amb algun altre de caràcter més dispers. El Volum II aplega el teatre, la prosa i la correspondència. L'acompanya un pròleg molt complert i fidedigne d'Agustín Sánchez Vidal, que n'acaba de donar una visió més àmplia en un altre llibre: "Miguel Hernández, desamordazado y regresado", Planeta (1992). Les dues edicions tenen el valor inestimable de la rigurositat i l'esforç per posar al dia l'obra de Miguel Hernández. □

La biblioteca escolar, assignatura pendent

LLORENÇ HOMAR I BESTARD

Si entenem la biblioteca escolar com un *"ens constituït per una col·lecció de documents catalogats i classificats que poden ser recuperats pels usuaris, el responsable de la qual és un personal professional i qualificat que figura dins l'organigrama educatiu del centre, i que està constantment en contacte amb l'activitat del professorat i l'alumnat, a fi que aquesta col·lecció documental sigui l'eina imprescindible de suport del fet educatiu, tant per part dels professors com dels alumnes"*, ens adonarem que dins el marc educatiu no-universitari de l'estat espanyol no existeix tal biblioteca.

Les biblioteques escolars, avui en dia, es caracteritzen per un no-

table abandonament als centres on han estat creades. En general, hi podem assenyalar els trets següents: locals insuficients, fons desorganitzats, mobiliari deficient, manca de lectors, compres descoordinades i descontrolades, etc... La biblioteca escolar es redueix, en una gran part de les escoles, a un acaramullament de col·leccions, llevat de casos singulars, que quasi sempre parteixen de la iniciativa o de la voluntat dels professors i d'associacions de pares d'alumnes interessats en el tema, però mancats de la formació adequada en tècnica d'organització biblioteconòmica.

Sembla que no hi ha una intenció decidida per part dels estaments rectors d'ubicar la biblioteca escolar en el lloc que li pertoca dins l'espai edu-

catiu. En aquests moments en què s'ha de posar en marxa la nova llei d'educació, la LOGSE, es respira un cert desencís entre els professionals dels àmbits bibliotecari i educatiu, ja que l'esmentada llei no assolix els objectius primordials perquè es donin

La LOGSE no assolix els objectius primordials per al desenvolupament de les biblioteques escolars.

les condicions necessàries per al desenvolupament adequat de les biblioteques escolars (1):

—Espais insuficients per allotjar la biblioteca en el centre escolar, amb unes mesures molt per sota del que proclama el manifest de la UNESCO per a biblioteques escolars.

—Manca de pressupost per dur a terme el procés d'aplicació de la llei, a causa dels retalls pressupostaris que sofreixen tant les CC.AA. com el Ministeri d'Educació.

—Ambigüitat sobre el personal que se n'ha de fer càrrec, sense preveure un procés de formació per al personal encarregat.

—No esmenta quines han de ser les passes per posar en funcionament —organitzar, dinamitzar, connectar—

la biblioteca dins el procés educatiu.

Per tant, l'esperit de la LOGSE de mostrar una visió flexible i oberta de l'educació pot veure's truncat, ja que un ensenyament actiu, obert, flexible i personalitzat com pretén l'esmentada llei educativa demana inevitablement

centres bibliogràfics on els alumnes disposin de materials documentals per tenir la informació necessària i analitzar i estudiar un fet determinat.

Actualment a l'estat espanyol s'estan duent a terme diferents experiències sobre biblioteques escolars, que com és natural han partit de les inquietuds dels professors i bibliotecaris. Per la seva envergadura i estructuració s'han d'esmentar: el "Programa Hipatía" a la Comu-

nitat Autònoma de les Illes Canàries, i l'activitat desenvolupada pel Servei de Biblioteques Escolars l'Amic de Paper a Catalunya. Quasi per totes les CC.AA. s'han posat en marxa activitats puntuals per a dinamitzar les biblioteques escolars (2).

En definitiva, la biblioteca escolar ha de ser un instrument educatiu fonamental per a la formació d'alumnes lectors, així com també per a l'organització i la planificació dels seus aprenentatges. La biblioteca ha d'arribar a constituir un recurs imprescindible en la vida de l'escola. □

NOTES

(1) Revista "Educación y Biblioteca", nº 22, enero-1992, pp. 53-55

(2) Revista "Educación y Biblioteca", nº 15, marzo-1991, pp. 31-68

Occitània Provença (2)

Les aigües blanques i el llac de Thau

MIQUEL FERRÀ I MARTORELL

Seta és la ciutat de les aigües blanques. El sol de les primeres hores del matí, en aquests dies de l'acabament de l'estiu, fa resplendir les aigües del Gran Canal, del Canal Marítim, de la Dàrsena de Peyrade, del Canal del Migdia i, especialment, del Llac de Thau i d'aquella via fluvial que és el Canal del Rona. Llavors, les aigües blanques es poden trobar encara a l'oest de la ciutat, en el Canal de les Quilles i en els miralls nevats i relluents de Les Salines. "Aigües Blanques" és el nom, també, d'una zona industrial, al nord-est, autèntic laberint de vies de ferrocarril. Els trens carregats de vi o de sal, de productes químics o de materials diversos, passen i repassen, llarguíssims, per la vora del llac...

I el llac em sembla immens, tot farcit de llum, des de l'illa del Barrou, tota urbanitzada, que es lliga mitjançant dos ponts a Seta. Costejam després aquest petit mar interior, per la part del polígon industrial, deixant enrere el canal del Rona. Passam per La Peyrade, sobre l'Estany d'Ingril, una població vinícola, amb cases blanques, teulades roges i petits xalets ajardinats, carrerons rectes i ombrívols que ens parlen del Marne, Verdun o l'Yser, i solellades avingudes dedicades al mariscal Juin o a Jean Jaurès.

Aquí, entre els magnífics camps de vinyes on madura el raïm per fer el famós *muscat* hi trobarem el Mas Lapierre, el Mas de Chave i altres sectors en els quals el vi dolç i clar és degudament enclaustrat en els cellers...

Després, seguint la vora del llac, no trigam a trobar una altra vila, Balaruc, que en realitat són tres: Balaruc-les-Usines, Balaruc-le-Vieux i Balaruc-les-Bains. La primera, amb un carrer dedicat a Mistral i que té als

La capella romànica de la Mare de Déu del l'Horta, situada enmig de les vinyes, a Ceyras, dins la contrada de l'Hérault

afores una gran indústria química, és un quadriculat de carrerons més enllà d'una zona de pinars, carrerons de cases petites amb teulades sempre vermellenques, jardins, i a cada cap de cantó un nom que evoca aquesta natura dominada i afavorida per l'home: geranis, rosers, gladiols, cireners, moreres, llores, acàcies, figueres... I més vinyes pertot, en el Mas Barnadou, el Mas d'Angles, Les Canilles...

Balaruc-les-Bains és una punta d'espasa sobre les aigües del Thau, amb platges, càmpings i ports de iots, a més de casino, instal·lacions esportives i establiments termals. Aquest

és un punt a remarcar perquè ve ben carregat de crònica i document. Sembla que ja els romans tingueren contacte amb aquestes aigües i en són prova els vestigis de monuments, una piscina de marbre blanc, tresors numismàtics, ex-vots...

L'any 1579 el professor Nicolas Dortoman de la Universitat de Montpeller, metge, publica una obra en què recomana aquests banys. I el mateix fa el Dr. Farjon, l'any 1773.

Anem, però, a Balaruc-le-Vieux, on el nucli de població més antic, d'aspecte medieval, s'aixeca sobre un pujol envoltat de murada, dominant el resplendir del llac i les taques verdes

de les garrigues, tot això lluny, més enllà dels eixamples, allà sota. Potser prop d'aquí, en el tren, passà Mossèn Cinto Verdaguer en el seu viatge cap a Lió el 3 de maig de 1884, i mai no es perdonà haver dormit, entre fosques, quan recorria aquest país del sol i l'aigua.

"A la una de la nit entràrem en eixa immensa ciutat de Lió després d'haver travessat a les fosques la terra del sol, la bella Provença, a l'hora en què dormien en la fresca pineda les ardents cigales, sos rossinyols en el frescal de les riberes, i sos trobadors, en viles i ciutats germanes de les nostres, acabaven els somnis dels trobadors antics, que despertaven l'Europa dormida al so dolcíssim de ses arpes..."

Després de dinar unes tomàtiques farcides a la provençal i de beure un tassó de vi de Frontinyan, ens trobam a punt per seguir la marxa. Aquest cop vers Frontinyan, precisament, la meca dels vins en aquesta regió. És una vila gran, moderna entorn i amb el concebut nucli antic, ple d'entorsillats carrerons en el centre, medieval, amb vestigis del que foren les seves murades i una església-castell que de nit s'il·lumina, suggerent i daurada. Quin personatge de la França oficial no es troba present en la denominació de tots aquests carrers? Vernet, De Gaulle, Hugo, Leclerc, Pasteur, Joffre, Foch... Llavors, noms populars: Tramuntana, els Quatre Vents... Potser fins i tot hi trobaríem aquella Amèlia dels romanços, l'Amèlia filla de Rei que, moribunda, va fer testament...

- Quin mal té la meua filla, quin mal se n'hi haurà pres?

- El mal que jo tenc, *mumare*, ja fa estona que el sabeu: amb un oet que me dàreu emmetzinada m'havau!

Vaig recordant aquest romanç mallorquí, segurament d'origen provençal, mentre els meus ulls observen els vells edificis de la Rue de Combier, camí de la plaça central, on es troba l'ajuntament.

El torneig entre tripulacions de totes les localitats del Thau, a bord de góndoles, se celebra cada estiu. No és més que la *naumachia* romana que fou reimplantada en temps de Lluís XIV

Del testament que jo faça, molt poc vos n'alegreu:

set ciutats jo tenc dins França, mumare, vós les sabeu, i ne deix tres an els pobres, pobres per amor de Déu.

I en deix dues a Don Carlos que n'és cosí germà meu.

I la resta per l'Església que else diguen davant Déu.

Degué restar ben fotuda la reina enverinadora!

Seguesc el meu passeig per aquests carrerons que evoquen veritablement l'època dels joglars. Aquí no mancarà un carrer dedicat al Convent de les Ursulines i un altre fent remarcar un rastell que tancava els recintes...

Però ja no tenim temps per a més evocacions medievals. Hem de marxar. Això sí, havent comprat abans, en un celler, autèntiques ampelles de vi de Frontinyan.

Ja només ens queda visitar Bouzigues, una altra vila portuària del llac. I la visita serà breu. També ho és la població, petita però bella i acurada, com totes les d'aquesta zona. No podem donar una passa sense que l'evocació d'una de les guerres mundials ens surti a camí. Altre cop Verdun, el 20 d'agost de 1944, el General Clemenceau, la Plaça de la Victòria... Fins i tot un general amb

llinatge català: Reynés.

Aquí se celebra una Fira Rural i, indubtablement, el vi n'és protagonista. Poc èxit tendria en aquest país aquell poema satíric mallorquí de 1828 contra el vici i mal costum del beure...

*D'una santa borratxera
gosa el benaventurat.
Pareix la tranquil·litat
de l'existència primera.
Engrandeix la seva esfera
d'un espai inconcebible.
Un esperit invisible
li torba l'enteniment
i qual altre Omnipotent
el fa del tot impassible.*

Estic observant encara més aquest llac d'aigües remelsades. La calor és forta. A un bar de l'Avinguda Louis Tudesq hi podré refrescar la gargamella. Luoís Tudesq -m'expliquen- és qui tengué la idea, l'any 1925, de criar musclos dins les aigües del llac. Avui, els musclos de Thau són assaborits en els millors restaurants de França, farcits o sense farcir. N'he menjat i supòs que mai no em cansaria de menjar-ne. El cambrer em porta la beguda de moda, enguany. Es diu "oasis" i està feta de pomes i cassís. El seu color rosat amb un bloquet de gel que hi neda alegra els meus ulls... □

Qui tem els nacionalistes?

ANTONI QUINTANA I TORRES

Malgrat el Comitè de No-Intervenció, tots els estats coneixien l'ajuda de Hitler a Franco en la Guerra Civil espanyola. (La plaça de Catalunya de Barcelona l'any 1935.)

Ben prest farà un any que començà la guerra a Iugoslàvia. Tots miràvem amb ulls ben oberts i boques badades com els esdeveniments agafaven una velocitat tan vertiginosa que a hores d'ara ens resulta difícilíssim fer-ne una síntesi. Mentre l'Adriàtica vivia hores de terror que ningú voldria veure prop de ca seva, la Bàltica -contràriament al que tothom suposava- aconseguia el reconeixement de la independència sense massa entrebancs malgrat que, tanmateix, sembla que encara hi resta un destacament de tropes ex-soviètiques que ningú no sap molt bé on recol·locar.

Certament es tracta de dos processos diferenciats en l'espai i en les formes. Quan al setembre passat el president Pujol assimilava el cas de Lituània al de Catalunya, tota la premsa espanyola se li tirava al damunt. Avui el temps ens diu que

aquells periodistes haurien de reconèixer que l'accés de Lituània a la independència ha estat modèlic si el comparam amb el de Croàcia, i que les declaracions del president no es mereixien aquelles crítiques.

Durant aquests nou mesos hem pogut veure com Europa, l'ONU i qualsevol altre organisme internacional han estat incapaços d'aturar l'escalada violenta a l'antiga Iugoslàvia. Ens hem afartat de veure per la televisió les tristes imatges de la ciutat de Dubrovnik -patrimoni històric de la humanitat, ens han dit- on tot era destrucció. Semblava que Europa no recordava la lliçó de la darrera guerra i que tot era inútil per aturar la violència. Realment era impossible aturar la guerra? Respondre afirmativament aquesta pregunta ens hauria de fer reflexionar a tots sobre la inutilitat de tant organisme internacional que quan

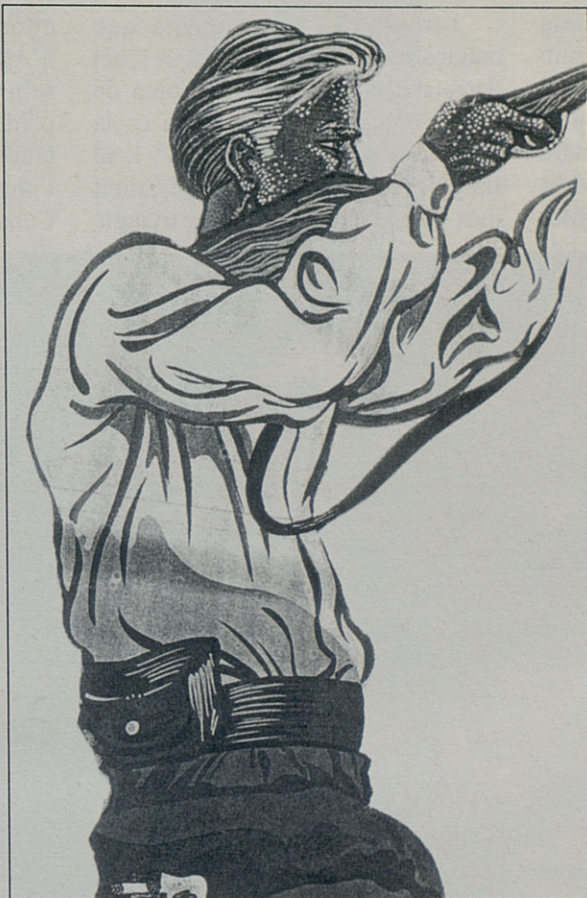
cal que millor funcioni fa aigua pertot. Feia ben poc que havíem assistit impotents a la guerra de Kuwait i, malgrat la indignació d'alguns de nosaltres, no ens pensàvem que tan aviat una altra guerra podria tenir lloc, i aquesta vegada aquí, a Europa.

Els esquitxos ens han arribat fins a nosaltres perquè no tot ha quedat en un conflicte a la frontera dels Balcans. Moltes veus han volgut recordar tot d'una les vinculacions que alguns sectors de la societat croata tengueren amb els nazis quan l'ocupació del seu país. Aquest discurs ha anat més lluny i prenent els referents de les eleccions regionals franceses i les generals italianes ens han explicat que el nacionalisme condueix inexorablement cap al perill feixista. Imagín que aquestes veus han descansat tranquil·les quan han vist que el nacionalisme escocès no era tan fort com predeien les en-

questes; així i tot qualsevol observador atent sap que els nacionalismes no s'expressen tan sols a les urnes, sinó que hi ha altres indicadors de la seva existència que de vegades presenten sota la disfressa de l'inconscient o bé des de la convicció i l'orgull de saber-se lligats des d'antic a un territori. És com si hi hagués un gran interès per mostrar a la ciutadania europeu-occidental que l'alça nacionalista condueix implacablement a l'enfrontament, a la xenofòbia, al racisme i al feixisme.

Sembla que mentre una part d'Europa es convulsiona, l'altra tremola. Podem entendre perfectament els temors dels Estats plurinacionals com és el nostre perquè sabem el que hi perden. Ara bé, ens convé desemascarar a les clares els arguments que fan servir per traslladar-nos la seva por. S'afanyen a mostrar-nos els casos bèl·lics i s'obliden dels esforços de valons, flamencs, txecs, eslaus, nòrdics en general i catalans per cercar mitjançant el diàleg millors solucions d'administració per a la seva comunitat; perquè en realitat això és al que aspirem els nacionalistes: a administrar els nostres recursos i a ser solidaris amb aquells veïns amb els quals per mor de la proximitat geogràfica estam obligats a tenir relacions cordials. Estic convençut que existeixen suficients mesures de pressió internacional per aturar la guerra a Iugoslàvia, però no deu interessar. Hi ha altres casos a la història en els quals s'han tolerat situacions que per principi s'haurien d'haver evitat. Sabem que la Declaració de Londres del 1936 sobre la no intervenció a la guerra civil d'Espanya no fou respectada per Hitler i que els aliats ho coneixien. Sabem que la Texaco Oil Company va vendre petroli a crèdit a Franco quan això encara no s'havia fet mai. També sabem que mai hi va haver un compromís seriós i autènticament solidari de les democràcies europees

envers la República Espanyola tret de les Brigades Internacionals que tanmateix no representaven cap Estat concret i que foren obligades a partir el novembre del 1938. Ni Europa ni les seves institucions poden presumir d'haver aturat guerres. Fins i tot hom podria atrevir-se a pensar que tolerant la guerra de Iugoslàvia es pretén la desmobilització dels nacionalismes, sobretot a estats com l'espanyol, el

Ni Europa ni les seves institucions poden presumir d'haver aturat guerres.

francès o l'italià de tradició centralista.

Més greu em sap que a aquesta operació d'atemoriment general s'hi hagin afegit membres de la intel·lectualitat considerant els nacionalismes com quelcom de divisor i oblidant el compromís democràtic i integrador que han adoptat del 1975 ençà. Recentment el prestigiós historiador Eric J. Hobsbawm, de qui molts d'historiadors ens podem sentir deutors, al seu llibre *Naciones y nacionalismo desde 1780* (Ed. Crítica), diu que un bon historiador no

pot ser mai un nacionalista compromès. Fins i tot ha anat més enfora quan ha escrit que nosaltres -els historiadors- som al nacionalisme el mateix que els cultivadors d'heroïna són als drogadictes. Són opinions que escarufen sobretot quan vénen d'un individu a qui molts hem llegit amb autèntic delit.

Em deman, per què aquesta gent en parlar de nacionalisme sempre afegeix mots com xenofòbia, racisme, feixisme...? Tanmateix la xenofòbia és tan antiga com l'home mateix. Qui realment té la responsabilitat d'erradicar-la és l'Estat mitjançant la funció educativa, però mirau per on no està legitimat per a fer-ho puix que curiosament els primers xenòfobs són els Estats que promulguen lleis d'extranjería. Per altra part, si ara els feixismes tornen a treure el nas dins Europa el motiu no pot ser mai dels qui hem crescut i ens hem format intel·lectualment contra el feixisme.

En qualsevol cas més convendria que tots els crítics i atemorits del nacionalisme pensassin -pel que fa al nostre cas català- que el nostre fet diferencial va més enllà del que expressam cada quatre anys a les urnes. Es voti dretes, es voti esquerres, o no es voti, els que formam part de la comunitat lingüística catalana, sigui quina sigui la procedència i el llinatge, ens sabem membres diferenciats -pel tracte que rebem i per distinció- dels nostres veïns. No és a l'arena política on es lliura la batalla pel nacionalisme que sempre és una batalla d'oportunistes, sinó en el terreny de la psicologia col·lectiva -de l'estil de comportar-nos que tenim- de la qual tots, en algun moment de la vida, ens podem sentir satisfets o desplaguts. Un o altre sentiment es manifesta per causa de molts de factors i sembla que ha arribat l'hora de les satisfaccions respecte el nostre futur. Deu ser que la nostra alegria fa por. □

Gabriel Janer Manila: "Paradís d'orquídies"

PONÇ PONS

Hi ha homes posseïts pel corc de la literatura que escriuen sempre amb passió i segreguen obres que no tenen res d'artificial, postís, ni són simples productes pseudo-culturals per vendre o ser consumits amb l'ajut de propaganda i muntatges. Gabriel Janer Manila n'és un.

Actualment, sembla ser més conegut (però encara no prou reconegut. El premi Andersen, que li daran, farà justícia i llavors tothom el redescobrirà) per la seva obra adreçada a un públic infantil, però ara ens ha sorprès, una vegada més (i aquesta capacitat sols la mantenen els grans escriptors), amb una novel·la esplèndida, corpenedora, madura i d'una gran força emotiva.

Janer Manila, a qui de sempre li ha agradat ficar-se dintre la pell dels seus protagonistes i ha emprat amb encert la tècnica del monòleg interior o la primera persona, s'ha ficat en aquesta obra dins el cor d'una fadrina d'ascendència "xuetona" que rememora passatges de la seva derrotada vida i té per confidents les plantes de casa seva:

"Ara, després de tantes sotragades, en aquesta hora en què els dies se m'escurcen dins les mans i la claror de novembre s'escampa horitzontal sobre el meu paisatge, he vingut a vosaltres disposada a utilitzar-vos per a les meves confessions". "Lentament, vaig aprendre a tòrcer les dificultats, a empresonar-les en el silenci, sense més confidents que vosaltres —quènsies, fúcsies, rododèndrons, begònies—, companyes d'infortuni".

Teresa, una protagonista que enllaça amb altres prototipus de rebel derrotat tan recurrents en l'obra de Janer Manila, diu: "La meua és la història d'una antiga derrota" i, al llarg de la novel·la, que és més, molt més que l'anàlisi d'un tens triangle

enorme i dolorida humanitat: n'Àgueda, la mestra que, inhabilitada, se'n va a l'exili però torna "a fi de no perdre el cap d'enyorament", il'oncle Guillem, que, enamorat perdudament i impossiblement de la seva germana Constança, mare de Teresa, es tanca deformat pel greix dins una habitació i no en surt mai més.

"L'amor sempre sorgeix com una revolta", diu, i aquest amor, apassionat, difícil, impossible, amara de sensualitat (el sexe com a subversió i font de plaer) les pàgines més belles i torbadores del llibre.

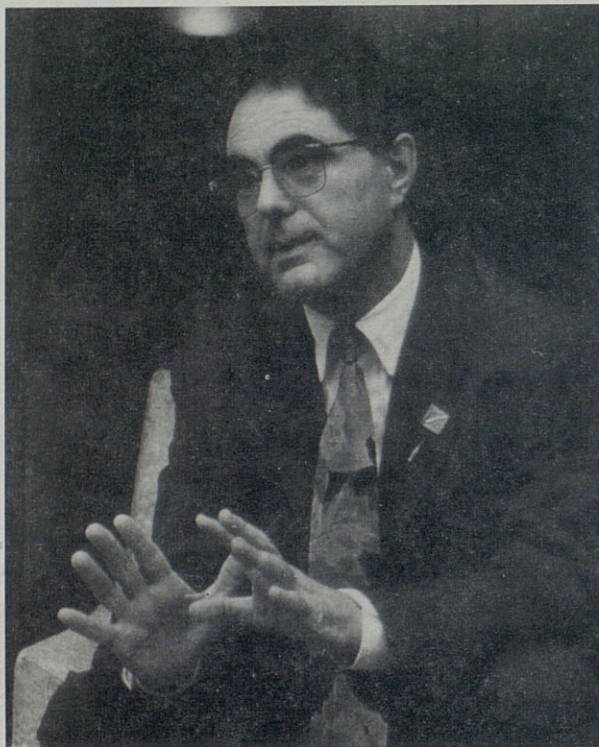
Els episodis més durs, més impactants, que traspuen més violència i delaten més crispació són els que descriuen, amb detalls molt contundents, alguns aspectes de l'odi, la mesquinesa, l'absurditat de la Guerra Civil.

Teresa, sense poder acceptar que "el jardí imaginari de la cultura que volem bastir no existeix", experimenta (títol del tercer apartat del llibre) "la mesura exacta del fred" i veu com Joan, el seu germà, i n'Andreu, el seu promès, tots dos embarcats en les files

feixistes, tornen victoriosos i seran "dos herois només per haver participat —i ara es tanca la porta del futur— en la construcció de l'infern".

El llenguatge, la paraula, l'interès per narrar, "perquè res no hi ha que doni tanta corda a la vida com els relats que en feim, tot tractant d'explicar-la", és, juntament amb les plantes, una constant, un leit motiv que apareix al llarg de l'obra i sembla ser el nucli central.

"Només em queden, finalment, les

Gabriel Janer Manila

amorós, veiem la història d'un món, d'una societat, la mallorquina, sotragada per la brutalitat de la Guerra Civil, i entrem a l'interior d'uns personatges tan perfilats, tan reals, amb tanta personalitat que acaben (i aquest és també un dels trets que distingeix les grans obres) per formar part de la nostra pròpia existència i la nostra vida de lectors.

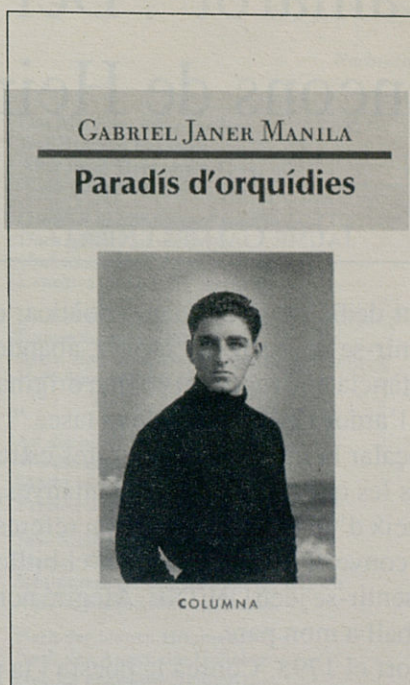
D'entre tots ells, i a pesar de ser secundaris, destaquen per la seva

paraules. El pacte amb les paraules. I el vostre silenci." diu la protagonista. "Les paraules em permeten d'evocar aquell amor, els colors i el perfum que l'abrigaren. Una experiència de paraules a través de les quals puc tornar a viure, ni que fos veritat de bell nou, aquella passió inexistent".

Però hi ha el poder, un poder real, concret, que sense deixar de ser kafkià, s'ha materialitzat en els victoriosos guanyadors que fan de la venjança i la repressió l'acte culminant de la contesa. "I vaig comprendre com és de cruel el poder amb el llenguatge, com és d'injust que les paraules, i la fragància del mar, i també una mirada, vegin condicionat al poder allò que diuen". "Havia descobert que el llenguatge que utilitzava no era el meu, que les paraules no tenien el mateix significat de quan encara no havia succeït tota la barbàrie que enverinà la sang de molts homes i dones". "Perdrem la innocència alhora que la perdien les paraules." Constatrà na Teresa.

Però aquesta és una novel·la pas-

sional i apassionada, feta amb paraules que porten al dedins una gran càrrega

de sentiments i emocions. Una novel·la que (impossible resumir-la en una

simple ressenya) descriu, recrea, analitza amb prosa magistral un temps, una època, un món de frustracions.

D'aquells primers (Llompert dixit) "cops de puny" que ja tenien (qui no recorda "El Silenci"?), tota la força, la fúria d'un poderós, bell llenguatge, Janer Manila ha passat a construir amb sàvia maduresa una escriptura sensual, modèlica, implacable.

La seva obra, tant la destinada a un públic infantil (si és que encara, després d'haver llegit "El Rei Gaspar", "Diumenge, després de lluna plena" o "Tot quant veus és el mar", podem continuar fent aquesta absurda classificació), com l'adreçada a un públic més adult, es compta entre les millors, més personals i més sòlides del segle XX català.

Janer Manila ha assolit amb "Paradís d'orquídes" aquell grau just de saviesa i de mestria narrativa que fa del text, cisellat amb perfecció, una fonda reflexió sobre els més íntims racons de l'ànima humana.

Un gran autor. Una gran obra. □

A Palma, podeu adquirir aquesta revista a les
llibries Quart Creixent i Embat

escola catalana

Professionals de l'ensenyament, assessors lingüístics i estudiosos escriuen sobre la llengua i la realitat sociolingüística, amb independència i realisme. Propostes de didàctica de la llengua per a tots els nivells del sistema educatiu, articles de pedagogia, informes sobre experiències didàctiques, entrevistes i informació bibliogràfica completen l'oferta d'ESCOLA CATALANA.

Volem trencar els nostres límits i arribar a tothom que s'interessi per la llengua, a més dels professors i els estudiosos.

Demaneu-ne un exemplar a la DEC per telèfon o subscriviu-vos-hi.

OMNIUM CULTURAL

DELEGACIÓ D'ENSENYAMENT CATALÀ
Montcada, 20 - 08003 Barcelona - Tel. (93) 319 80 50

Distribució ENLACE

En venda a les bones llibreries.

Estic interessat a rebre més informació de la revista ESCOLA CATALANA.

Nom _____

Adreça _____

Població _____ C.D. _____ Tel. _____

“Nits en el camarot”. Del llibre de les cançons de Heine

JAUME GALMÉS I RIERA

Un dels escrits que Marià Manent dedicà a la traducció poètica, diu així: “L’aproximació —i només l’aproximació és possible— sol obtenir-se amb pacient espera, abandonant formes, solucions successives, gairebé fins al descoratjament. La distància que separa el poema original de la seva versió mai no és vista pel traductor amb major lucidesa que en l’ardor i el desencís de la tasca.”(1) Per això, el títol d’*Aproximacions* em sembla del tot escaient per encapçalar la traducció d’aquestes estrofes.

Avui no són traduccions franceses les que present, sinó alemanyes, d’un poeta que ara pot semblar-nos llunyà en el temps i en l’espai, tanmateix d’un lirisme intens. Em refereix a HEINRICH [Harry, abans de fer-se batejar protestant: ell era jueu, es convertí sols per obtenir “el bitllet d’entrada a la cultura europea” (2) encara que no per això deixàs mai de sentir-se jueu] HEINE. Afegiré només dues dades sobre el poeta que ens ocupa. Abans, però, dedic aquest treball a mon pare.

Heinrich Heine nasqué a Düsseldorf el 1798. Conreà la poesia i la prosa de viatges. També fou molt de temps corresponsal a París de diaris alemanys. Criticà durament el seu país, que encara era governat si fa no fa com a l’Edat Mitjana, mentre que els francesos ja havien duit a terme la seva Revolució. Morí d’apoplexia el 1856, a París.

Nits en el camarot

La mar té les seves perles,
El cel té les seves estrelles,
Però el meu cor, el meu cor,
El meu cor té el seu amor.

Grans són la mar i el cel,
Encara més gran és el meu cor,
I més bell que les perles i les estrelles
Brilla i resplendeix el meu amor.

Tu, petita i jove al.lota,
Vine al meu gran cor;
El meu cor i la mar i el cel
Cessen davant el més fort amor.

*

A la blava flassada del cel,
On les belles estrelles escintillen,
Voldria serrar els meus llavis,
Serrar salvatge i tempestuós plorar.

HEINE BUCH DER LIEDER

Aquelles estrelles són els ulls
De la meua estimada, de mil maneres
Brillen i saluden amicalment
Des de la blava flassada del cel.

Cap a la blava flassada del cel,
Cap als ulls de la meua aimia,
Aixec reblert de fervor els braços,
I preg al mateix temps que implor:

Ulls encisadors, lluminosos de gràcia,
Oh, faceu benaurada la meua ànima,
Deixau-me morir i guanyar-vos,
A vosaltres i al vostre cel sencer!

*

Des dels ulls dels cels allí dalt
Baixen tremolant espires daurades
A través de la nit, i la meua ànima
Es dilata d'aquest amor llunyà.

Oh vosaltres, ulls dels cels allí dalt!
Desfogau-vos en plors dins la meua ànima,
Que des de les lluminoses llàgrimes
Desbordi la meua ànima.

*

Bressolat per l'onejar del mar
I per somiosos pensaments,
M'estic tranquil en el camarot,
En l'obscur racó del llit.

A través de l'obertura de l'escotilla
Esguard allí dalt les clares estrelles,
Els estimats, dolços ulls
De la meua dolça estimadíssima.

Els estimats, dolços ulls
Vetllen sobre el meu cap,
I escintillen i fan senyals
Des de la blava flassada del cel.

Cap a la blava flassada del cel
Esguard feliç hores i hores,
Fins que un blanc vel de boira
M'oculta els ulls estimats.

*

Al mur de fusta del navili,
On el meu cap somiós es recolza,
S'esberlen les ones, les ones salvatges;
Mormolen i xiuxiuegen
Secretívols a la meua orella:

Nachts in der Kajüte

Das Meer hat seine Perlen,
Der Himmel hat seine Sterne,
Aber mein Herz, mein Herz,
Mein Herz hat seine Liebe.

Groß ist das Meer und der Himmel,
Doch größer ist mein Herz,
Und schöner als Perlen und Sterne
Leuchtet und strahlt meine Liebe.

Du kleines, junges Mädchen,
Komm an mein großes Herz;
Mein Herz und das Meer und der Himmel
Vergehn vor lauter Liebe.

*

An die blaue Himmelsdecke,
Wo die schönen Sterne blinken,
Möcht ich pressen meine Lippen,
Pressen wild und stürmisch weinen.

Jene Sterne sind die Augen
Meiner Liebsten, tausendfältig
Schimmern sie und grüßen freundlich
Aus der blauen Himmelsdecke.

Nach der blauen Himmelsdecke,
Nach den Augen der Geliebten,
Heb ich andachtsvoll die Arme,
Und ich bitte und ich flehe:

Holde Augen, Gnadenlichter,
O, beselig meine Seele,
Laß mich sterben und erwerben
Euch und euren ganzen Himmel!

*

Aus den Himmelsaugen droben
Fallen zitternd goldne Funken
Durch die Nacht, und meine Seele
Dehnt sich liebeweit und weiter.

O, ihr Himmelsaugen droben!
Weint euch aus in meine Seele,
Daß von lichten Sternentränen
Überfließt meine Seele.

*

Eingewiegt von Meereswellen
Und von träumenden Gedanken,
Lieg ich still in der Kajüte,
In dem dunkeln Winkelbette.

Durch die offene Luke schau ich
Droben hoch die hellen Sterne,
Die geliebten, süßen Augen
Meiner süßen Vielgeliebten.

Die geliebten, süßen Augen
Wachen über meinem Haupte,
Und sie blinken und sie winken
Aus der blauen Himmelsdecke.

Nach der blauen Himmelsdecke
Schau ich selig lange Stunden,
Bis ein weißer Nebelschleier
Mir verhüllt die lieben Augen.

*

An die bretteerne Schiffswand,
Wo mein träumendes Haupt liegt,
Branden die Wellen, die wilden Wellen;
Sie rauschen und murmeln
Mir heimlich ins Ohr:
»Betörter Geselle!
Dein Arm ist kurz, und der Himmel ist weit,
Und die Sterne droben sind festgenagelt
Mit goldnen Nägeln, —
Vergebliches Sehnen, vergebliches Seufzen,
Das beste wäre, du schliefst ein.«

*

Es träumte mir von einer weiten Heide,
Weit überdeckt von stillem, weißem Schnee,
Und unterm weißen Schnee lag ich begraben
Und schlief den einsam kalten Todesschlaf.

Doch droben aus dem dunkeln Himmel schauten
Herunter auf mein Grab die Sternenaugen,
Die süßen Augen! und sie glänzten sieghaft
Und ruhig heiter, aber voller Liebe.

“Encantat company!

El teu braç és curt, i el cel és ample,
I les estrelles allí dalt són enclauades
Amb daurades clavilles, —
Inútils deleigs, inútils sospirs,
Seria millor que et dormissis.”

*

Somiava en un vast ermàs
Colgat de neu quieta i blanca,
I davall la neu blanca m'enterraven
I dormia la son solitària i freda de la mort.

Aleshores, des de dalt del cel fosc, miraven
A baix el meu sepulcre els ulls de les estrelles,
Els dolços ulls!, i brillaven victorioses,
Tranquilles i serenes, però plenes d'amor.

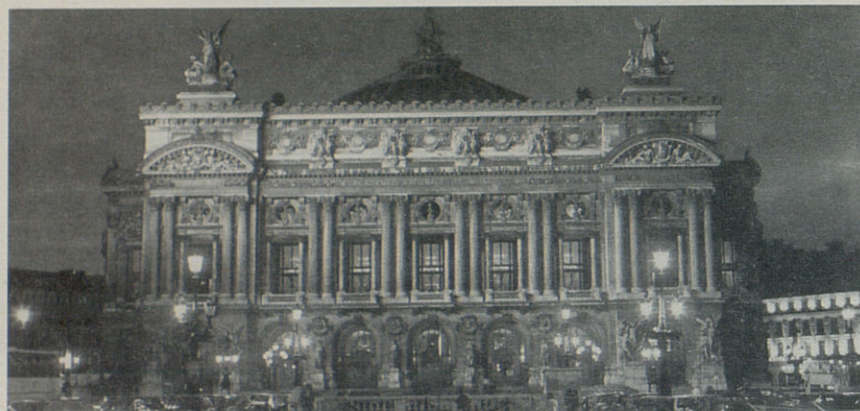
NOTES

(1) *Poesia anglesa i nord-americana*.
Traducció i Notes de Marià Manent,
Editorial Alpha, B., 1955

(2) Vegeu la Presentació dels *Quadres de viatges*, MOLU 1983. Una altra obra d'aquest autor també traduïda al català són *Les nits florentines*, d'Edicions Columna.

El palau de Garnier

JOSÉ S. AYALA

El Teatre de l'Òpera de París, la magnífica obra de l'arquitecte Charles Garnier.

"Que les muses restin sempre en aquest temple per al goig de l'esperit".
Haendel.

Al desembre de 1860, després d'haver estat aprovat el projecte del gran arquitecte Charles Garnier d'entre els 171 presentats, es va col·locar la primera pedra (mai millor dit) del Gran Teatre de l'Òpera de París que aquell mateix any havia decidit construir Napoleó III.

D'aquesta manera va començar l'obra monumental que, bastida en el centre del barri dels negocis de París, havia de ser una de les peces més significatives com a centre de manifestacions artístiques de la humanitat.

En la meua recent visita a la ciutat he disfrutat de contemplar el conjunt harmoniós d'aquest teatre singular que, just en entrar, ofereix l'explosió de les policromies més ambicioses del barroc. En el vestíbul principal, com guardians del Temple Líric, emergeixen quatre figures monumentals de Haendel, Gluck, Lulli i Rameau, savis de la música, contribuents a la consolidació i continuada vida de l'obra de Garnier.

L'escala central, tot descendant,

ens apropa a l'Estany de les Pitonises i a la rotunda -profusió de miralls- dels abonats. Marbres i ònixs contribueixen a realçar el marc fastuós d'un món mitològic decorat amb mosaics venecians.

"Le Gran Foyer", lloc de reunió en els entreactes, és un saló rectangular format per un conjunt de columnes corínties i il·luminat per multitud de llums de les làmperes simètricament col·locades, que mostra les pintures de temes romàntics en la decoració del sostre.

Finalment, allò que és l'ànima del Teatre, amb la mateixa magnificència que trobam arreu. La gran làmpara central amb pintures de Marc Chagall i un pes de 7 tonelles només l'aranya. I l'escenari, l'amplitud del qual permet que hi treballin alhora un conjunt de 450 persones. La Pavlova, Nijinski, Diaghilev... entre tants i tants d'altres, hi han deixat també les seves petjades.

No, no vaig assistir a cap concert, ni a cap funció d'òpera o ballet. Per això m'he limitat a fer unes retxes referides al marc sense parió que acull aquestes representacions, retxes que, em sembla, serveixen per omplir la pàgina en què solc parlar de música. □

EXPOSICIÓ A WASHINGTON

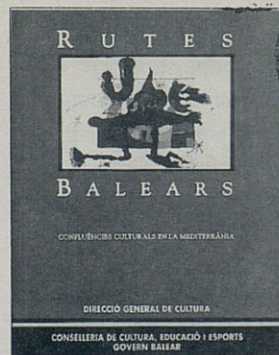
Confluències culturals en la Mediterrània

SANTI ADROVER

La Conselleria de Cultura de la nostra Comunitat Autònoma ha organitzat, conjuntament amb l'Ambaixada Espanyola als Estats Units, una exposició amb aquest títol: Rutes Balears. Confluències culturals en la Mediterrània. La seu serà el Centre de Comunicacions del Fons Monetari Internacional a la Ciutat de Washington.

Un total de 66 obres, corresponents a 66 artistes nats a les Illes o bé afincats, s'exposaran juntament amb peces històriques que reflecteixen, d'alguna manera, una part de la història cultural de les Balears.

La raó de les relacions entre el Fons Monetari Internacional i el Go-

vern de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, es deu al fet que el FMI va considerar les nostres illes com el màxim exponent de la producció pictòrica d'una zona de confluència de corrents artístics contemporanis i mediterranis, amb tota la connotació que comporta aquesta darrera precisió. El director del Centre de Comunicacions del FMI, el Sr. Ives Gisse, coincidint amb la celebració del Vè Centenari del Descobriment, va proposar a la Conselleria de Cultura la possibilitat de dur a terme l'exposició.

La projecció internacional que representa una manifestació d'aquesta importància, pot ser l'oportunitat per fer conèixer els nostres joves pintors a tot el món i refermar l'interès pels ja consagrats. □

Iguals en drets

GRUP DE DRETS HUMANS DE MALLORCA

Davant els components irracionals i aberrants de racisme i xenofòbia que es manifesten a Europa i també entre nosaltres, Drets Humans de Mallorca, en col·laboració amb d'altres entitats, inicia la campanya "IGUALS EN DRETS". Es tracta de suscitar una nova cultura, ampla i solidària, que respecti i promogui les minories ètniques, nacionals o estrangeres, com a elements enriquidors de la nostra societat.

A continuació volem donar la visió d'un parell de membres dels grups que han promogut, a Mallorca, aquesta campanya i que van tenir un intercanvi d'opinions.

Intervenien:

- (PB) Pere Ballester: Càritas.
- (MT) Mercè Truyols: Drets Humans.
- (MA) Mustafà Ait Zakri: C.I.T.E.
- (PS) Pepita Simó: Drets Humans.

MT: Per què en aquests moments i a Mallorca, una campanya contra el racisme i la xenofòbia?

PB: Perquè, evidentment en aquests moments, el tema del racisme i la xenofòbia, sempre actual, ha pres una força especial per l'afluència de persones procedents de tots els països pobres, com magrebís, sud-americans i la gran allau que se'n ve al damunt procedent de tots els països de l'est. Aquest potser serà el gran problema del futur. Per això crec que s'han d'alçar algunes veus, per una sèrie de coses:

Primera cosa: Per fer prendre consciència a la societat d'aquesta nova realitat, perquè en últim cas haurà de ser la pròpia societat la que hi haurà de respondre.

Segona cosa: Per fer-nos, a nivell de Mallorca, una pregunta ben interressant: Som o no som racistes?

I com a tercera cosa, amb aquesta campanya es pretén fer una recollida de firmes per demanar, a més de la dignificació dels immigrants, la tipificació penal del racisme i la xenofòbia. Aquesta recollida de firmes pot ser un índex de la qüestió que plan-

Es tracta de suscitar una nova cultura que respecti i promogui les minories ètniques, nacionals o estrangeres com a elements enriquidors de la nostra societat.

tejava abans sobre si els mallorquins som racistes o no, és a dir que la recollida de firmes ens pot donar una idea del grau de presa de consciència de la nostra societat.

MT: És evident, Mustafà, que en el

fons ningú no és racista pel color de la pell, dels ulls, dels cabells; però, en un grup de gent del país que fa cua per demanar feina qualsevol persona pot entendre el problema i veure que si aquí hi ha atur i un estranger demana

la feina, és lògic que el lloc de treball sigui per al desocupat del propi país. Què n'opina vostè d'això?

MA: Bueno, lo que opino en este punto es que, en principio, el extranjero viene aquí por motivos económicos, marchando de su país con la intención de mejorar sus condiciones de vida. Al llegar, a España en este caso, cubre casi siempre los puestos de trabajo que las gentes del propio país no quieren o que realizan de otra manera. Normalmente cuando salimos al campo o nos fijamos en la construcción, encontramos al extranjero que ha aceptado unos trabajos que ni tan siquiera se ofrecen a los del país, por tanto no creo que se pueda pensar que los emigrantes están quitando ningún puesto a nadie.

MT: Pepita, vertaderament ¿et sembla bé el fet que a tots els pobles de Mallorca hi hagi gent de parla castellana, de parla caló, de parla àrab, fins i tot anglesos i francesos, i que tot just se senti parlar mallorquí?

PS: És comprensible que sigui així per la gran afluència que tenim de gent de fora que ve a treballar o com a turistes que són la nostra principal indústria. Però no ho trob lògic per la manca d'integració que manifesten, integració que per ventura no l'hem sabut, ni uns ni altres, aconseguir, sempre pensant que s'ha de fer sense rebutjar la identitat de cap poble, sinó intentant que puguin conviure totes les cultures juntes, coneixent i aprofundint la pròpia del país d'acollida.

MT: Pere, ¿no creus que la teoria d'aquesta campanya, que és molt maca vista de fora, podria significar que tot estranger, ja fos sud-americà, nord-africà, de l'est, etc, amb el temps arribaria a ésser un mallorquí i, per tant, la població mallorquina seria un poc com la d'Israel avui en què quasi tothom és de procedència estrangera? Què et sembla?

PB: Bé, aquest és un tema delicat que jo personalment, i últimament molt

més encara, crec que s'ha de tractar amb gran exquisidesa. Amb rebutjos i atacs frontals no es conquereix ningú, si al cas una plaça, però no una persona. Per tant, la integració és possible; en principi tots podem ésser mallorquins potencials, tampoc no tenim sang especial. Si volem que s'assumeixi la nostra cultura (que ho hem de voler) i la nostra identitat (que ho hem de voler) i que les segones

a ella, pero al mismo tiempo tengo que proteger mi identidad cultural y que el mallorquín me la respete y que podamos llegar a una convivencia, mientras estamos aquí juntos.

MT: Mustafà, en aquest moment, sents que la majoria de gent (perquè no tothom té la mateixa actitud) de Mallorca t'acull bé, o no? Et deman que siguis sincer a l'hora de respondre.

MA: Vamos a ver, la cuestión no es como te trata la gente, sino como te trata una educación determinada. Hay personas que están educadas y no sienten la diferencia entre tu y el otro y te tratan igual como a cualquier vecino, sin más. Pero hay otro tipo de gente con una educación distinta que tienden a generalizar, y si piensan que eres un extraño o un moro y están educados en la idea de que eso es ser mala persona, un delincuente, todos son malos para ellos y siempre se quejan y no quieren ni acercarse.

PS: Mustafà; una altra cosa et preguntaré, a tú, precisament perquè no ets d'aquí i ho pots conèixer més: si

el menyspreu a una certa raça o a la gent que ve de fora està més en funció del grau de marginació personal que cadascú pugui tenir o, al contrari, depèn de la seva pròpia identitat, del poble d'on prové, del grup racial al qual pertany. En una paraula, si la marginació és més una qüestió econòmica que de racisme o xenofòbia.

MA: Sí, también en mi país existe este tipo de rechazo económico, que siempre observamos hacia un pobre, no hacia un rico, porque un rico trae divisas, trae dinero para dejarlo, participa en el desarrollo económico. De otra manera, pero entendemos que el trabajador pobre, que también participa del desarrollo económico, no es lo mismo y por esto establecemos la diferencia entre el rico y el pobre, o sea que si un árabe de Arabia Saudita es un petrodólar hay que acercarse a él porque puede dar propina. Si es un moro de la parte norte, de las partes

generacions, de qui sia, se sentin mallorquines, en aquest moment el que hem de fer és obrir els braços, explicar les raons i no prendre posicions, moltes vegades fins i tot claudicans i molt tancades, perquè, naturalment, això és el que produeix el rebuig davant aquestes coses. Per tant: sí puristes per a defensar la nostra identitat, i al mateix temps oberts davant qualsevol persona que ens vulgui entendre.

MT: Ara deman a Mustafà: estàs disposat a ser un autèntic mallorquí?

MA: És una pregunta un tanto difícil; ¿quieres decir un mallorquín de nacionalidad, de integrarme renunciando del todo a mi identidad cultural? o bien, ¿mallorquín de residencia, aceptando la cultura de aquí, pero sin perder mi identidad? Yo lo que pienso y entiendo es que debería respetar la cultura mallorquina, previamente a que me permitan el acceso

más pobres, como va mal vestido, y con la mentalidad europea lo que cuenta es la imagen exterior, ya se le desprecia, aunque bien pudiera ser un filósofo, pero se le rechaza por su aspecto.

PB: Mercè: evidentment, com a grup de Drets Humans defensam la integració, la bona acollida, els mateixos drets per a qualsevol que vengui a aquesta terra; jo, per centrar aquesta xerrada i ser absolutament nobles, et vull preguntar: Davant aquest moment social i econòmic, ¿Europa té capacitat econòmica i social suficient per acollir tothom que vulgui venir, sense que hi hagi lleis que regulin aquest trasbals de la immigració?

MT: No hi ha cap país que tenguí la capacitat de poder acollir una immigració massiva. Ja s'ha vist a ciutats com Viena o Berlín on l'arribada massiva ha desbordat qualsevol previsió. Sigui on sigui ha calgut una regulació. El que no és tan clar és la regulació que se'ns ha imposat. Em referesc al poble de les illes Balears, una Llei d'Estrangeria que casualment o coincidentment va contra natura, perquè les nostres arrels estan per història i tradició més de cara la Mediterrània occidental, el nord d'Àfrica i els països sud-americans, i aquesta Llei d'estrangeria sembla que ho vol ignorar, la qual cosa va bastant en contra al fet de conservar la nostra idiosincràcia i identitat.

PB: Per ventura, (i la pregunta va per a tots), un tema dels més candents i de més actualitat és el dels nous nazismes i la pujada dels partits totalitaris; com el triomf de La Pen a França. Què en pensau de tot això?

MT: Jo crec que és un problema absolutament preocupant i greu; per aquest motiu, precisament, "Drets Humans", ha llançat aquesta campanya a Mallorca, aquí on racisme i xenofòbia, pròpiament dits i en pla grandiloqüent, no existeixen perquè tenim un percentatge baixíssim d'immigrants treballadors, no de turistes, que és un altre tema. Però sí que crec que és important frenar aquesta gran onada, que serà cada vegada pitjor, de nacionalismes ultres que s'està manifestant a tota Europa, també a

Europa té capacitat econòmica i social suficient per acollir tothom que vulgui venir?

Estats Units, però a Europa especialment. Pens que és duríssim ja que no podem oblidar per què i com començà la segona guerra mundial. Per tant, no és hora de tancar fronteres ni de prendre postures arbitràries i dures que només poden conduir a conflictes greus.

PS: Ho veig molt preocupant, i, sobretot, com deia na Mercè, venint d'Europa on ho hem viscut d'una forma tan crua. Crec que hem de cercar el sistema de conscienciar la gent que aquestes postures són sempre negatives i insolidàries. Els nacionalismes ben entesos han de servir per a potenciar la pròpia identitat, sense rebutjar la de qualsevol altre ésser humà, ningú no es pot sentir superior a l'altre.

PB: Només voldria afegir una cosa molt breu davant la gravetat d'aquest problema, i és que els pobles que no tenen memòria històrica estan condemnats a repetir la història.

MA: Lo que preocupa, en este caso, es el avance de la extrema derecha, en concreto de Le Pen en Francia, movimientos de fascistas o neo-nazis en Alemania y los acontecimientos de Italia, que lo que defienden en su política es que el inmigrante es el que perjudica la seguridad y el trabajo de los ciudadanos, y a todos lo niveles.

En mi opinión este avance también lo favorecen los que se dicen la izquierda, que hablan contra el racismo y la xenofobia pero toleran las situaciones marginales de muchos grupos de extranjeros o de minorías étnicas, como los gitanos, no ayudando a su

integración y desarrollo. En vista de todo ello lo importante es ver y preguntarnos: ¿qué podemos hacer para intentar parar este fenómeno, para que no avance más? Lo importante es saber qué podemos hacer cada uno de nosotros a nuestro nivel, en nuestro barrio, en nuestro trabajo, cómo podemos hacer llegar este mensaje a la memoria, tanto de los ciudadanos como de las administraciones, ver de dar soluciones, tanto económicas como sociales, e intentar, como humanistas, dar opiniones ante esta situación.

Per tot el que abans s'ha esmentat, "Drets Humans de Mallorca" duu a terme aquesta campanya, juntament amb les següents Entitats:

- Caritas
- Justícia i Pau
- Acció Social Diocesana
- Moviment Cristià de Professional
- CITE (Centre d'Informació de Treballadors Estrangers)

És una campanya que s'ha estès a tota l'illa de Mallorca i que a través dels seus Municipis ha arribat pertot. Un dels principals objectius (i no creim que sigui una utopia) és aconseguir el dret a la pròpia identitat. Això vol dir fomentar el respecte per als diferents valors i formes de vida que aporten les minories ètniques, tal com promulga el primer article de la Declaració dels Drets de l'Home, aprovada a les Nacions Unides l'any 1948 per tots els països integrants, i que diu: "Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets". □

Esperit inconformista

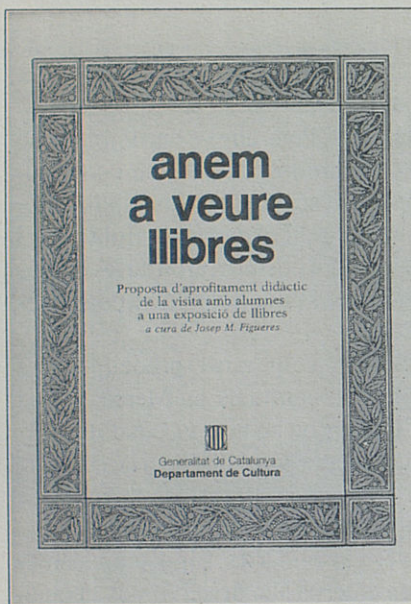
JOSEP M. MAGRINYÀ I BRULL

Al núm.53 d'EL MIRALL, l'estudiant de filologia catalana Martí Janer va publicar sota el títol *Quin futur hi ha per a la llengua catalana* uns comentaris que em van causar desassossec. Primerament, perquè un estudiant d'una disciplina com l'esmentada em semblava que no podia escriure'ls sense rebel·lar-se contra allò que els motivava, sense mostrar l'esperit inconformista amb què els joves solen abraçar causes perdudes. Segonament, perquè acceptava, sense replicar-la, l'exposició del llibre que comentava.

Per sort, el sociòleg i antropòleg, catedràtic a l'Institut de Castelló, Joan Francesc Mira, tan lúcid sempre, autor de la meua preferència, ha vingut a socórrer-me. Fent referència a una qüestió semblant apereguda en el Congrés del PEN Club celebrat darrerament a Barcelona en què es manifestava la propensió catastrofista sobre els professionals de la ploma -poetes, assagistes, novel·listes-, va dir (EL TEMPS, núm.412) unes veritats irrefutables, algunes de les quals vull copiar:

«He sentit en la tribuna d'aquest congrés expressions com "el final de la poesia", "la literatura està en perill d'extinció" (o que "els escriptors som una espècie amenaçada"), "la biblioteca es mor", "progressa l'analfabetisme generalitzat"... Em pregunte si no patim una variant de maniqueisme històric, segons la qual el bé és "abans", el mal és "ara" i el mal absolut "després".

»...tanmateix, ¿hi ha algun "abans" (fa cinquanta anys, cent, dos-cents, cinc-cents...) en què hi haguera més producció literària, més escriptors que en viuen, més llibres publicats, més

llibreries que els venen, més clientela que els compra, més revistes de literatura, més pàgines de llibres en els diaris, i fins i tot més publicitat de la nostra mercaderia?

»...¿Quin col·legi normal i corrent voldria viure o escriure al segle XVIII, XVII, XVI, XIII...? Ja poden anar triant quin era el bon temps sense crisi i, si em convencen, em sobran les teories.»

La casualitat ha volgut que justament aquests dies arribàs a les meves mans un opuscle de la Generalitat de Catalunya, "Anem a veure llibres", que conté una mostra estadística sobre la *producció de llibres en català*, de la qual extrec les següents dades (les més actuals facilitades per telèfon pel Departament d'Informació Cultural de la mateixa Generalitat):

Títols publicats en	1879	37
" "	1881	35
" "	1930	308
" "	1931	277
" "	1933	740
" "	1936	865
" "	1940	—
" "	1945	5
" "	1950	43
" "	1954	96
" "	1960	183
" "	1968	460
" "	1976	855
" "	1980	1722
" "	1984	3018
" "	1985	3471
" "	1987	4055
" "	1988	4200
" "	1989	4327
" "	1990	4838
" "	1991	4965

De manera que, si els hagués cercat, en Martí Janer tenia motius per adoptar una actitud menys acomodàcia, i jo, en conèixer-la, hauria estat més tranquil, més confiat en la seva inconformitat.

* * *

Ja que m'he introduït en el món de l'estadística, em tornaré a referir al setmanari valencià (EL TEMPS-408) que publicà un gràfic relatiu a militants de partits polítics i socis d'entitats del País Valencià, Balears i Catalunya expressat en valors absoluts. Tot i que són dades prou significatives hem volgut afinar-les un poc més i hem calculat la seva importància relativa respecte la població de cada Comunitat. El resultat és que les dades referides a les Balears no desmereixen de les dels altres territoris catalans. Vegeu-ho en el quadre que segueix.

País Valencià: 3.800.000 habitants

PARTITS POLÍTICS

P.Socialista del P. Valencià-PSOE	40.500	militants	1'07%
Partit Popular	32.671	"	0'86%
Unión Valenciana	12.000	"	0'32%
Esquerra Unida del P. Valencià	6.000	"	0'16%
Unitat del Poble Valencià	1.300	"	0'03%

ASSOCIACIONS

Acció Cultural del P. Valencià	7.500	socis	0'20%
València Club de Futbol	30.000	"	0'79%

Illes Balears: 750.000 habitants

PARTITS POLITICS

Partit Popular de Balears	7.000	militants	0'93%
P.Socialista de les Illes-PSOE	3.500	"	0'47%
Federació d'Esquerra Nacionalista	1.500	"	0'20%

ASSOCIACIONS

Obra Cultural Balear	2.200	socis	0'29%
Grup d'Ornitologia Balear	2.500	"	0'33%
Real Club Esportiu Mallorca	9.200	"	1'23%

Catalunya: 6.000.000 habitants

PARTITS POLITICS

Convergèn. Democràtic de Catalunya	28.730	militants	0'48%
Unió Democràtica de Catalunya	12.000	"	0'20%
Esquerra Republicana de Catalunya	5.800	"	0'10%
Partit dels Socialistes de Catalunya	20.214	"	0'34%
Iniciativa per Catalunya	8.146	"	0'14%
Partit Popular	16.240	"	0'27%

ASSOCIACIONS

Omnium Cultural	18.000	socis	0'30%
Futbol Club Barcelona	108.000	"	1'80%
Real Club Esportiu Espanyol	15.500	"	0'26%
Defensa del Patrimoni Natural	4.000	"	0'07%

Joan Fc. Mira no es referia precisament als autors en llengua catalana, sinó als escriptors en general, inclosos els catalans. Les estadístiques fredes tenen una lectura distinta si les llegim al costat d'altres que permetin la comparació, que les facin comprensibles i dúctils. I aquest equilibri és el que aproxima al coneixement de la realitat sense catastrofismes. □

SA TALAIA

La terra que ens ha vist néixer

BENIGNE PALOS

És ben clar que les persones resten sempre marcades per la terra que els ha vist néixer. És curiós, però és així. No hi ha lloc ni terra millor, més bella ni més encisadora que la seva i no hi caben comparacions.

Recordo que al meu curs de batxillerat, hi havia un company de Ciudad Real, fill d'un funcionari d'hisenda. Ens havia arribat a fer el cuc de l'orella malalt ponderant l'encant de la seva ciutat, devora la qual Palma no hi tenia res a fer. Ens parlava també d'un parc, "El Parque Gaset", molt millor, segons ell, que el Hide Park de London.

Quan la guerra civil, la meua unitat havia anat a raure precisament a Ciudad Real, i quina decepció em vaig endur! Aleshores era una ciutat petita amb cert aire de poble i el parc em va semblar un jardí gran. Tenia un cadafal metàl·lic al centre on es feia música els diumenges i, a prop, un modest brolladoret. Però aquell company s'ho estimava tant que per a ell no hi havia res millor en el món. Encara que no fos el mateix cas, ja que Mallorca és una inqüestionable oferta turística pel seu interès paisatgístic, anys més tard vaig poder comprendre el sentiment amorosívol d'aquell company envers la seva ciutat després d'un viatge que vaig fer per la costa cantàbrica, País Basc, Cantàbria i Astúries.

És ver que em va impressionar aquella riquesa d'aigua pertot i aquella gamma de verds. Però res no superava la meua estimada Roqueta, malgrat la malmesa que li havien produït uns desconsiderats urbanitzadors que tenien l'únic objectiu de fer doblers i no els importava la destrucció del paisatge.

Quan contemplava la costa del mar Cantàbric no podia evitar de recordar els meravellosos penya-segats del Nord de Mallorca ni les blanques i transparents platges de la costa Sud. Sempre ho superava Mallorca. Fins i tot el rocam de les nostres muntanyes que el foc ha despullat d'arbres tenien molta més poesia.

Mai no es podrà tallar el cordó umbilical anímic i espiritual que uneix l'home amb la terra que l'ha vist néixer.

Carrer d'en Rubí, 5
Tel. 71 38 21
07002 Palma (Mallorca)

Geronto-hedonisme subvencionat

MATEU GRIMALT

A quasi totes les cultures -inclosa la dels caníbals, que per estalvi o comunió se'ls mengen- honrar els ancians ha estat sempre un imperatiu ètic o un tabú tribal. "És més lleig que pegar a son pare", diu el refrany. La nostra parla n'està plena de mots que senzillament volien dir "vell", ara farcits de connotacions honorables: senyor, senador, prevere, sènior, veterà, emèrit... ¿Serà per això que a aquesta societat que veu tan bé tancar els nins en guarderies no li sembla tan bé dur els vells a les residències?

Però la vellesa també està migpartida pel tall que xapa la societat en rics i pobres. Per un costat, el vellet savi de la falla, que recollia herbetes per menjar, honorable només per la saviesa; l'ancià, doblement marginat, pelat de diners i de força de braços; el vellet pobre objecte de les obres de misericòrdia, o client de *ses hermanites*, i que ara té el subsidi d'una pensioneta.

I les pensions de jubilació que permetran ben viure o malviure segons l'estatus econòmic anterior i la cartera de valors acumulada.

A l'altra banda hi tenim el personatge emblemàtic de l'ancià poderós, titular de finques i dipòsits bancaris, que disposa atrabiliàriament d'allò que és seu fins al darrer alè, i més enllà encara si li surten bé els

antulls d'en pere bord i en pau beneficiari en una taringa de canvis de testament i codicils de voluntats on mai no se sap quina serà la darrera.

¿I si ens incapacitassin a tots als 70 anys per gaudir d'una segona minoria d'edat?

Aital dicotomia, a part de la germanor de ser de la mateixa quinta,

na, de viatges, consumisme, monitors de temps lliure, dinars, balls, una certa disbauxa, esport, fins i tot temps de sexualitat sense fer cas de la frase del poeta Ovidi "turpe senilis amor", àdhuc amb certa ostentació amb la qual l'estètica de la bella forma clàssica capitula i hom entra en el terreny de l'estètica de la dissonància on es despotencia el mític terror de la cosa obscena o grotesca.

Caldrà, potser, un dia, reformular si el vell -com a tal- té tot el dret a ser beneficiari de propines. Vull dir, si la societat ha de subsidiar la reducció de la targeta de transport urbà a aquell terciarista o terciadater que vagi de banc en banc a girar cartilles d'estalvi a termini fix; o si -i fins a quin grau- han de ser objecte de beneficiència o subvenció les excursions d'una persona anciana que es pot ben pagar tota l'estada a una platja i encara més -tot sigui dit amb gran respecte pel seu dret a conservar-se.

No obstant això, si socialment només als menors necessitats o desvalguts se'ls concedeixen beques d'estudi,

¿per què donar beques de fruïció a alguns jubilats a qui els surten els doblers per les butxaques? Sobretot havent-hi altres vellets que tot just poden pagar una mica de recapte, el llum i el lloguer del piset, sense ni gota de geronto-hedonisme. □

La vellesa també està migpartida pel tall que xapa la societat en rics i pobres.

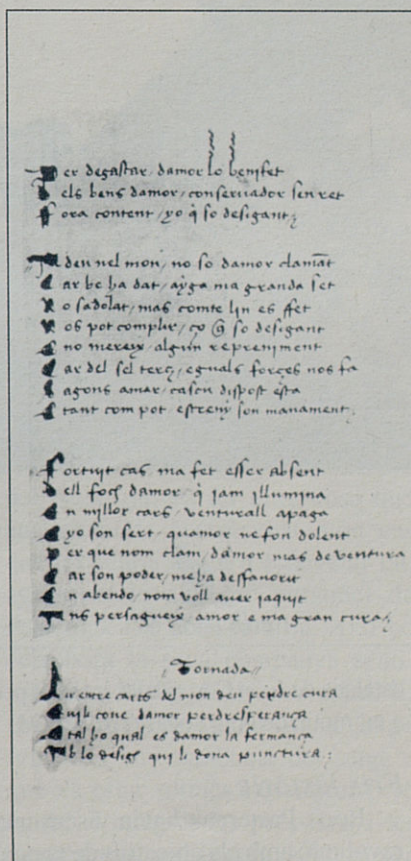
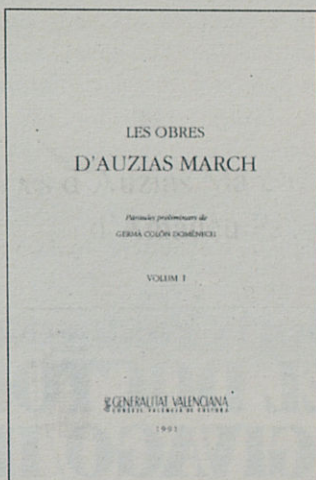
s'ha vist coberta per un nou factor que conjumina el ric i el pobre: la jubilació entesa com a temps de diversió que, segons la dita dels llatins, en el vell sempre hi ha qualche cosa d'adolescent. Edat tercera de la joventut sego-

Les obres d'Auzias March. Edició crítica d'Amadeu Pagès *

PERE ROSSELLÓ I BOVER

Amadeu Pagès va ser un dels grans filòlegs de principis del nostre segle. Nascut a Estagell (el Rosselló) en 1865, va estudiar a Perpinyà i a París, on fou deixeble de Morel-Fatio a L'École des Hautes Études. Es doctorà amb una tesi en francès sobre l'edició de les obres d'Ausiàs March, que ha constituït una de les edicions crítiques de l'obra del poeta de Gandia més importants fins ara. Per dur-la a terme, Pagès va haver de viatjar per la Península Ibèrica i per Anglaterra, tot cercant material. Foren fruit de les investigacions de Pagès sobre Ausiàs March un bon nombre de publicacions, a més de l'edició crítica esmentada: *Documents inédits relatifs a Ausiàs March* (1912-13), *Ausiàs March et ses prédécesseurs* (1912), *Comentaire des poésies d'Ausiàs March* (1925) i *Les origines paternelles d'Ausiàs March d'après les nouveaux documents* (1948). Amadeu Pagès també es va dedicar a la investigació d'altres escriptors catalans medievals, com Ramon Llull, Jaume i Pere March o el rei Pere el Cerimoniós.

El Consell Valencià de Cultura ha publicat recentment un facsímil de *Les Obres d'Ausiàs March*, edició crítica de la producció del poeta valencià preparada per Pagès, que havia estat publicada en 1912 per l'Institut d'Estudis Catalans. El primer volum va precedir d'un pròleg de Germà Colón, en què s'explica la importància d'aquesta edició dins el conjunt de la bibliografia ausiasmarquiana. El facsímil reproduïx tot l'estudi introductori d'Amadeu Pagès, dedicat sobretot als problemes de crítica textual que planteja l'obra d'Ausiàs March. "Val més un bon text que tots els comentaris del món", escriu Pagès al

Manuscrit H; foli, 34. Poesies XX. 41-44, XIV, 1-44.

pròleg, perquè efectivament l'estudi de la literatura no és possible si hom no disposa d'edicions fiables. En la introducció estudia i classifica els manuscrits, les edicions i les traduccions; analitza la crítica i els comentaris; estableix els principis que regixen l'edició, descriu l'ortografia i la versificació; i classifica i estableix la cronologia dels poemes de March. El primer volum, a més, inclou l'edició crítica de setanta-quatre poemes. Els altres cinquanta-quatre formen el segon volum. L'edició de cada poema és precedida d'una breu nota que n'explica el contingut per tal de facilitar-ne la lectura, que, com és sabut, no sempre és fàcil. A més, els poemes porten un gran nombre de notes en les quals s'indiquen totes les variants textuais.

Sens dubte, l'aparició del facsímil d'aquesta edició crítica ajudarà a conèixer millor la poesia d'Ausiàs March no sols als estudiosos, sinó també al públic en general. □

* *Les obres d'Ausiàs March*. Facsímil de l'edició crítica d'Amadeu Pagès. Paraules preliminars de Germà Colón. (València; Consell Valencià de Cultura, Generalitat Valenciana; 1991). 2 volums.

El doctor Givago

JEAN SERRA

Al començ dels anys seixanta va entrar a la biblioteca de casa meua una edició castellana de *El doctor Givago*. Llavors, els primers en llegir la novel·la varen ser el meu pare i el meu germà. Record que arran de projectar-se la pel·lícula, que tots tres vàrem veure, en vaig sentir parlar durant els dies successius. Val a dir, però, que en les discussions jo no hi ficava cullerada. La pel·lícula em va agradar força i és una de les que torn a veure amb plaer. Ara també sé que a Olga Iviskaia, la companya sentimental de Borís Pasternak durant els últims 14 anys, li agradava, encara que trobàs exagerats alguns petits detalls. Si és cert que les versions cinematogràfiques et poden allunyar de la literatura, no va ser així en el meu cas. Jo anhelava l'ocasió de llegir la novel·la, l'interès per la qual, en un principi, també residia en les opinions del pare. Però ell, forjat en una altra època, per ventura judicava aleshores negativament la positura de Borís Pasternak. Em consta que el desencís posterior al 68 el feu modificar aquesta consideració, basada en una visió distorsionada dels esdeveniments desencadenats per la publicació de la novel·la a Itàlia. Olga Ivinskaia deia (a Pilar Bonet en 1984) que *després del soroll que s'ha organitzat és quasi inimaginable que el llibre pugui ser publicat a l'URSS. Hagués pogut ser-ho abans de l'escàndol, amb un pròleg que posàs blau a l'autor, però alguns funcionaris analfabets de l'època de Krustxov consideraren que el llibre era antisoviètic*. En una carta de 1946 escrita a una cosina, Pas-

ternak enuncïava els seus nobles propòsits: *En aquesta novel·la vull fer un retrat històric de Rússia durant els darrers 45 anys (...). El llibre reflectirà les meues opinions sobre l'art, els Evangelis, la vida de l'home a través de la història i moltes altres coses*. Rellegir-la recentment en la versió

positura i el fet d'aparèixer *El doctor Givago* primer al l'estranger abans que a l'URSS, el convertiren en sospitós i l'omnipotent Estat Soviètic el va marginar. Una estranya simpatia d'Stalin cap a Borís Pasternak, que havia traduït al rus una antologia de poetes de Geòrgia, d'on era Stalin,

pogué salvar-lo d'un destí fatal, encara que no de l'aïllament creixent, d'ésser, en definitiva, un exiliat en la seua pròpia pàtria, que estimava per damunt de tot. Quan, més tard, per causa de la concessió del Premi Nobel se li exigia sortir cap a l'estranger, va escriure una carta de súplica dirigida a Nikita Krustxov i, entre d'altres coses, li deia: *Estic unit a Rússia pel meu naixement, per la meua vida i el meu treball... Sortir de les fronteres de la meua Pàtria significa per a mi la mort*.

La valerosa actitud davant les circumstàncies adverses i els indubtables valors literaris i humans de la seua obra suscitaron la solidaritat d'intel·lectuals d'arreu del món i l'admiració dels lectors. L'èxit de *El doctor Givago* sens dubte fou utilitzat com a propaganda negativa contra l'URSS, la qual cosa no afavoria gens la situació de Pasternak, que havia escrit una novel·la plena d'amor a la seua

terra i de solidaritat amb el seu poble. Pasternak no va claudicar ni de la fe en l'art —música, poesia o prosa—, ni de la fe en Rússia i en l'home en general. En aquest aspecte són escleridores i colpidores les memòries d'Olga Ivinskaia, *Rehén de la eternidad*, on relata els anys viscuts a la vora de Borís Pasternak, des que es coneixen

Boris Pasternak EL DOCTOR GIVAGO/II

edicions 62

catalana de Joan Cornudella ha estat per a mi motiu de goig i ocasió pel record.

Fris històric

Borís Pasternak havia viscut una revolució amb els objectius de la qual creia, però sense compartir ni els mètodes ni justificar els excessos, com féu Solokov a *El Do plàcid*. La seua

en 1946 fins que ell mor en 1960. Les seues pàgines revelen la solidesa moral del seu company, que no es desdiu del compromís amb la pàtria i amb el poble al qual pertany. Aquesta actitud ens sembla un dels seus més alts exemples, i *El doctor Givago* traspuja aquests valors, d'on neix el veritable respecte vers les altres pàtries i els altres pobles.

Ara, quan la Unió Soviètica ha deixat d'existir, quan aquell Estat atenallador ha obert les escluses per tal com el poble rus —i els de la resta de les nacionalitats engarjolades— pugui assolir un altre tipus de vida amb més altes cotes de llibertat, l'obra i la vida de Borís Pasternak poden prendre matisos més significatius encara. La novel·la, malgrat els "analfabets" i els detractors, ha aconseguit l'objectiu perseguit per l'autor. Hi ha vida en les seues pàgines i hi ha història humana. S'inscriu, per això, en la més noble tradició de la literatura russa, d'un elevat contingut moral. Pasternak, fonamentalment poeta, va escriure la novel·la perquè creia també en el valor poètic de la prosa. En el seu univers, per altra banda, un hi reconeix la solidesa d'un esperit que beu en la font d'on van beure Tolstoi i Dostoïevski. Per l'arrelament en l'ànima russa, pels vincles amb el país natal de l'autor, per la consciència històrica que l'amara *El doctor Givago* és una novel·la universal. Li podran restar mèrits tècnics o de qualsevol altra mena aquells qui pretenen acostar-se als llibres amb el microscopi o el bisturí, instruments valuosíssims en mans del químic o del cirurgià, però inútils al lector o al crític literari. Les obres d'art perfectament resoltes des del punt de vista tècnic no sempre són les que perduren. ¿O és que no trobaríem "defectes" a obres esdevengudes ja clàssiques?

Escriptor emblemàtic

Borís Pasternak és un escriptor emblemàtic. Podem preguntar-nos si

la seua novel·la hauria obtingut el mateix ressò si no se n'hagués fet un cas polític per part de les autoritats soviètiques i per part d'Occident. Tanmateix, convé suposar que s'hauria anat introduint a poc a poc en les

públicament dels seus suposats errors, un veu créixer una personalitat que ens pot recordar Dostoïevski en la seua obstinada fe en el poble rus i, per tant, per aquest camí, en l'ésser humà universal. Perquè és en la creixença des de les pròpies senyes d'identitat individuals i nacionals com s'aprofundeix en l'amor universal i es basteix l'única possible solidaritat entre els pobles: la del mutu respecte per les diferències.

Lectors d'una època

Des de la foscor d'una època ignominiosa de la nostra història recent, era lògic que els inquiets miràssim cap enfora. Segons el tarannà de cadascú, en especial cap a Rússia o cap a Amèrica. De fet, des del segle passat, totes dues nacions polaritzen els fenòmens polítics, literaris i culturals en general. Potser llavors algú, en veure'ns amb llibres d'Steinbeck, Hemingway, Gorki o Pasternak... pensava que érem poc patriotes. Tanmateix, donades les circumstàncies d'estretor política i misèria moral que ens voltaven, cercar d'apai-vagar les nostres ànsies en

aitals autors era una manera de no sucumbir i d'anar a l'encontre de les pròpies arrels, ja que els escriptors universals menen pel camí de la veritat de l'home etern. □

Borís Pasternak en català:

El doctor Givago, I i II.

Versió de Joan Cornudella.

"El Cangur", núm 100. Edicions 62, Barcelona, 1987

El salconduit

Versió de Josep M. Güell.

Dins MOLU/s. XX, núm 57. Edicions 62, Barcelona, 1991.

Poemes seus a:

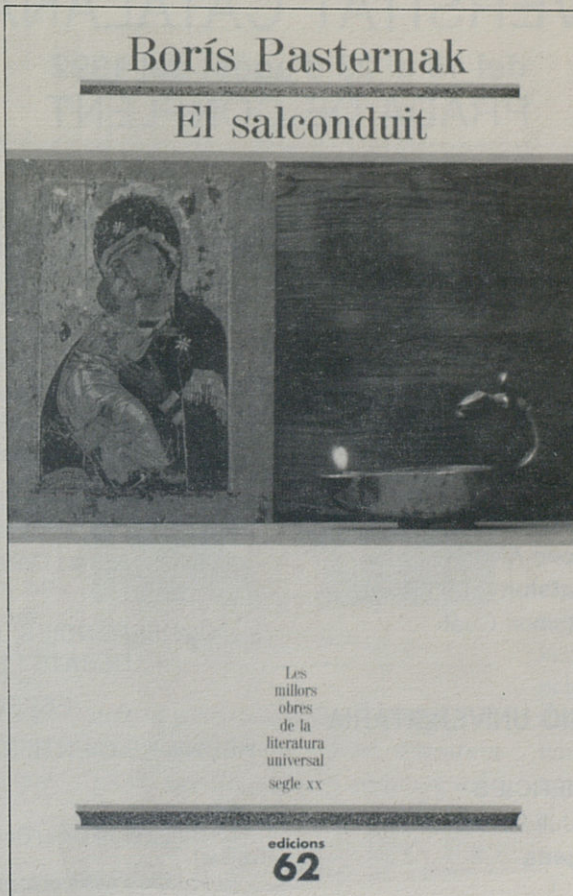
Poetes russos

Guillem Nadal

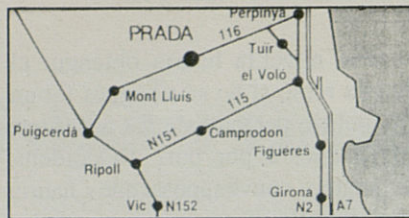
"Balanguera", núm 25. Editorial Moll, Palma, 1981.

Poesia russa contemporània

MOLU/s. XX, núm 52. Edicions 62, Barcelona, 1991.

consciències dels lectors mercès als seus valors intrínsecs si la publicació hagués estat un fet normal, tal com pensaven Pasternak i l'editor italià, doncs que era freqüent en la tradició que els llibres apareguessin alhora a Rússia i a l'estranger. La concessió del Nobel no va fer altra cosa que augmentar la complexitat d'un cas que no hauria hagut d'esdevenir tal, agreujant la situació personal de Pasternak i la seua família. Així ho corrobora la seua companyia sentimental a *Rehén de la eternidad*. El testimoni excepcional d'Olga Ivinskaja ens assabenta del setge a què va estar sotmès l'escriptor però també, i malgrat les pressions i les incomprendiments, de com es refermava en les seues conviccions. En aquest procés d'humiliació decretat contra la seua persona per tal de fer-lo declinar

XXIV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

del 15 al 23 d'agost del 1992
PRADA DE CONFLENT

CURSOS DE FORMACIÓ CULTURAL

Iniciació als Països Catalans

Coordinador: Josep-Lluís Carod-Rovira

Iniciació a la llengua

Coordinadora: Roser Latorre

Sociologia de la llengua

Coordinació: Seminari de Sociolingüística de Barcelona

Iniciació a la literatura catalana

Coordinador: Joan Alegret

Coneixement de la Catalunya del Nord

Coordinador: Ramon Gual

SEMINARIS D'INVESTIGACIÓ

Universitat Ramon Llull

Universitat Politècnica de Catalunya

Universitat Jaume I de Castelló

Estudis Universitaris de Vic

Universitat Autònoma de Barcelona

Universitat de les Illes Balears

Universitat de Barcelona

Universitat de València

També organitzaran seminaris les universitats: Pompeu Fabra, Universitat d'Alacant, Universitat de Perpinyà i Universitat Rovira i Virgili.

CONFERÈNCIES, COMMEMORACIONS, DEBATS I HOMENATGES

ESPECTACLES

REUNIONS CIENTÍFIQUES I PROFESSIONALS

SEMINARIS D'EXTENSIÓ UNIVERSITÀRIA

ÀREA DE CIÈNCIES

Coordinador: Juli Peretó

Els orígens

ÀREA D'HUMANITATS

Europa en el nou ordre internacional

Coordinador: Josep Huguet

Política i economia

Art i literatura

Història

Cent anys de catalanisme:

les Bases de Manresa

Sociolingüística

El mapa sociolingüístic d'Europa

TALLERS

Tallers d'animació

Tallers d'art

Tallers científics

Tallers de comunicació

NOTES:

L'estatge és al Liceu Renouvier de Prada (Carretera de Catllar).

El nombre d'assistents és limitat en funció de la capacitat del Liceu.

Hi ha servei mèdic, servei d'esplai i guarderia de 9 a 1 i de 3 a 7. Es proporcionaran llençols i flassades.

Servei d'autocars des de València, des de Barcelona i des de Lleida per a anar i tornar.

Es recomanable d'arribar al Liceu durant la tarda del dia 14 d'agost.

UNIVERSITAT PER A JOVES

Per a joves de 15 a 17 anys.

(Tindrà lloc durant els mateixos dies 15-24 d'agost, al Liceu Renouvier de Prada, i serà coordinada per Vicent Ortuño, d'Acció Cultural del País Valencià)

PREUS

Matrícula i estada: 38.000 ptes (1.900 F.F.)

Aquest preu comprèn del sopar del dia 14 a l'esmorzar del dia 24 d'agost.

El preu del viatge en autocar és a part (3.800 ptes per anar i tornar des de Barcelona i Lleida). Dins el preu és compresa una assegurança de viatge i accidents. A efectes duaners, és imprescindible de lliurar una fotocòpia del carnet d'identitat a l'hora de formalitzar la matrícula.

INFORMACIÓ I MATRÍCULA

Obra Cultural Balear. Carrer de la Impremta, 1. 07001 Palma de Mallorca. Tel. (971) 72 32 99.

Memòria versus Amnèsia

J. M. B.

Per aquells que visquérem la infantesa quan encara la TV no havia entrat a formar part del mobiliari domèstic, les rondalles estan indissolublement unides a les vetllades. Potser durant la llarga nit franquista per a molts l'única literatura en català a la qual tenien accés era aquesta. No és que el llibre que comentam tracti de literatura popular, però, llegint-lo, un fa memòria sobre les rondalles que ha sentit.

Antoni J. Quintana no és un nostàlgic i no tracta el tema des del vessant enyoradís i trist, sinó que s'esforça per fer parlar -com diu l'antropòleg J. Bestard, autor del pròleg- un Drac que avui està mig arraconat al Museu Diocesà. Sembla mentida que ens pugui dir tantes coses sobre la ciutat, la família Rosselló, la Festa de l'Estendard, la pèrdua d'hegemonia de la noblesa...

Alguns lectors podran considerar que aquest no és un llibre rigorosament històric en el sentit més acadèmic del terme. Ho dic perquè les fonts que utilitza no són les convencionals pels historiadors i així i tot no deixa de ser un llibre d'història.

Certament, la caiguda del món socialista ha deixat molta gent desproveïda d'ideologia. Durant molt de temps la historiografia s'ha alimentat del mètode d'anàlisi marxista i sembla que ara que això ha desaparegut ja no se sap per on pegar. Tanmateix les lliçons apreses per l'autor a la universitat el duen a ser sensible a la interpretació dels

Antoni J. Quintana i Torres.

esdeveniments socials i sense cap dubte aquest és un llibre d'història social que segurament resultarà més

atractiu a aquells que sense ser historiadors s'interessen per conèixer la Mallorca de fa un centenar d'anys.

Hauria d'existir un compromís per part dels qui es dediquen a les ciències socials per aproximar el coneixement del passat a tot el conjunt de la població i no sols a l'ensenyament superior. En un moment en què sembla que s'assumiran les competències d'educació s'han de menester textos per utilitzar a les aules de les escoles; probablement els autors tenen altres preocupacions -ben legítimes- que potser els fan oblidar la necessitat urgent de fabricar textos pels adolescents. Aquest seria un bon llibre per fer servir a les aules i més si tenim en compte que Antoni J. Quintana és professor d'institut.

Si hom diu que existeix la necessitat de reculturitzar el país, cal saber connectar les generacions actuals amb tot el nostre patrimoni; es tracta de vèncer la tendència a l'amnèsia de la nostra comunitat i fer sentir l'orgull de pertànyer a un poble amb història sense haver d'afegir qualificatius de cap mena. Ens hauria de bastar saber que, com qualsevol altra comunitat del món, també tenim el nostre propi passat. □

ANTONI J. QUINTANA TORRES

EL DRAC LA MEMÒRIA QUE ES PERD: DE NA COCA

EL TALL

QUINTANA TORRES, Antoni J.
1992. *La memòria que es perd: el Drac de na Coca*. Editorial El Tall. Col·lecció El Calaix d'El Tall núm 5. Ciutat de Mallorca.

Jaume Sureda, entre ironia i tendresa

VICENÇ CALONGE I GUSTÀ

Parlar de l'any 1991 és fer menció inevitable de la Guerra del Golf o, ah! dels camps de golf. Però, tranquils, perquè l'article no va per aquests dissortats camins, sinó pels batecs i els camins d'un home, en Jaume Sureda, que amb el seu esforç diari, plural, va treure al carrer el seu darrer disc titulat "1991".

I "1991" no mata a ningú, no coneix bombes ni destruccions, ens afaflaga l'oïda i ens convida, entre tendreses i ironia, al passeig calidoscòpic on la vida d'un home se'ns fa present. Una vida plena d'entusiasme per la nostra terra, per la nostra llengua, un reconeixement als seus pares i als seus amics: Pere Bonet de Sant Pere, en Bonet de ses Pipes i, no podia ser d'altra manera, a tots aquells que volen compartir, amb la seva música, uns moments d'agradable confiança.

El recorregut que Jaume Sureda fa amb les lletres de les cançons és prou interessant. Així, observ a "1991 r.p.m." el desencís, un cert to de denúncia, que es reflecteix també en el darrer vers de "Som un home asfixiat pel segle XX". A "Una de turistes" mostra la visió plena de tòpics andalusos: sangria, futbol, flamenc i toros. Veritablement, el turisme de masses no cerca altra cosa, no importen

els costums ni les tradicions, ni la cultura, el que val és la festa barroera, i millor si és embrutidora.

A "Estanyol de migjorn" m'ha cridat l'atenció, a més de la joia del tema, una metàfora pel meu gust bellíssima: *mocadors bellugant l'aigua*. "Ànima de Swing" és un homenatge a Pere Bonet de Sant Pere, *ànima de swing que enyora el Trèbol, mariner del negre espai, feina sincera*, etc.

La cara B conté dues cançons d'amor: "Amor postal", qui sap si un bes volant a l'estiu, i "Senyora", un

cant de reconeixement a la dona enamorada, a la dona que ompl la vida de quimeres. També una cançó contradictòria, "Palma desperta", on sembla confondre's el desig de l'autor que voldria una Palma de calitja suau, una Palma cançó o mirall, amb la realitat no tan idíl·lica: façanes plenes d'humitat, Palma presó, Palma gemega farta. I una obra enyoradissa d'altres olors, d'agraïment als pares, voltes en bicicleta pels Hostalets i s'Hort des Ca: "Son Canals".

"El darrer viatge" és de subti-

líssima ironia i, com si es tractàs d'un nou "Charlot" acomiadant-se del món amb una puntada de peu a la llauna, resta importància al fet de l'adéu. El millor exemple que puc donar-ne són aquests versos procedents d'estrofes distintes:

a dins un bagul vestit de torero, sant o canonge

a dins un bagul sense acafates ni Biodramina

ja tenc el bitllet pel meu monoplaça.

Ah! Encara hi ha una altra petita història a la cara A, la cançó titulada "Aquella pipa primera", que és l'única que no correspon a Jaume Sureda. La lletra és d'en Bonet de ses Pipes i el títol ja ho diu tot, per bé que vull assenyalar el final ple de romanticisme, ple d'esperança,

l'hivern no és mai temps de roses.
Però hi ha flors de Nadal.

El darrer viatge

A dins un bagul el darrer viatge
entre el sí i el no, entre el ser o no ser,
entre pena i joia.

Pagat poc a poc, estriat per vida
de roure o de pi, de llenya del nord
o fet de caixons.

A dins un bagul amb un passaport cap a l'infinit
per equipatge tota una vida
per quimera un somni pendent.

A dins un bagul vestit de torero, sant o canonge
la contrassenya: "Descansi en pau"
sense més història cap al forat.

A dins un bagul el darrer viatge
negre de rigor el cotxe i el gest
i les flors que adomen.

Música d'ambient, sonates macabres
fum pertot arreu, mil i una creu
i un vell rosari.

A dins un bagul amb la Polaroid per a fer l'exclusiva
el més enllà ara ja és aquí
amb credencials caldria viure bé.

A dins un bagul sense acafates ni Biodramina
el temps un etem avui

i un que vivia sempre esperant.

A dins un bagul el darrer viatge
tot està previst ja tenc el bitllet
pel meu monoplaça.

Podeu adquirir EL MIRALL a les següents llibreries:

Barcelona	Ona	Palma	Byblos
Barcelona	Signe	Palma	Embat
Campos	Colom	Palma	Fondevila
Ciutadella	Roser Seguí	Palma	Jaume de Montsó
Eivissa	Vara de Rei	Palma	Llibres Mallorca
Inca	Casa Pedrós	Palma	Mancra
Inca	Espirafocs	Palma	México
Inca	Vilanova	Palma	Papereria Mallorca
Felanitx	Ramon Llull	Palma	Quart Creixent
Felanitx	Còndor	Palma	Selecta
Manacor	Xaloc	Palma	Totem
Maó	Catalana	Sant Joan	Ca na Blanch
Maó	Catòlica	Sóller	Calabruix
Palma	Alcaide	Son Cladera	Arbós
Palma	Balmes	Son Ferriol	Verd en Blau
Palma	Baron	València	Tres i Quatre

I als principals quioscos de Palma.

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Sr./a. _____
Adreça _____
C/ _____ Núm. _____ Pis _____
Codi Postal _____ Població _____
Telèfon _____

Em subscric a la revista EL MIRALL, al preu de 3.000 ptes. de quota anual.
Podeu presentar els rebuts a l'entitat bancària / d'estalvi que indic a continuació a la qual deman que els accepti i els carregui al meu compte:

Banc/Caixa _____
Agència/Oficina _____
Cte/Lta. núm _____

Signatura _____

CARROUSEL DE NOVETATS I LLEPOLIES

BIEL MESQUIDA

El Doctor Faustus. Thomas Mann. Les millors obres de la literatura universal segle XX. Edicions 62.

La llegenda del Faust començà el 1587 com un calidoscopi on es barrejaven rondalles de la vida d'un Faust de Suàbia (1436-1536) i narracions nigromàntiques i astrològiques de Simon Magnus, Teophilus, etc. Goethe, el 1813, ens dóna la versió més famosa convertida en mite on l'afany de saber, el pacte amb el dimoni i la gràcia divina agafen els seus trets més significatius. Mann s'inspira en el Faust de Goethe emperò retorna a les deus primeres que la història i la llegenda li havien donat imitant fins i tot la llengua del segle XVI. A través de la vida i l'obra del turmentat compositor Adrien Leverkühn tota la crisi de l'art d'entreguerres s'il·lumina i, concordant amb aquesta, apareix una visió lúcida i precisa de l'Alemanya des de l'hitlerisme fins el 1945. Un fris íntim i social absolutament recomanable. Un ver clàssic modern.

El vellard. L'escarcellera. Miquel Bauçà. Narrativa. Editorial Empúries.

Bauçà és un dels poetes més significatius de la nostra contemporaneïtat. I el seu llenguatge narratiu duu els trets del més essencial llenguatge

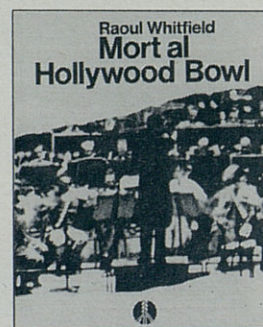

poètic, o sia, la coexistència de sentits. Quan acabeu de llegir aquestes dues narracions trobareu que tenen gust de poc. Emperò teniu una solució molt senzilla: rellegir-les. Aquesta és la característica principal de la literatura bauçadiana: ser una font de sentits que es troben dins aquest català felanitxer que treu ulls a cada frase, a cada troballa lèxica, a cada invenció musical dels mots. Aquells que cerquin una història de fer servir i tirar no cal que toquin Bauçà. S'avorririen i dirien com certs gasetillers ignorants i mal·lletats que la seva escriptura està acabada. Bauçà és matèria de polèmica perquè fuig de la vulgaritat i la rancior que empastifa tanta escriptura lloccomunera: morta i pudenta. Agafau-lo abans que s'exhaureixi.

Mort a Hollywood Bowl. Raoul Whitfield. Seleccions de la Cua de Palla. Edicions 62.

Si aquest final de primavera us produeix qualsevol dels nombrosos símptomes clínics comuns—tossines d'etxem, al·lèrgies de pol·len, depressió de bilis negra o qualsevol casta de malenconia—teniu un remei bo i barat: agafau aquesta novel·la de Whitfield, aïllau-vos en un lloc còmode i la lectura de les investigacions del detectiu privat Ben Jardin a la Meca del cine vos faran passar un guster que

oblidareu tots els vostres mals. Sempre he cregut en la funció terapèutica de la literatura emperò quan es tracta d'un

dels pioners, amb Hammet i Nebel, del *pulp*, d'això que ara deim "sèrie negra", l'efecte curatiu és segur. No contaré res d'una trama feta de diàlegs magníficament traduïts per R. Cornet i M. Romaní amb tanta versemblança com si els personatges fossin coneguts nostres. I ho són. Perquè Hollywood forma part per moltes de xorrades antiamericanes de la nostra cultura més quotidiana: dels nostres somnis.

El Arpa de Hierba. Truman Capote. Editorial Anagrama.

M'agraden molt les novel·les escrites en primera persona. I quan l'escriptor és de la categoria de Capote i ens conta la vida iniciàtica d'un jove narrador el resultat és esplèndid. Des de la primera plana d'aquest llibre el lector sap que la intensitat de la visió de Collin Fenwick prové d'una feina bella i dura de pouar dins les pròpies entranyes aquells materials batejats. La descripció de la petita comunitat on cau l'orfe narrador d'onze anys és un prodigi de finura. Les fadrines Talbo, cosines del seu pare, es converteixen en figures emblemàtiques: Verana, la dona més rica i estreta del poble, i la tendra Dolly que ho ha deixat tot per

prendre cura de la seva germana i de la qual s'enamora el narrador, són d'aquests personatges inoblidables. I la peripècia de la història —instal·lar-se en una cabana al cim d'un arbre— crea tal commoció a la petita comunitat com al lector. Sortireu rabejat de frescors i bel·leses —de sentiments— dibuixats per una mà de mestre.

Reflexos en un ull daurat. Carson McCullers. Editorial Columna.

Dos oficials, un soldat, dues dones, un filipí i un cavall són els protagonistes d'aquesta paradoxal ficció. I dic paradoxal perquè la ploma tendríssima i tènue d'aquesta sensible escriptora s'introdueix dins la jungla heavy i masclista d'una sòrdida base militar i amb exacteses de neurocirurgiana ens mostra els cossos i sobretot les ànimes d'uns personatges descol·locats, autoritaris, sofrents, en una paraula vivíssims. Una dona de militar insatisfeta perquè al seu home li agraden els homes i no ho ha confessat mai, un jove recluta fascinat per la dama i tota la força d'una nord-americana fonda fan d'aquesta novel·la, que John Huston va dur al cinema amb Liz Taylor i Marlon Brando com a protagonistes, una menja exquisida.

SCIENCE&GLAMOUR

CULTURA ÉS CIÈNCIA

BIEL MESQUIDA

Hola, Lector curiós i amador del Mestre i amic Ramon Llull i el seu Arbre Universal dels Sabers, sota l'advocació del qual començ aquesta primera lletra. Mira quina feta m'acaba de contar el meu col·lega Defeil de Ton: Això era i no era (és) un magatzem canadenc; venia preservatius masculins (cal posar el gènere del làtex perquè ja saps que els preservatius femenins es comercialitzen a les totes a molts de països) amb la marca *McCondoms*. L'altre dia, un jutge va prohibir la venda del producte perquè la cadena de restaurants de *fast-food* McDonalds havia posat una querella. El motiu: hi havia possibilitats de confusió.

Aquesta miniparàbola dona molt de joc perquè connecta una xarxa de relacions ben contemporànies, com per exemple: a) La importància essencial del condó per prevenir les malalties de transmissió sexual i especialment la Sida (atenció amb la marca que compres perquè, segons un estudi fet per un laboratori holandès i pagat per la Unió Europea de Consumidors, hi ha moltes marques que són insegures en tots els sentits: consulta-ho amb l'apotecari o el metge). b) La influència i poder de les grans multinacionals del menjar ràpid, que no consenten cap "aproximació" al seu nom (què té a veure McCul amb McTémpores?) i posen querelles tan ridícules com aquesta, i perden denúncies com les realitzades per associacions de consumidors fa una temporada sobre la qualitat i els components d'hamburgueses i de canets calents, que tenien una colesterolada fregitina que no era cap aliment sà per nins addictes i que per altra banda s'allunyava de la normativa alimentària. Recordau els gegantins anuncis on els "hot-dogueros" anunciaren que ja ho feien tot bé? Feliçment, les querelles i denúncies sobre desastres

dels productes que consumim ja s'han convertit en una realitat. Els casos de les vedelles hormonades i clembuterolades han posat al descobert enverinadors perillosos de la salut del personal.

Ara mateix, una notícia m'ha escarrufat fort i crec que cal contar-te-la. L'imperi soviètic feia centrals nuclears a balquena sense pensar ni en el benestar dels humans, ni en la qualitat del treball, ni en el respecte al medi ambient, ni, fins i tot, en la rendibilitat econòmica. Resultat: 1986. Txernòbil: l'accident nuclear màxim de grau 7. Emperò ara mateix —1992— a Sosnovi-Bor, a prop de Sant Petersburg un altre accident sabut que ens diuen que és de grau 3. Quina és la situació? A l'ex-URSS hi ha al manco onze velles centrals RBMK com la de Txernòbil i als països de la dita Europa de l'est hi ha nombroses centrals nuclears del mateix perillós estil. Un expert francès visitava una central nuclear búlgara de concepció soviètica i va veure que un parell de sistemes de socors estaven desconnectats. La resposta dels enginyers búlgars posa la pell de gallina: «De totes maneres, aquests sistemes no es fan servir mai i necessitàvem peces de recanvi.» Tots els especialistes occidentals coincideixen: «Són centrals obsoletes amb defectes greus de tecnologia i sobretot de seguretat»; i asseguren: «Una catàstrofe com la de Txernòbil és més o manco compensable, emperò cal que els polítics occidentals pensin que cal invertir als països de l'est i a l'ex-URSS. Seria molt poc raonable deixar funcionar aquestes velles centrals més enllà de 1995.» Com veus, Lector, calen sensibilitzacions d'urgència perquè el Planeta no faci bum! Qui diu que som catastrofista?

Digue'm què en penses. Esper suggeriments de tota casta.

Amb afectes. □

ELS NACIONALISMES I EL TERRITORI, de Joan Nogué

ROGER GOTARREDONA I FIOI

El darrer títol de la col·lecció "La Rella" és el de la ressenya que ara ens ocupa. L'Editorial El Llamp ja ens té avesats a un seguit de treballs sobre el fet nacional i tot allò relacionat amb el seu estudi i comprensió.

Així, *Els nacionalismes i el territori* és un imprescindible assaig -prologat per l'insigne Joan Vilà i Valentí- que ens permet atracar-nos a un vessant fins ara poc o gens estudiat del nacionalisme: la seva dimensió territorial.

Joan Nogué i Font, doctor en Geografia per la UAB, autor del llibre, parteix de la tesi de la cabdal importància dels components espacials en la teorització nacionalista, fins al punt d'arribar a concebre'ls com una mena d'ideologia territorial, tant pel que fa als nacionalismes estatals com als sub-estatals [sic].

A partir d'aquest fet analitza tot un seguit de variables que incideixen en la corroboració territorial de les ideologies *nacionals*: límits, fronteres, cartografia -el rol del mapa- simbologia... i la manera com aquestes variables condicionen el nacionalisme com a pensament fortament lligat al (a un) territori real o promès. L'ecologia, els

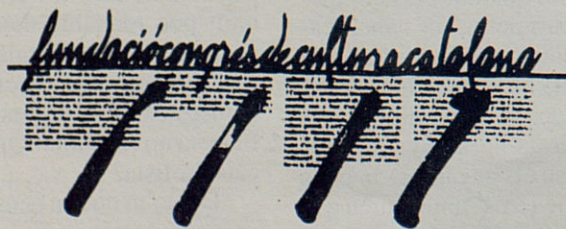

recursos naturals, etc. són igualment atesos en el lloc que ocupen en la conformació de la teoria nacional.

Teorització filada des de la idea del Volkgeist alemany -que l'autor manté que "es troba en bona part incrustat al moll de l'os del nacionalisme contemporani" (i per al cas català presenta els testimonis de Valentí Almirall, Prat de la Riba, Joan Maragall, Rovira i Virgili, etc.), el determinisme ambiental i l'espai vital ratzelià, que són conceptes que apunten a la "caracterització geogràfica de la nació".

El territori, doncs, és el homeland o heimat, és, en definitiva, la nacionalització de l'espai geogràfic. □

**AMB EL
SUPORT DE**

LLENGUA CIENTÍFICA

Primeres Trobades Oftalmològiques

FRANCESC MIR

Els dies 1 i 2 de maig es varen celebrar al preciós poble de Peníscola les primeres Trobades Oftalmològiques de València, Catalunya i Balears organitzades pel bon i antic amic el Dr. Víctor Menezo. Feia anys que hi anava darrere i gràcies a la seva empenta i a l'ajuda logística de l'Associació Catalana d'Oftalmologia va aconseguir fer una reunió que va ser un èxit de participació (més de 200 assistents).

El tema monogràfic era "L'ull i les Malalties Sistemàtiques", per al qual vaig preparar una petita ponència sobre les lesions oculars a la poliposi familiar a Mallorca, juntament amb el Dr. Obrador i el seu equip que són els que des de fa deu anys investiguen aquesta malaltia hereditària d'alta incidència a la nostra illa.

Fins aquí tot perfecte, i aprofitant el pont festiu vaig agafar la meua família i ja em tens a la ciutat del Papa Luna disposat i il·lusionat a llegir la meua primera ponència en la meua llengua. Tot i que fa més de catorze anys que em dedico a l'oftalmologia i d'haver presentat vídeos, pòsters i comunicacions arreu del món, encara no havia tingut l'oportunitat de presentar res en català.

El programa, la inscripció, la publicitat de les jornades, tot era en català, inclòs el parlament de l'organitzador fet al palau-castell-presó del celebrat Papa Luna animant a la germanor dels oculistes d'aquestes terres que ens entenem sense necessitat de traducció simultània. Amb el sol d'estiu i la mar blava de testimonis, tot feia preveure unes jornades de Catalunya, València i Balears.

Al mateix horabaixa varen començar les sessions i així com s'anaven presentant, un, dos, tres... deu, onze..., no vaig sentir cap parlament en la llengua que uneix aquestes terres. Tan i tan fotut ho vaig veure que fins i tot vaig demanar a l'amic Víctor Menezo si hi hauria problemes amb la meua ponència. Afortunadament ell també ho té prou clar i quan moderava una taula ho feia en català.

Resumint, de més de 50 comunicacions, pòsters i cinc o sis taules rodones, tan sols dos treballs, entre ells el meu, es varen exposar en català (sort que eren les Jornades de València, Catalunya i Balears! Això sí, les primeres).

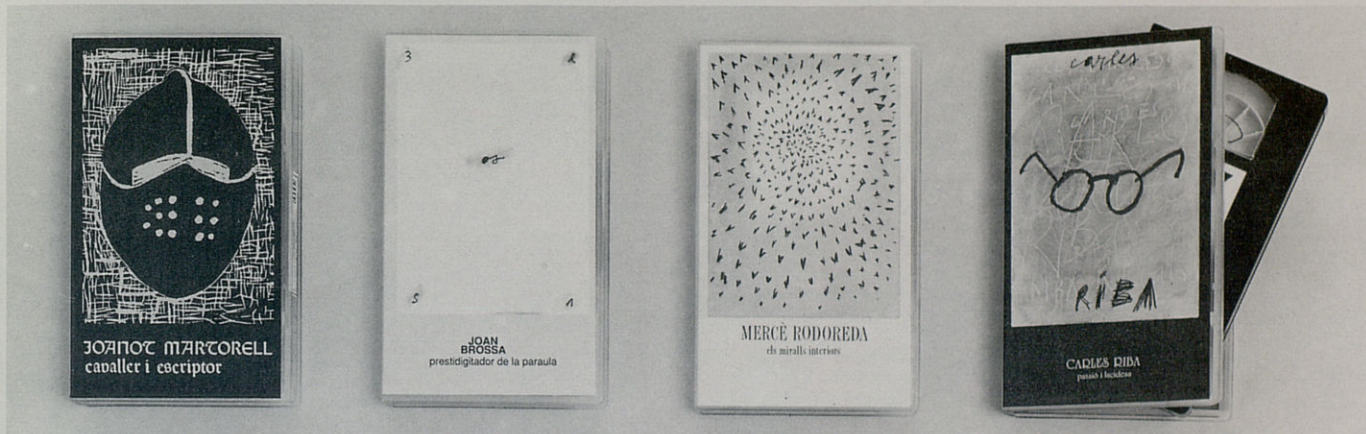
Com va dir en Víctor, la cosa més important era enllestir aquestes jornades i esperar que l'èxit de les segones no fos sols de participació sinó també pel fet que el català s'empràs com a llengua científica, títol que ja figurava a la capçalera d'un tríptic que circulava en els temps de la resistència heroica, "El català, llengua científica". □

Ciutat de Mallorca, maig de 1992.

ELS GRANS NOMS DE LA LITERATURA CATALANA EN IMATGES

SÈRIE DE 36 VÍDEOS DOCUMENTALS DE 50' APROX. DE DURADA AMB GUIONS DE PRESTIGIOSOS ESPECIALISTES EN CADASCUN DELS TEMES

CERVERÍ DE GIRONA, Ferran Gadea; **RAMON LLULL**, Albert Soler; **JAUME I**, Jordi Bruguera; **RAMON MUNTANER**, Per confirmar; **FRANCESC EIXIMENIS**, Xavier Renedo; **BERNAT METGE**, Isabel Grifoll; **AUSIAS MARCH**, Coia Cabre; **JOANOT MARTORELL**, Joan Perera; **JAUME ROIG I ISABEL DE VILLENA**, Rosanna Cantavella; **JOAN ROÍS DE CORELLA**, Lola Badia; **VICENÇ GARCIA**, Albert Rossich; **RAFAEL D'AMAT**, Margarida Arizeta; **JACINT VERDAGUER**, Isidor Cònsul; **NARCÍS OLLER**, Antònia Tayadella; **ANGEL GUIMERA**, Enric Gallén; **JOAN MARAGALL**, Enric Bou; **MIQUEL COSTA I LLOBERA** i **JOAN ALCOVER**, Per confirmar; **SANTIAGO RUSINOL**, Per confirmar; **VÍCTOR CATALÀ**, Lluís Busquets; **EUGENI D'ORS**, Josep Murgades; **JOSEP CARNER**, Jaume Aulet i Dolors Oller; **JOSEP PLA**, Lluís Bonada; **JOAN SALVAT-PAPASSEIT**, Carme Arenas i Núria Cabré; **J. V. FOIX**, Vinyet Panyella; **JOSEP MARIA DE SAGARRA**, Marina Gustà i Enric Gallén; **CARLES RIBA**, Carles-Jordi Guardiola; **LLORENÇ VILLALONGA**, Teresa Verdaguer i M. Lluïsa Julià; **SALVADOR ESPRIU**, Rosa Delor; **JOAN OLIVER**, Miquel M. Gibert; **MERCÉ RODOREDÀ**, Carme Arnau; **JOAN BROSSA**, Glòria Bordons; **MANUEL DE PEDROLO**, Jordi Coca; **JOAN FUSTER**, Josep Palàcios; **PERE CALDERS**, Joan Melcion; **MIQUEL MARTÍ I POL**, Àlex Broch; **JOAN PERUCHO**, Julià Guillamon.

AMB OPINIONS DE DESTACADES PERSONALITATS DE LA NOSTRA CULTURA

Joan Fuster

M. Vargues Llosa

Josép Romeu

Pere Gimferrer

Tisner

Pere Calders

Jordi Casassas

Joan Triadú

Martí de Riquer

Albert Hauf

Antoni Tàpies

Eduardo Chillida

Joaquim Molas

J. M. Castellet

Joan Peruchó

Enric Sullà

Direcció editorial i realització: Josep Oller
Direcció literària: Isidor Cònsul i Joan Perera
Direcció gràfica: Joan Cruspina

S'editen 12 vídeos l'any. Propers títols:
Ramon Llull, Jaume I, Víctor Català, Manuel de Pedrolo

© Producció, edició i distribució
INICIATIVES ÀUDIO-VISUALS, S.A.

Carrer València, 613, 4t, 1ª. 08026-Barcelona
Tel. (93) 447 31 44. Fax (93) 447 32 69

Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya,
Ajuntament de Barcelona, Ajuntament de Gandia, Acció Cultural
del País Valencià, Obra Cultural Balear i L'Avenç.

SUBSCRIVIU-VOS-HI PER 2.995 PTES. AL MES

NOM I COGNOMS:
ADREÇA: TEL:
C. POSTAL: POBLACIÓ:
PROFESSION: TEL. PROF:

DESITJO: ☐ Subscriure'm a la sèrie "VIURE I ESCRIURE. Els grans noms de la Literatura Catalana". Pagaré: 36 quotes mensuals de 2.995 ptes. Financiació, IVA i despeses de lliurament inclosos.

DESITJO REBRE ELS VIDEOS: ☐ - "Joanot Martorell, cavaller i escriptor"
☐ - "Carles Riba, passió i lucidesa"
☐ - "Mercé Rodoredà, els miralls interiors"
☐ - "Joan Brossa, prestigiatador de la paraula"

(Contra reemborsament de 3.495 ptes. cadascun, IVA i despeses de lliurament inclosos.)

DATA: AGENCIA:
BANC/CAIXA:
ADREÇA:
POBLACIÓ:
Distingits Senyors: Us agrairé que vulgueu pagar amb càrrec al meu
☐ Cte. corrent, ☐ Llib. estalvi número
mentre no rebeu ordre meva en contra, els rebuts que presentarà periòdicament **INICIATIVES ÀUDIO-VISUALS S.A.**

Atentament

SIGNATURA

Format ☐ VHS ☐ BETA

FEIM FEINA PER POSAR LA CULTURA A L'ABAST DE TOTHOM

A través del Centre
Coordinador de
Biblioteques i amb la seva
xarxa de 52 biblioteques,
el **CONSELL INSULAR DE
MALLORCA** apropa, dia a
dia, la cultura a tots els
ciutadans.

Aquest Centre, que va
néixer l'any 1985 amb tan
sols onze biblioteques, en
l'actualitat cobreix
gairebé la totalitat de
l'àmbit insular refermant
la decidida voluntat i la
tasca continuada del
**CONSELL INSULAR DE
MALLORCA** a l'hora de
posar la cultura a l'abast
de tothom.

**CONSELL INSULAR
DE MALLORCA**